

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 5/7/2025 12:35:21 PM
Subject: RE: Bijdrage nieuwsbrief – stikstof
Received: Wed 5/7/2025 12:28:00 PM
[Nieuwsbrief Natuurinclusief stikstof.docx](#)

Hoi Kaiden,

Ook van mijn kant excuses, want zelfs deze luxe deadline heb ik niet gehaald... Een half-complete tekst lag al weken stof te verzamelen. Vandaag eindelijk de tijd gevonden er een laatste hand aan te leggen. Zie bijgevoegd. Sluit dit aan bij de verwachtingen?

Eerlijk gezegd vind ik dat het nog wel erg op twee gedachten hinkt. Aan de ene kant de koppeling natuurinclusief-stikstof en aan de andere kant het wat droge verhaal over de praktische stikstofaanpak (SANE etc). Kijk maar even wat je ervan vindt. We kunnen altijd besluiten een deel eruit te gooien of in te korten.

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: donderdag 27 maart 2025 15:27
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: Re: Bijdrage nieuwsbrief – stikstof

Hoi 5.1.2e,

Allereerst excuses dat het zo lang heeft geduurd voordat ik reageer – ik was even uit de running en vermoed dat jouw mail daardoor tussendoor is geglipt. Hoe dan ook, fijn dat je iets over stikstof wilt schrijven!

Om je praktische vragen te beantwoorden: we hebben geen specifieke themamaand voor stikstof (en landbouw pakken we pas volgend jaar op), dus er is geen strakke deadline. Als het lukt om iets aan te leveren voor de nieuwsbrief van mei (eind april, dus), zou dat mooi zijn, omdat we die maand geen vast thema hebben. Qua lengte kun je zelf bepalen wat prettig voelt, maar als richtlijn: maximaal één A4, zodat het goed leesbaar blijft.

Wat betreft de insteek: dit artikel komt in de 'Nieuwsbrief Natuurinclusief', een interne nieuwsbrief voor collega's binnen het domein Water-Klimaat-Natuur. Ons doel is om bewustwording en draagvlak voor de natuurinclusieve transitie te vergroten en collega's te inspireren en motiveren. Als jouw stuk aansluit bij die insteek, dan zit je goed!

Laat het weten als je nog vragen hebt, en bedankt alvast!

Groet,

5.1.2e (5.1.2e)

Communicatieadviseur

Natuurinclusief

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

323914

0328

Werkdagen: ma, di, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: vrijdag 28 februari 2025 15:50
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Bijdrage nieuwsbrief – stikstof

Iets over stikstof schrijven gaat wel lukken. Dat kan natuurlijk alle kanten op. Wat is precies de benodigde insteek? 5.1.2e heeft me daar wel iets over gezegd, maar ik vrees dat ik dat alweer gewist heb.

En dan meer praktisch: wanneer heb je iets nodig en hoe lang (of kort) moet het zijn?

Groeten,
5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: maandag 24 februari 2025 14:58
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: Bijdrage nieuwsbrief – stikstof

Hoi 5.1.2e,

Van 5.1.2e begreep ik dat jij iets zou willen schrijven voor onze nieuwsbrief over stikstof. Super, dank je wel!

De nieuwsbrief is bedoeld om collega's binnen de provincie te informeren en inspireren over natuurinclusiviteit. We delen kennis, verbinden thema's en houden mensen op de hoogte van ontwikkelingen binnen de 10 thema's van de groeiagenda. De doelgroep is breed: alle collega's binnen PZH, met extra aandacht voor degenen die binnen de 10 thema's werken.

Misschien kunnen we samen kijken hoe jouw verhaal over stikstof hierop kan aansluiten? Het komende thema (maart) is de financiële kant van natuurinclusiviteit, daarna volgen water (april), infrastructuur (mei), energie (juni), recreatie (juli) enz.

Laat vooral weten als je vragen hebt of meer context nodig hebt!

Groet,

5.1.2e

Communicatieadviseur

Natuurinclusief

M 5.1.2e

E 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Natuurinclusieve oplossingen voor de stikstofproblematiek

Sinds begin dit jaar staat het stikstofspook weer volop in de belangstelling. Nieuwe uitspraken van de Raad van State, in de zogenaamde Rendac- en Greenpeace-zaken in respectievelijk december en januari, hebben opnieuw duidelijk gemaakt dat maatregelen om stikstofemissies te reduceren hard nodig zijn. In de praktijk wordt vooral het slot op (economische) ontwikkelingen gezien als het ‘stikstofprobleem’.

In juridische zin wordt het probleem veroorzaakt door te hoge stikstofdeposities op gevoelige habitattypen in Natura 2000 gebieden. Maar zoals bekend, houdt natuur niet op bij de grenzen van Natura 2000 of andere beschermde natuur. De stikstofopgave dwingt ons dan ook om anders te kijken naar de manier waarop we onze ruimte inrichten. Technische innovaties en emissiebeperkende maatregelen blijven belangrijk, maar ze zijn niet het hele verhaal. Juist natuurinclusieve keuzes kunnen het verschil maken – in het landschap én in onze stikstofdoelen.

Natuurinclusiviteit gaat verder dan het voorkomen van schade. Het betekent dat we natuur bewust een plek geven in de landbouw, woningbouw, infrastructuur en het beheer van gebieden. En dat werkt door: extensievere landbouw betekent vaak ook minder uitstoot. Een natuurvriendelijk ingericht gebied kan de stikstofdruk beter opvangen. En waar we bouwen met oog voor biodiversiteit, water en bodem, versterken we tegelijkertijd de draagkracht van het hele systeem.

Dat is bijvoorbeeld te zien in veenweidegebieden waar agrariërs overstappen op natuurinclusieve bedrijfsvoering. Minder vee, meer ruimte voor kruidenrijk grasland, en hogere waterpeilen zorgen daar niet alleen voor een daling van de stikstofuitstoot, maar ook voor herstel van de bodem en meer biodiversiteit. Zo dragen natuurinclusieve keuzes bij aan meerdere opgaven tegelijk – stikstof, klimaat en natuur.

Vanuit stikstofbeleid kunnen we deze benadering actief ondersteunen – door natuurinclusieve initiatieven meer ruimte te geven, en de koppelkansen tussen natuurherstel en emissiereductie beter te benutten. Dat vraagt om samenwerking tussen beleidsterreinen, om goed georganiseerde gebiedsprocessen, en om het loslaten van de oude scheiding tussen ‘natuur’ en ‘de rest’.

In Zuid-Holland hebben we de stap naar voren gezet wat betreft stikstofmaatregelen. In de Samenhangende Aanpak Natuur en Economie (SANE) wordt de bijdrage van de provincie aan het reduceren van emissies beschreven. We zetten in op vier sporen: 1. bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds; 2. overgangszones bij Natura 2000 gebieden, waar nuttig en zinvol; 3. Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering; 4. Werven natuurlijke stoppers.

Duidelijk is dat emissies maar voor een beperkt deel door provinciale maatregelen kunnen worden gerealiseerd. De oproep aan het Rijk is dan ook om landelijk in te zetten op een geborgd pakket aan maatregelen. De landelijke aanpak, volgend uit de Ministeriële Commissie Economie en Natuur (ook bekend als de ‘commissie Schoof’), wordt momenteel verder uitgewerkt. Later dit jaar moet dat zijn beslag krijgen in concrete maatregelen.

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: Floor de Vries
Sent: Wed 5/7/2025 12:18:22 PM
Subject: Artikel Leidsch Dagblad
Received: Wed 5/7/2025 12:18:55 PM
[Leidsch Dagblad Als dit zo doorgaat is het einde boerenlandschap 25042025.pdf](#)

Dag 5.1.2e en 5.1.2e,

Jullie hebben ongetwijfeld het artikel in de bijlage al eerder gezien. Ik vroeg me af of jullie toevallig weten hoe het hiermee gaat. Staan jullie in contact met deze agrariërs? Weten jullie hoeveel handtekeningen er al verzameld zijn? En hoe loopt het verdere proces?

Hoor het graag!

Groet,
Floor

To: 5.1.2e 5.1.2e @wur.nl
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl
From: 5.1.2e
Sent: Wed 5/7/2025 12:35:19 PM
Subject: RE: Stikstof bijeenkomst 4 juni 2025 provinciale staten Zuid-Holland
Received: Wed 5/7/2025 12:16:00 PM

Beste 5.1.2e,

Excuus voor de trage reactie. Ik wilde even overleggen met een collega en heb vervolgens een paar vrije dagen genoten.

De 10% is niet gebaseerd op het depositieaandeel van bronnen in ZH op de natuurgebieden in ZH. Het percentage is een inschatting (dus geen berekening) van de potentiële impact van maatregelen die we provinciaal nemen. Daarnaast zijn maatregelen in andere provincies en op Rijksniveau noodzakelijk om de 100% te halen. Maar zoals gezegd, dit is dus niet op een berekening gebaseerd. Wij hebben wel redelijk in beeld welk deel van de depositie op ZH Natuurgebieden uit ZH bronnen afkomstig is. De verschillen daarin zijn per gebied heel groot (weinig aan de kust, meer (tot 20/30%) voor sommige gebieden in het binnenland). Vandaar dat we pleiten voor een gebiedsgerichte benadering, waar per gebied wordt bekeken wat de beste oplossingen zijn. Dit naast generieke maatregelen om emissies omlaag te krijgen.

Er is ook een verandering in de organisatie van de bijeenkomst geweest. Mijn collega's 5.1.2e en 5.1.2e (cc) nemen het voortouw in de organisatie en nemen mogelijk over praktische details nog contact op. Voor de zekerheid nog even bevestiging of 4 juni inderdaad zou lukken? Mocht je nu al vragen hebben, laat het mij of mijn collega's vooral weten.

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e@wur.nl>

Verzonden: zaterdag 26 april 2025 17:16

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Stikstof bijeenkomst 4 juni 2025 provinciale staten Zuid-Holland

Dank 5.1.2e

Ja, ik had hem inderdaad gehad. Dank. Plan ziet er goed uit!!

Julie vragen o.a. of de provinciale aanpak helpt en suggereren zelf al dat dit maar ca 10% is. Vraag is daarbij o.a. wat de potentiële bijdrage is van prov ZH aan de N belasting op natuur in ZH. Is daar door WUR (WENR) onderzoek naar gedaan?

Vriendelijke groet

5.1.2e

From: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

Sent: vrijdag 25 april 2025 09:58

To: 5.1.2e <5.1.2e@wur.nl>

Subject: Re: Stikstof bijeenkomst 4 juni 2025 provinciale staten Zuid-Holland

Beste 5.1.2e,

Goed je woensdag even gesproken te hebben. Hieronder de mail met extra info die ik eerder stuurde. Voor de volledigheid: locatie is Provinciehuis Zuid-Holland. Zou het lukken hier een bijdrage aan te leveren?

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

Sent: Thursday, April 17, 2025 9:25:35 PM

To: 5.1.2e <5.1.2e@wur.nl>

Subject: Re: Stikstof bijeenkomst 4 juni 2025 provinciale staten Zuid-Holland

Beste 5.1.2e,

Dank voor de snelle en positieve reactie. Het idee is vooral een focus op oplossingen, uit verschillende invalshoeken. Daarbij kijken we zowel naar de gebruikelijke onderzoeksinstituten (WUR, Leiden, TNO etc.) als meer individuele onderzoekers van buiten deze kring. De focus ligt op drie vragen:

- ✓ Stikstofprobleem in het algemeen, toegespitst op Zuid-Holland. Hoe groot is het probleem?
- ✓ Landelijke aanpak: wat zijn daarvan de effecten voor Zuid-Holland?
- ✓ Provinciale aanpak, helpt dat? En in welke mate helpt dat? Staan de kosten van deze aanpak in verhouding met de opbrengsten? Hoe kijkt u aan tegen de voorgestelde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie? <https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/april-2025/provincie-komt-met-aanpak-stikstofreductie/>

Het gaat dus vooral om discussie vanuit onderzoeksperspectief, niet zozeer politiek of sector gemotiveerde meningen.

Het beoogde tijdstip is 19.00 uur (18.30 inloop) tot 21.30, gevolgd door een korte borrel/napraat.

Hopelijk geeft dit voldoende achtergrond? Zoals gezegd, ik geef graag telefonisch verdere toelichting indien nodig.

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

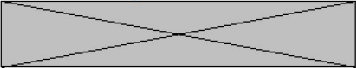
To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 5/7/2025 11:55:01 AM
Subject: SANE-afspraken
Received: Wed 5/7/2025 11:55:15 AM

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2e @berenschot.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Hi, wil je mij alle GS en PS dingen mailen? En nog andere belangrijke SANE overleggen waar 5.1.2e en 5.1.2e ook bij zijn?

Dank!!

Hartelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e
Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information.
If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others.
If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 5/7/2025 10:02:35 AM
Subject: FW: Uilenbos - grondwaterbescherming en natuur
Received: Wed 5/7/2025 10:02:41 AM
[20250429 Brief Dunea aan Rijksvastgoedbedrijf Uilenbos.pdf](#)

Ha 5.1.2e
Deze is voor onze bila.

Groet
5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: woensdag 7 mei 2025 11:45

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: FW: Uilenbos - grondwaterbescherming en natuur

5.1.2e,

In het verleden is Uilenbos (onder Meijendel) vaker aan de orde geweest als mogelijkheid voor ontwikkeling van nieuwe natuur. Ook als bufferzone of overgangsgebied om drukfactoren op te vangen of op te lossen.

Ik kijk dus zelf positief naar dit initiatief van Dunea. Het is andere stap om hier ook in te gaan participeren. Hoe kijken jullie hiernaar? Welke rol zou de provincie hierin kunnen pakken?

Zal ik hier een overleg voor inplannen?

groet,

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2e <5.1.2e@dunea.nl>

Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 13:28

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@dunea.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@dunea.nl>

Onderwerp: Uilenbos - grondwaterbescherming en natuur

Dag 5.1.2e,

Dunea heeft contact gezocht met het Rijksvastgoedbedrijf over het gebied Uilenbos achter TNO, op de grens tussen de bebouwde kom van Den Haag en Meijndel (zie het kaartje hieronder). Het Rijksvastgoedbedrijf wil dit gebied van ca. 10 ha in erfpacht uitgeven aan de huidige medegebruikers, vier (sport)verenigingen. Het terrein dat Rijksvastgoedbedrijf wil uitgeven ligt in zijn geheel in waterwingebied en in het Natuurnetwerk Nederland. Ook overlappen de percelen deels met het Natura 2000 gebied. We willen graag een alternatief aanbieden in de vorm van aankoop door of uitgifte in erfpacht aan Dunea. Dit omdat we hiermee een betere bescherming creëren voor grondwater en het gebied kunnen ontwikkelen als overgangsgebied met ruimte voor natuur en recreatie.

Ik zie verschillende mogelijk opgaven waar dit aan bij kan dragen

- Grondwaterbescherming – we zien een kans voor verandering van functie of (huidig) gebruik van dit gebied van dit gebied zodat dit in lijn komt met de beschermde status als waterwingebied.
- Samenhangende Aanpak Stikstof en Economie – dit zou een project kunnen zijn waarmee het concept van het ontwikkelen van overgangszones concreet invulling kan worden gegeven.
- Natura 2000 drukfactoren – er liggen kansen om in dit overgangsgebied met name de drukfactor recreatie te verminderen.

Zie bijgaande brief waarin Dunea haar interesse in en belang bij het gebied toelicht. We zijn ook in overleg met gemeente Den Haag die in het collegeakkoord heeft aangegeven om verplaatsing van de sportverenigingen te willen onderzoeken met als doel te komen tot natuuruuitbreiding.

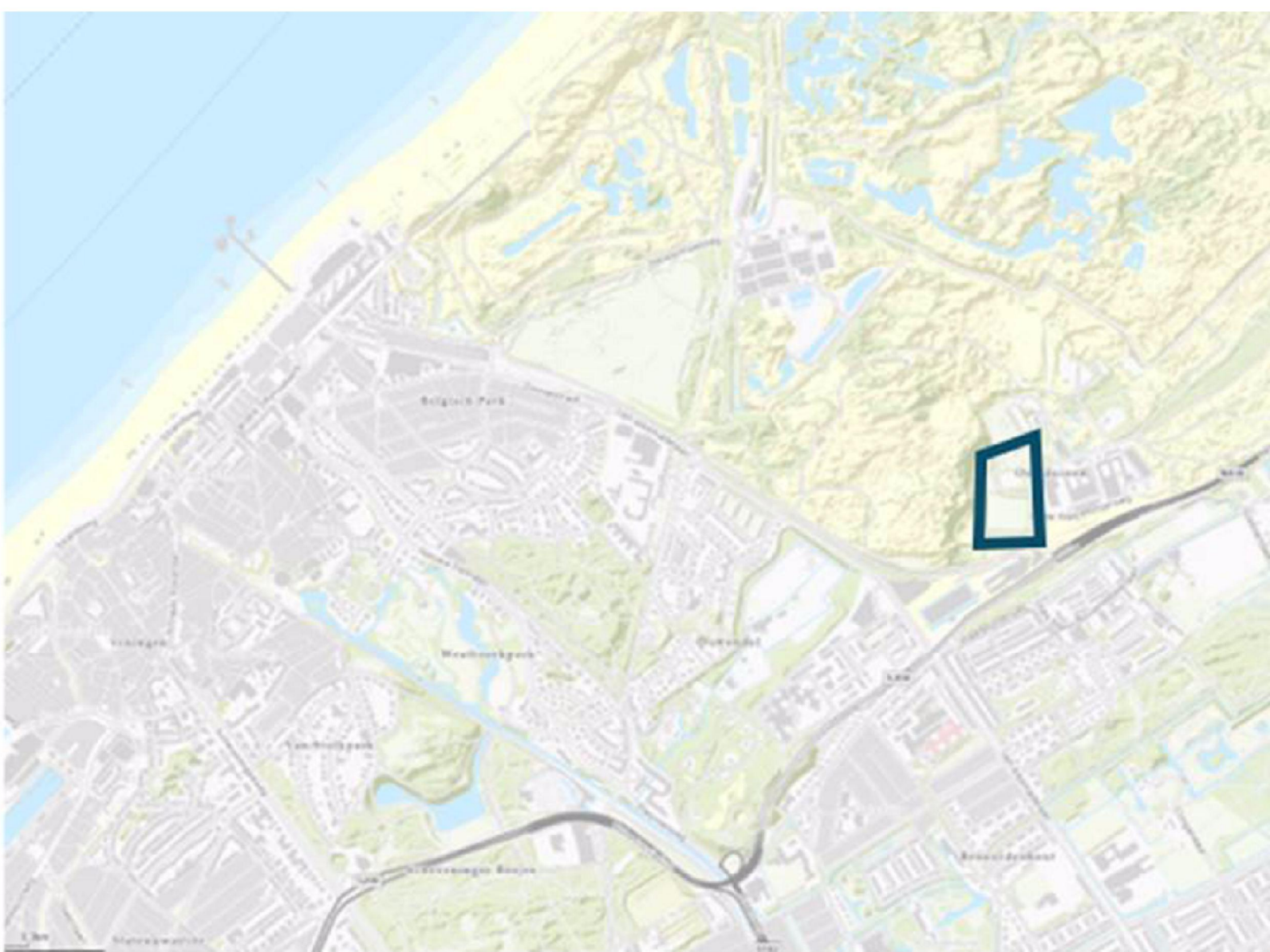
Zijn jullie geïnteresseerd om hierover verder bij gepraat te worden en te verkennen waar we wellicht samen met de provincie kunnen optrekken?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
adviseur strategie natuur

M 5.1.2e
Plein van de Verenigde Naties 11, 2719 EG Zoetermeer
Postbus 756, 2700 AT Zoetermeer
www.dunea.nl

www.dunea.nl

print dit bericht alleen als het noodzakelijk is...

Dit e-mailbericht en de daarin opgenomen informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Bij gebruik van deze e-mail zonder een dergelijke schriftelijke toelichting wijst Dunea iedere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid af voor de gevolgen van zulk gebruik. Het is niet toegestaan deze e-mail zonder toestemming te gebruiken, te openbaren of te kopiëren. Dunea N.V., KvK-nummer 27122974.

To: 5.1.2e [redacted]@printbyxerox.com[5.1.2e [redacted]@printbyxerox.com]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Wed 5/7/2025 9:15:51 AM
Received: Wed 5/7/2025 9:15:00 AM
[2025 05 07 Agenda Stuurgroep Programma LGDG.pdf](#)

5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]
PT Proces- en Programmanagement

5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]@pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Tue 5/6/2025 7:02:29 PM
Subject: FW: Projectgroep Zegveld 7 mei 2025
Received: Tue 5/6/2025 7:02:40 PM
[20250401 - Verslag startbijeenkomst Polderproces-Zegveld.docx](#)
[Doelen polder Zegveld 20250501.docx](#)
[Concept intentieovereenkomst Zegveld \(mei 2025\).docx](#)

Hoi 5.1.2e [redacted],

Bijgaand ter info de input voor morgen.

Ik ben er door de vakantie helaas niet eerder aan toegekomen, maar goed dat je toch kennisneemt van de voor jou relevante punten.

Het verslag is volgens mij accuraat.

In de doelen herken ik de samenwerking duidelijk terug. Ik zou het fijn vinden als je daar wel op meeleest, met name pagina 5.

In de intentieovereenkomst is niet omschreven wat van ons wordt verwacht en hoe we (ook bestuurlijk) samenwerken. Ik zal daar morgen aandacht voor vragen, dat zit ook meer op het proces.

Groet, 5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@provincie-utrecht.nl>

Verzonden: donderdag 1 mei 2025 15:16

Aan: 5.1.2e [redacted]@road-transitiemanagement.nl; 5.1.2e [redacted] en 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@outlook.com>; 5.1. 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@woerden.nl>; 5.1.2e [redacted] (5.1.2e [redacted]@staatsbosbeheer.nl) <5.1.2e [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2e [redacted]@Hotmail.com; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@provincie-utrecht.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@provincie-utrecht.nl>; 5.1.2e [redacted]@rijnvechtenvenen.nl; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@hdsr.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>

Onderwerp: Projectgroep Zegveld 7 mei 2025

Hallo Projectleden polderproces Zegveld,

Op woensdag 7 mei treffen we elkaar om 10 uur in het gemeentehuis van Woerden, wederom in de raadszaal. Hieronder staat de agenda.

Bijgevoegd het verslag van de vorige keer, een eerste opzet voor de intentieovereenkomst en een voorzet voor de thema's/doelen.

Agenda:

1. Opening
2. Verslag vorige keer (bijgevoegd).
De genoemde kernwoorden ("geeltjes") per thema die in het vorige overleg zijn benoemd staan in bijlage 1 van het verslag.
3. Terugkoppeling overleg met boeren (4 juli?) - 5.1.2e [redacted]
4. Intentieovereenkomst eerste concept (bijgevoegd)
Dit is een eerste concept om te bespreken of dit ook ongeveer jullie beeld is.
5. Bijlage uitwerking thema's (bijlage Doelen polder Zegveld)

Vanuit de kernwoorden en de gesprekken hebben we de thema's gesplitst in onderwerpen waar nodig/handig en voor zover dat kon bijgeschreven welke instrumenten beschikbaar zijn, waar de financiering vandaan komt en welke partij (evt.) de trekker is op het onderwerp/instrument. Dit is een aparte bijlage die uiteindelijk ook bij de intentieovereenkomst kan.

Belangrijk: dit is geen compleet document maar een eerste opzet, we moeten dit met elkaar aanvullen, aanpassen en verder brengen. Dus als jullie voor de vergadering van woensdag al aanvullingen hebben, laat het ons vast weten. We hebben woensdag niet de tijd om bij elk thema uitgebreid stil te staan. Ook voorstellen voor

de vorm waarin we dit doen zijn welkom. We doen het met elkaar.

Te bespreken:

- a. Prioritering
- b. Rolverdeling
- c. Level van detail in intentieovereenkomst

5. Rondvraag

7. Volgend overleg

8. Sluiting

Graag tot woensdag in Woerden!

5.1.2e

5.1.2e

Strategisch projectleider Uitvoering Landelijk Gebied (ULG-West)

Provinciaal aanspreekpunt voor Staatsbosbeheer

Provincie Utrecht

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht

5.1.2e | provincie-utrecht.nl

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

To: Berend Potjer[bk.potjer@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; Floor de Vries[fc.de.vries@pzh.nl]; Maureen ter Steege[mb.ter.steege@pzh.nl]; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; Secretariaat Berend Potjer[secrpotjer@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 3:15:23 PM
Subject: FW: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper
Received: Tue 5/6/2025 3:15:56 PM
[250430 Inbreng debat startpakket stikstof.docx](#)

Dag Berend,

We hebben ambtelijk intern afgestemd en zouden je willen meegeven instemmend op deze IPO inbreng over het stikstof startpakket te reageren. Het is in lijn met wat er is afgesproken.

Deadline voor onze provinciale reactie is **vandaag**.

Voor vragen en verdere toelichting weet je ons te vinden.

Met groet,

5.1.2e

Van: secrpotjer

Verzonden: woensdag 30 april 2025 17:51

Aan: 5.1.2e

CC: Maureen ter Steege

Onderwerp: FW: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper

Hoi allen,

Zie mailbericht, graag even meekijken.

Groet,

5.1.2e

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Bestuursassistente van gedeputeerde dhr. B.K. (Berend) Potjer
Gedeputeerde Energie, Natuur, Omgevingswet,
Gebiedsgedeputeerde Kust en Duinen ZH-PLG en IPO-Bestuur

T 5.1.2e

M 5.1.2e

E secrpotjer@pzh.nl

www.zuid-holland.nl

Werkdagen: di, wo, do, vr

Vaste vervangsters: 5.1.2e

Van: Berend Potjer <bk.potjer@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 30 april 2025 16:26

Aan: secrpotjer <secrpotjer@pzh.nl>

Onderwerp: FW: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper

Van: 5.1.2e <5.1.2e@ipo.nl>

Verzonden: woensdag 30 april 2025 16:25:46 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Aan: CdK@brabant.nl <CdK@brabant.nl>; 'jelle.beemsterboer@noord-holland.nl' <jelle.beemsterboer@noord-holland.nl>; Berend Potjer <bk.potier@pzh.nl>; eg.grijsen@overijssel.nl <eg.grijsen@overijssel.nl>; a.mol@gelderland.nl <a.mol@gelderland.nl>; mirjam.sterk <mirjam.sterk@provincie-utrecht.nl>; wdirken@brabant.nl <wdirken@brabant.nl>; j.de.bat@zeeland.nl <j.de.bat@zeeland.nl>; m.a.c.devries@fryslan.nl <m.a.c.devries@fryslan.nl>

CC: secretariaatsterk <secretariaatsterk@provincie-utrecht.nl>; iradema@brabant.nl <IRAdema@brabant.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@fryslan.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@overijssel.nl>

Onderwerp: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper

Beste leden van de bestuurlijke kopgroep,

In de bijlage vinden jullie het voorstel voor het position paper dat in afstemming met de lobbyisten is voorbereid.

Ik ontvang graag jullie reactie **uiterlijk einde dag dinsdag 6 mei** zodat we deze daarna kunnen afronden en zodat het gebruikt kan worden bij de gesprekken met Kamerleden.

5.1.2e

Interprovinciaal
Overleg

Programmasecretaris
IPLG

Tel: 5.1.2e

Snel actie en perspectief nodig voor boer, bedrijf en inwoner

Inbreng Interprovinciaal Overleg
Debat 22 mei 2025 over verslag van Ministeriële
commissie Economie en Natuurherstel
Mei 2025

Startpakket biedt nog onvoldoende perspectief

Om veel boeren, andere ondernemers maar bijvoorbeeld ook jongeren die graag een huis willen, perspectief te bieden, moet Nederland snel in actie komen. Zij kunnen nu geen kant op. Er is een compleet, financieel gedekt en juridisch verankerd kabinetspakket nodig dat voorziet in voldoende stikstofmaatregelen en natuurverbetering. Dat brengt de verlening van natuurvergunningen door provincies voor veel activiteiten weer op gang. Het kabinet heeft op 25 april 2025 besloten om nu juist niet met zo'n totaalpakket te komen, maar om een eerste stap te zetten en later dit jaar over het vervolg te oordelen. In deze bijdrage pleit het IPO er namens de provincies voor om die beide stappen alsnog voor de zomer te nemen.

Eerste stap in goede richting

Het startpakket waar het kabinet op voorstel van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel voor gekozen heeft, is een eerste stap in de goede richting. Zonering, doelsturing, verhoging van de rekenkundige ondergrens en minder vrijblijvendheid: er komen veel mogelijkheden in terug die provincies in gesprekken met de ministeriële commissie hebben aangedragen. Wat ons betreft hoeft het niet nog eens drie tot vier maanden te duren voor het kabinet de volgende stap zet. Dat kan en moet sneller. Alle opties hiervoor liggen al op tafel. Het is nu een kwestie van kiezen.

Daarnaast is van het startpakket onduidelijk of en wanneer herstel van de natuur intreedt. Juist de borging van het resultaat is cruciaal: op voorhand moet vaststaan dat de maatregelen voldoende effect hebben. Provincies krijgen nu niet de verlangde mogelijkheid om snel weer natuurvergunningen te kunnen verlenen. We kunnen woningbouwers, dijkversterkers en wegenbouwers niet bedienen. Boeren die door falend rijksbeleid nog altijd niet de juiste vergunningen hebben, wacht opnieuw een onzekere zomer. Plus door natuurorganisaties aangekondigde rechtszaken tegen provincies over handhaving- en intrekkingsverzoeken.

Een keuze voor alleen het startpakket met vervolgmaatregelen in een later stadium leidt nu tot verdere stilstand, waarbij de economische schade dagelijks oploopt en de rechtszaken toenemen. Het noodzakelijke handelingsperspectief ontbreekt.

Nu meteen de volgende stap

Vandaar dat wij ervoor pleiten om op korte termijn alsnog een compleet en doorgerekend pakket te presenteren, dat juridisch en financieel stevig onderbouwd is. Dat uitlegbaar, duidelijk haalbaar en uitvoerbaar is en waar alle sectoren aan bijdragen. Waarbij programmatisch is aangegeven welke maatregelen in welk tempo welk (stikstof)effect zullen hebben en hoe monitoring en eventuele bijsturing gebeurt. Zodat de borging is vastgelegd, voor iedereen duidelijk is dat herstel van natuur en economie spoedig hand in hand gaan en dat natuurherstel- en verbetering tijdig aan de voorgeschreven wettelijke doelen voldoen. Waardoor er voor iedereen weer het zo verlangde duidelijke perspectief is: van woningzoekende tot PAS-melder, van ondernemer tot vergunningverlener, van natuurliefhebber tot organisator van evenementen. Waardoor provincies en ondernemers ook sterker staan in rechtszaken.

We roepen het kabinet en Tweede Kamer op voor de zomer met een concreet programma te komen met als doel om Nederland van het slot te halen en perspectief te bieden aan de sectoren die zijn geraakt door de diverse rechterlijke uitspraken. De gesprekken hierover met de ministeriële commissie zetten we graag zo snel mogelijk voort. Elke dag uitstel vergroot het leed.

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 12:06:26 PM
Subject: RE: 5.1.2e heeft 'Concept GSbrief WBS aan ZH-PLG gebieden 5.1.2e - Kopie Feedback' met u gedeeld
Received: Tue 5/6/2025 12:06:00 PM
[Concept GSbrief WBS aan ZH-PLG gebieden DdP - Kopie Feedback - Kopie.docx](#)

5.1.2e
Gebiedsmanager Kust & Duinen ZH-PLG
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 13:55
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: 5.1.2e heeft 'Concept GSbrief WBS aan ZH-PLG gebieden 5.1.2e - Kopie Feedback' met u gedeeld

Ik kan deze niet openen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Gebiedsmanager Zuid-Hollandse Delta ZH-PLG
Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten, Hoeksche Waard, Eiland van Dordrecht, IJsselmonde

T 5.1.2e
M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, do, vr

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 13:49
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: FW: 5.1.2e heeft 'Concept GSbrief WBS aan ZH-PLG gebieden 5.1.2e - Kopie Feedback' met u gedeeld

5.1.2e
Gebiedsmanager Kust & Duinen ZH-PLG
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 12:43

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

Onderwerp: 5.1.2e heeft 'Concept GSbrief WBS aan ZH-PLG gebieden 5.1.2e - Kopie Feedback' met u gedeeld

5.1.2e

**heeft u uitgenodigd om
een bestand te bewerken**

Hi 5.1.2e, bijgevoegd de brief incl. feedback van 5.1.2e en 5.1.2e.
Groeten 5.1.2e

[Concept
GSbrief
WBS aan
ZH-PLG
gebieden
5.1.2e -
Kopie
Feedback](#)

Deze
uitnodiging
is beveiligd

Openen

Delen

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

Contact

5.1.2e

Provinciehuis

Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum

27-05-2025

Ons kenmerk

PZH-2025-.....

Bijlagen

-

Gebiedspartners ZH-PLG

Onderwerp

Water en Bodem Sturend meenemen in de gebiedsplannen

Geachte heer, mevrouw,

Afgelopen november hebben wij u geïnformeerd over de voortzetting van onze meerjarige aanpak in het landelijk gebied op basis van een gebiedsgerichte aanpak. Onderdeel van deze aanpak is het komen tot gebiedsplannen via gebiedsprocessen. Aan alle gebiedspartners hebben wij gevraagd om hieraan een bijdrage te leveren. We zijn ons ervan bewust dat onze aanpak SANE door gebiedspartners kritisch wordt gevolgd. Op 11 juni vervolgen wij dat debat met Provinciale Staten.

Er speelt veel in onze Provincie. Zo is ruimte houden voor een toekomstbestendig water- en bodemsysteem ons inziens randvoorwaardelijk voor een toekomstbestendig Zuid-Holland. Om de water- en bodemopgaven een goede plek te kunnen geven in het ontwikkelen van de uitvoeringsplannen, bieden wij u hierbij het rapport *'Water en bodem sturend: onderlegger ten behoeve van integrale ruimtelijke afwegingen'* aan. Dit rapport hebben wij gezamenlijk met de waterschappen in Zuid-Holland laten maken. In het rapport is vanuit vier wateropgaven (waterveiligheid, water te veel, water te weinig en drinkwaterbeschikbaarheid) gebied specifiek in beeld gebracht welke ruimtevraag maatregelen nodig zijn er is voor een toekomstbestendig water- en bodemsysteem.

De in de onderlegger beschreven water- en bodemopgaven voor het gebied willen wij graag onderdeel laten zijn van de gebiedsplannen waaraan gewerkt wordt. Doornu al rekening te houden met in de toekomst benodigde versterkingen van het water- en bodemsysteem, voorkomen we dat keuzes de toekomstige inpassing van het water- en bodemsysteem in de weg kunnen zitten of bemoeilijken en voorkomen we afwenteling van problemen of extra kosten op de komende generaties. Maar worden óók de kansen zichtbaar waarmee voorgenomen ontwikkelingen juist kunnen bijdragen aan versterking van het water- en bodemsysteem in het gebied.

Wij zijn ervan overtuigd dat veel maatregelen die gericht zijn op doelbereik t.a.v. water, natuur, klimaat, land- en tuinbouw óók kunnen bijdragen aan versterking van het water- en bodemsysteem zoals beschreven in het rapport. Wij nodigen u daarom uit in de gebiedsplannen voorgestelde maatregelen of keuzes voor te leggen die (kunnen) bijdragen aan het toekomstbestendig maken van het water- en bodemsysteem. Een dergelijke

waterparagraaf is een bouwsteen voor afspraken over vervolgsamenwerking en het voeren van integrale gesprekken over de ruimtelijke afwegingen.

Om dit goed te kunnen doen vragen wij u om ook in uw voorbereidende werkzaamheden – voor zover nog mogelijk – het rapport al te betrekken. Vanuit Provincie Zuid-Holland hebben wij over de hiervoor genoemde waterthema's een eerste ambtelijke kennissessie voor alle gebiedspartners gepland op 16 juni in de middag. Ook in de periode daarna blijven wij iedereen maximaal ondersteunen in het gebruik van het rapport. Het rapport en de daarin opgenomen kaarten worden bovendien ook voor alle gebiedspartners digitaal beschikbaar gesteld op de website van de provincie (<https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/water/water-bodem-sturend/>) en in de gebiedsviewer van de provincie Zuid-Holland [Gebiedsviewer Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied](#).

In de verschillende ZH-PLG bestuurlijke overleggen op kerngebiedsniveau zullen wij komende tijd het rapport en bovenstaande werkwijze bestuurlijk agenderen en toelichten.

In de bijlage vindt u de brief van Gedeputeerde Staten aan de Provinciale Staten, waarin meer achtergrond en context is opgenomen.

Graag werken wij samen verder en we staan open voor nadere afstemming.

Het rapport zullen wij d.m.v. een brief met vergelijkbare strekking ook aanbieden aan de gebiedspartners in de NOVEX-gebieden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

mr. A.W. Kolff

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS-2024-002483) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact

Voorbereiding Werkgroep 1 Integratie NNN Beheer en Natura 2000

Dinsdag 13 mei	13.00-15.00 C2 – Keukenhof, fysieke aanwezigheid
Aanwezigen:	5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Programma:	Korte inleiding: 5.1.2e In duo's/groepen uiteen om thema's te bespreken: - Wat is er nodig om de doelen van de opdracht te halen - Welke werkzaamheden doen we nu, welke netwerken gebruik je, met wie zit je aan tafel (extern/intern) (aan de hand van casussen en kaarten - 5.1.2e) Tussendoor terugkoppelen en resultaten bespreken Volgende stappen bespreken

Op 13 mei 2025 vindt de eerste werkgroep in het kader van de herijking Beheer en Versterken Begrensde Natuur plaats. Om de tijd goed te benutten, hebben we in deze voorbereiding alvast informatie en een aantal uitgangspunten verzameld.

Waarom NNN Beheer en Natura 2000 samen één opdracht:

- Overlappende werkzaamheden NNN en Natura 2000
- Overlappende contactpersonen, stakeholders, gebiedsprocessen, etc
- Nastreven van dezelfde doelen: VHR-doelen, goede staat van de natuur, netwerkfunctie van de natuurgebieden
- Opdracht vanuit Domein WKN om de opgave in minder opdrachten te verdelen

Doel van de nieuwe opdracht (opgave):

Behalen natuurdoelstellingen VHR, in samenhang opgepakt:

- N2000: Instandhoudingsdoelen en uitbreidingsdoelen uit de aanwijzingsbesluiten

- NNN: doelen zoals beschreven in het natuurbeheerplan, kwaliteitsverbetering
- Eventuele aanvullende VHR doelen die binnen begrensde natuur kunnen worden gerealiseerd (actualisatie doelen, natuurherstelplan, samenwerkingen, etc.)

Uitgangspunt: efficiënt en effectief sturen op behalen van doelen en inzetten van middelen

Inventarisatie: wat is er nodig om deze doelen te halen (organisatie):

Eerste schets:

- Samenwerken op landschapsniveau: Delta, Kust & Duinen, Veenweiden
- NNN Beheer en Natura 2000 gezamenlijk organiseren (wat en hoe?)
- Efficiëntieslag maken in proces en instrumenten (korte en lange termijn)

5.1.2e (manager procesbeheersing BVBN) geeft een toelichting

Opdracht in 3 landschapszones* organiseren

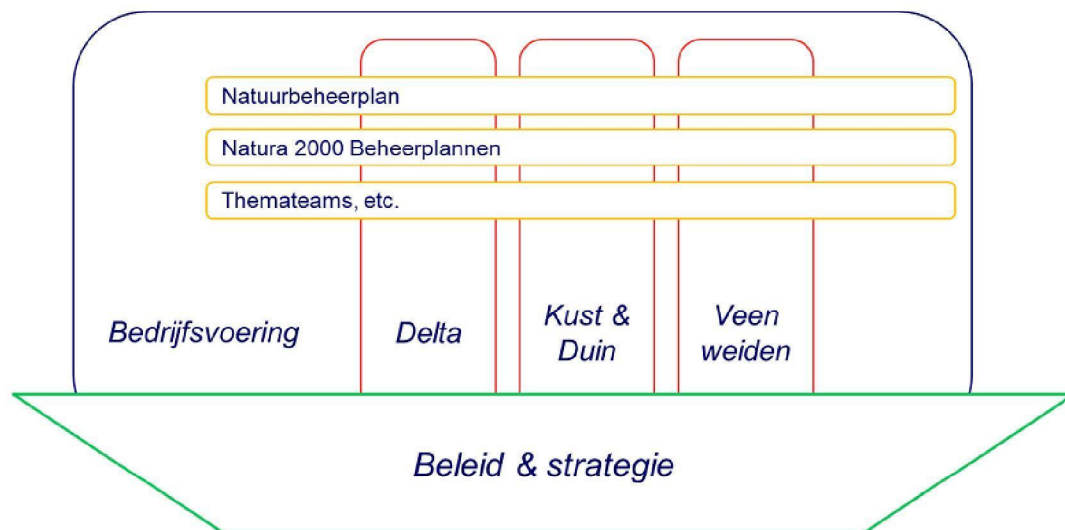
met daarnaast gebiedsoverstijgende werkzaamheden, een team strategie & beleid en een team dat zich bezighoudt met beheersing van de opdracht:

- Veenweiden
- Kust en Duinen
- Delta
- Gebiedsoverstijgende werkzaamheden
- Strategie en beleid
- Beheersteam

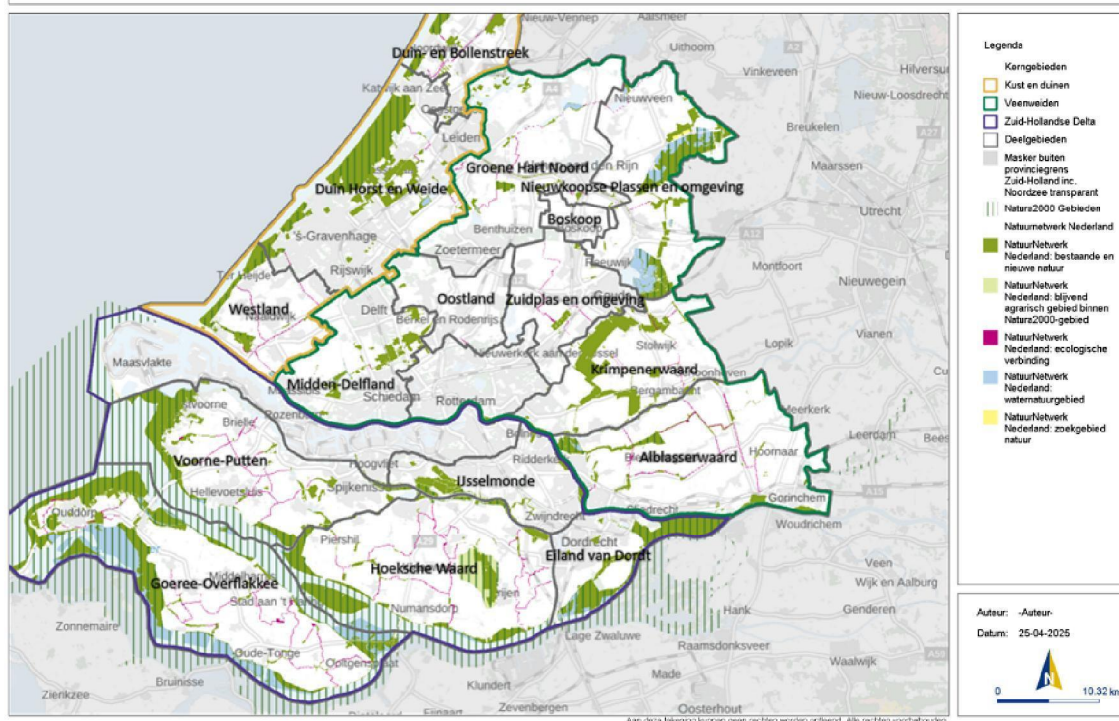
Splitsen van werkzaamheden:

- Gebiedsspecifiek
- Gebiedsoverstijgend

*landschapszones dezelfde indeling als de ZHPLG regio's.

ZH-PLG Deelgebieden

Vastgestelde opdracht

***Naam opdracht: Beheer en Versterken Begrensde Natuur**

***Bijbehorende opgave (=beleidsprestatie uit de begroting): 5.1.3 Beleidskeuze Beschermen en versterken natuur en soorten; opgave Beheer en versterken begrensde natuur**

***Bestuurlijk opdrachtgever/ portefeuillehouder(s): Portefeuille Natuur, Berend Potjer**

***De opdracht is stabiel en dynamisch, doorlopende opdracht (*disclaimer: definitie is nog nader te bepalen binnen het OGO proces*):**

***Reikwijdte (max 750 tekens)**

De reikwijdte is een samenvatting van de vastgestelde opdracht. Deze bevat maximaal 750 tekens en wordt opgenomen in het opdrachtenregister. Vul A t/m H in en daarna pas de reikwijdte.

Binnen de provincie Zuid-Holland zijn er natuurgebieden die deel uitmaken van Natuurnetwerk Nederland en het Europese Natura 2000 netwerk. Het beheer van deze gebieden is essentieel om de doelen van deze gebieden te behalen. Beheer houdt de natuurwaarden in stand, vooral in een cultuurlandschap, en moet intensiever zijn vanwege drukfactoren zoals stikstof en versnippering. Naast regulier beheer zijn omvormings- en overgangsbeheer en projectmatige ingrepen nodig om natuurwaarden verder te versterken.

Het centrale doel is het behalen van internationale natuurdoelstellingen volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit omvat instandhoudings- en uitbreidingsdoelen voor Natura 2000-gebieden en doelen uit het natuurbeheerplan Zuid-Holland voor NNN. Er moet effectief en efficiënt worden gestuurd op het behalen van deze doelstellingen en op de inzet van middelen. Naast natuurdoelen zijn er ook doelen voor recreatie, behoud van groen erfgoed, waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid en hoogwaterveiligheid, waarbij de kaders van de Vogel- en Habitatrichtlijn leidend zijn.

A. Aanleiding van de opdracht (max ½ A4)

Kernvragen: *Welk concreet probleem, welke taak of welke ontwikkeling doet zich voor? Of welke specifieke kans missen we als we niet op afzienbare termijn actie ondernemen?*

Ondersteunende informatie die daarbij kort gegeven kan worden:

Voorgeschiedenis (wat ging hieraan vooraf?)

Doel van de opdracht (welk doel (outcome) streven we na?)

Aan welke provinciale opgave(n) draagt deze opdracht bij? Vertel daar in ieder geval bij aan welke beleidsprestatie(s) uit de begroting het bijdraagt en welke beleidskeuze(s) uit het omgevingsbeleid.

Kern

Beheer en versterken van de natuur binnen Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland

Voorgeschiedenis

Binnen de provincie liggen de begrensde natuurgebieden die onderdeel van Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000, die deels recent gerealiseerd zijn, waar beheer in moet plaatsvinden om de gebiedsdoelen te behalen. Beheer is daarbij geen doel op zich, maar binnen het cultuurlandschap van Zuid-Holland wel een noodzakelijk middel om de gebiedsdoelen te

behalen. Grootschalige natuur, waar natuurlijke processen als peilwisselingen, meanderende rivieren en erosie en sedimentatie de natuurwaarden in stand houden komt in het gereguleerde Zuid-Holland maar heel beperkt plek voor. Bovendien staat de natuurkwaliteit onder druk door verschillende drukfactoren, waaronder stikstof, waterkwaliteit en -kwantiteit en versnippering. Om dit tegen te gaan is soms intensiever beheer nodig. Deze opdracht omvat, naast het (reguliere) beheer dat gericht is op het behouden van de bestaande situatie, het verder versterken van de natuurwaarden in bestaande natuur (bijv. kwaliteitsverbetering binnen hetzelfde natuurstype, omvorming naar een ander natuurstype). Hiervoor kan het nodig zijn om in de bestaande natuurgebieden omvormings- en overgangsbeheer en projectmatige ingrepen (zoals plaggen, kap, herinrichting watersysteem) uit te voeren – dit zijn de kwaliteitsimpulsen.

Doel van de opdracht

Het centrale doel voor deze opdracht is:

- Het behalen van de internationale natuurdoelstellingen op het vlak van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Uitgesplitst in, maar wel in samenhang opgepakt:
 - Voor de Natura 2000-gebieden: de instandhoudings- en uitbreidingsdoelen uit de aanwijzingsbesluiten
 - Voor de NNN: de doelen zoals beschreven in het natuurbeheerplan Zuid-Holland
 - Eventuele aanvullende VHR-doelen (die binnen begrensde natuur kunnen worden gerealiseerd). Dit zal vooral leiden tot aanpassing van, en aanscherpingen op, bovengenoemde doelen.

Uitgangspunt hierbij is dat effectief en efficiënt wordt gestuurd op het behalen van deze doelstellingen en op de inzet van de middelen.

Naast dit centrale natuurdoel geldt in de gebieden een brede waaier aan doelen, onder meer voor recreatie, behoud van groen erfgoed, waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid en hoogwaterveiligheid. Voor geen enkel natuurgebied in Zuid-Holland geldt dat dit alleen natuurgebieden zijn, het gebied heeft altijd meerdere functies. De verschillende doelen moeten goed op elkaar afgestemd zijn, waarbij de kaders van de Vogel- en Habitatrichtlijn leidend zijn. Zie verder onder de kop “samenwerking” bij onderdeel B.

Provinciale opgave waar deze opdracht aan bijdraagt

In het coalitieakkoord 2023-2027 is het volgende opgenomen:

Natuur maakt het leven gezonder, mooier en is belangrijk voor de leefbaarheid van onze provincie. We werken daarom aan een gezond en sterk water-, bodem-, en ecologisch systeem, samen met direct betrokkenen en gebiedsdeskundigen. We beschermen natuurgebieden beter door de doelen uit de Vogel en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Klimaatwet uit te voeren.

We maken het Natuur Netwerk Nederland (NNN) uiterlijk in 2027 af en houden het vervolgens in stand, conform de afspraken met het Rijk. Om onze natuurdoelen te halen werken we samen met terreinbeherende organisaties, waterschappen, natuurorganisaties, inwoners en ondernemers uit sectoren als land- en tuinbouw, bouw, industrie, energie en mobiliteit.

Dit vraagt om samenhangende, gebiedsgerichte sturing en om gebiedsprocessen met andere bestuurlijke partners. Ook koppelen we het behalen van de natuurdoelen en het verlagen van emissies aan nieuwe verdienmodellen voor ondernemers uit deze sectoren. Bijvoorbeeld via activiteiten als natuurbeheer of via inkomsten uit toerisme of zorgactiviteiten.

In het Omgevingsbeleid

Deze opdracht valt onder het beleidsdoel Gezonde natuur en de beleidskeuze beschermen en versterken bestaande natuur en soorten. Daarnaast draagt het bij aan de beleidskeuzes stikstof, waterkwaliteit, klimaat (bos en bomen).

B. Afbakening van de inhoud en de samenwerking (max 1 A4)

Kernvragen: *Wat gaan we daarvoor in deze opdracht doen en/of maken? Wat is het concrete product/resultaat dat wordt opgeleverd en waarmee de opdracht klaar is?*

NB Dit wil niet zeggen dat het hele probleem of de hele ambitie hiermee klaar is; het gaat om de stap die we er nu voor willen zetten.

Ondersteunende informatie die daarbij kort gegeven kan worden:

Wat is het type werkzaamheden dat wordt uitgevoerd?

Fase/karakter van de opdracht (initiatief – verkennend - uitvoerend).

Aan wie wordt het resultaat opgeleverd en wat gaat die er (hopelijk) mee doen?

Relatie met de andere provinciale opgaven (incl. de omgevingsvisie) en opdrachten?

In ieder geval te betrekken externe partijen? En hun rol/verantwoordelijkheid?

De opdracht bestaat uit:

- Een beleidsmatig deel:
 - Zorg dragen dat het NNN en Natura 2000 optimaal bijdragen aan het halen van de VHR doelstellingen, mede vanuit de wettelijke taak en advisering over hoe we de schaarse beschikbare middelen zo goed mogelijk inzetten met maximaal effect op deze doelen.
 - Het uitvoeren van evaluaties van beheer en doelbereik, zo nodig bijstellen van beheerplannen (Natura 2000-beheerplannen en het Natuurbeheerplan Zuid-Holland met NNN natuurtypen en ambities) in samenwerking met gebiedspartners.
 - In inhoudelijke zin waken over de begrenzing en de kwaliteit van het NNN en het functioneren van het netwerk
 - Herijking van de doelen voor Natura 2000 / NNN en input leveren voor het op te stellen nationale Natuurherstelplan, zoals genoemd in het Regeerakkoord van het nieuwe kabinet.
 - Opstellen van provinciaal convenant natuurbrandpreventie en het coördineren van de uitvoering daarvan.
- Een uitvoerend, faciliterend deel: bovengenoemde doelen behalen door middel van:
 - het faciliteren van optimaal beheer van natuurgebieden (NNN en Natura 2000) door beschikbaar stellen middelen. De Natura 2000-beheerplannen en SNL natuurbeheerplan vormen hiervoor de kaders;
 - het waar nodig voor het doelbereik (laten) formuleren van voorstellen voor kwaliteitsimpulsen, met bijzondere aandacht voor herstel van stikstofgevoelige habitats. Bij complexe kwaliteitsimpulsen kan de uitvoering bij de opdracht realisatie begrensde natuur neergelegd worden. Bij kleinere projecten kan de uitvoering ook vanuit deze opdracht gedaan worden;
 - uitvoering geven aan Programma Natuur fase 1 en fase 2. Via dit programma worden maatregelen uitgevoerd ter verbetering van de natuurkwaliteit van met name stikstof-overbelaste natuurgebieden;
 - Ecologische beoordelingen
- Afstemming met Rijk en IPO over beleid en middelen voor beheer en versterken van begrensde natuur. Hieronder valt ook het afleggen van verantwoording over inzet van middelen.

- Een deel doorontwikkeling: verkenning vereenvoudigen financiering van en sturing op beheer in het NNN in afstemming met de TBO's, en met name in Natura 2000-gebieden. Met daarbij de vraag of het efficiënter en doelmatiger kan.

Het resultaat is een optimaal functionerend netwerk van natuurgebieden dat optimaal bijdraagt aan het halen van de VHR-doelstellingen. Onderdeel hiervan zijn eenvoudige, eenduidige en doelmatige subsidieregelingen voor het uitvoeren van beheer en kwaliteitsimpulsen.

Samenwerking en raakvlakken met andere opdrachten:

Deze opdracht is verantwoordelijk voor het bepalen en bewaken van de natuurdoelstellingen zoals benoemd in het doel van deze opdracht. Voor het halen van de doelen binnen de begrenzing is integrale samenwerking nodig binnen PZH. Zowel binnen de natuuropdracht als met andere opgaven en domeinen, zoals het ZHPLG, omgevingsbeleid, subsidies, etc.

Samenwerkingen en scope-afkadering binnen de natuuropdracht:

Samenwerking met 'NNN Realisatie':

- Overdracht gerealiseerde NNN
- Afstemmen kansen binnen en buiten bestaand NNN
- Natura 2000 realisatie – ontpachtingsdossier

Samenwerking met 'versterken natuur en landschapswaarden':

- Overgangsgebieden voor het aanpakken van drukfactoren buiten de Natura 2000 grenzen;
- Een deel van de boerenlandvogelopgave kan gerealiseerd worden door het beheer aan te passen binnen de begrenzing (al dan niet gecombineerd met enkele minimale inrichtingsingrepen), waardoor een gebied door ontwikkelt tot weidevogelgebied. Omgekeerd kan ook aan de orde zijn, bijvoorbeeld waar een herinrichting gericht op Natura 2000 doelen ten koste gaat van weidevogeldoelen. Concrete opgave: 4000 ha binnen NNN optimaal ingericht weidevogelgebied N013.01.
- Een deel van de bosopgave kan gerealiseerd worden door het beheer aan te passen binnen de begrenzing (al dan niet gecombineerd met enkele minimale inrichtingsingrepen), waardoor een gebied door ontwikkelt tot bos binnen NNN.
- Overige doelen, zoals bijvoorbeeld voor wilde bestuivers: waar aan de orde wordt dit afgestemd met de opdracht versterken natuur en landschapswaarden.
- Soortenbeleid en biodiversiteit
- VHR strategie Zuid-Holland breed

Samenwerking met 'monitoring':

- Monitoringsstrategie Natura 2000
- Opdrachtgever relatie
- Beheerder natuurdata;
- Rol SNL natuurmonitoring

Samenwerking met 'bescherming':

- Staat van de natuur binnen en buiten de begrenzing
- Afstemming over exotenbestrijding en faunabeheer: Over de bestrijding van exoten en de uitvoering van faunabeheer is afstemming met opdracht beschermen natuur en soorten noodzakelijk. Vooral waar het gaat om de wettelijke taak voor bestrijding van exoten (opdracht beschermen natuur en soorten) en de eventuele aanvullende noodzaak voor beheer van fauna en/of exoten voor het behalen van de instandhoudingsdoelen (deze opdracht). De afstemming gaat dan specifiek over wie waar verantwoordelijk voor is en wat daarover in de beheerplannen wordt opgenomen.
- Samenwerking omgevingsdiensten
 - Deze opdracht verzorgt de subsidieverlening voor toezicht en handhaving via SNL. Afstemming moet plaatsvinden met de opdracht beschermen natuur en soorten over de inzet van toezicht en handhaving in Natura 2000-gebieden,

- omdat toezicht en handhaving op wet natuurbescherming en het aansturen van OZHZ onder die opdracht valt.
 - o Vanuit N2000 is aanvullende inzet OZHZ nodig, afstemming hierover vindt plaats met de opdracht 'bescherming'
- Afstemming over wezenlijke waarden en kenmerken NNN

Andere samenwerkingen:

- Digitalisering natuur: optimaal inzetten van digitale instrumenten. Om de uitvoering van de maatregelen en het doelbereik te monitoren werken we met de opdracht digitalisering natuur samen aan verschillende producten, zoals het DMS.
- Subsidiebureau: voor uitvoeren van beheer wordt gebruik gemaakt van subsidieregelingen, samenwerking met subsidiebureau is essentieel voor het sturen en verantwoorden.
- Voor het behalen van de natuurdoelen binnen begrensde natuur werken we samen met het programma ZH-PLG en zijn we actief betrokken bij het traject van beleidsintegratie (BIT)
- Programma Natuur gelden worden ook door andere opgaven gebruikt voor het halen van de doelen, zoals NNN en Natura 2000 realisatie en Bos en Bomenbeleid, hier is projectbeheersing de grootste factor.
- Afstemming met stikstof voor aanpak SANE
- Afstemming met Novex Haven voor de onderwerpen natuurherstel en advies geven over plannen
- Natuurherstelverordening; deze plannen worden nog uitgewerkt, maar zullen op termijn een plek moeten krijgen binnen de verschillende opdrachten

Tot slot, zoals onder A al genoemd, geldt voor de natuurgebieden een bredere waaier van doelen. Dit vraagt om samenwerking met onder andere de opdrachten: Stikstof, recreatie, groen erfgoed en water.

C. Planning en mijlpalen (max ¼ A4)

Nog aanvullen.

D. Succesfactoren & risico's (max ½ A4)

Kernvraag: *Wat is bepalend voor of deze opdracht een succes wordt? Of wat zijn de belangrijkste bedreigingen hiervoor?*

NB Focus hierbij op de dingen die er echt uit springen, die van toepassing zijn voor jou als opdrachtgever, de domeindirecteur én de bestuurlijk opdrachtgever. Bijvoorbeeld essentiële medewerking van mensen of partijen die vooralsnog onzeker is, show-stoppers vanuit wet- en regelgeving die nog niet duidelijk zijn, etc.

Eén van de succesfactoren is de samenwerking met de uitvoerende terreinbeheerders en terreineigenaren van de natuurgebieden. Onderdeel hiervan is het kunnen sturen op de verschillende subsidiestromen.

Een andere succesfactor is de kennis en het netwerk dat we in huis hebben van de Natura 2000 gebieden, doordat we een team van projectleiders hebben dat aanspreekpunt is voor de diverse gebieden.

Met het gereed komen van deze nieuwe opdracht zullen we opnieuw met een risicoadviseur de risico's in kaart moeten brengen. De volgende risico's zijn uit de voorgaande opdrachten overgenomen als voor dit opdrachtprofiel huidige top 3 relevante risico's:

- Klimaatverandering en andere drukfactoren zoals stikstof, hydrologie en recreatie zijn en blijven een risico voor het behalen van de Natura 2000-doelen.
- Risico op vertraging van de uitvoering van maatregelen, waardoor er risico is op onderbesteding van Rijksmiddelen (en het niet meer kunnen benutten ervan) en dat doelen niet (tijdig) worden gehaald.
- Provinciefonds, waarin o.a. de financiële middelen vanuit het Rijk voor natuurbeheer naar provincies gaan, wordt per 2026 herijkt. Daarnaast zijn er ideeën om SPUK-afspraken via het provinciefonds te gaan laten lopen. Mogelijk met bezuinigingen tot gevolg (- 10%).

E. Kosten en budget inclusief *personele inzet (max ¼ A4)

Kernvraag: *Wat mag de uitvoering van de opdracht kosten aan geld en menskracht? Is hiervoor al budget en menskracht beschikbaar/toegezegd, of vereist dit nog besluitvorming bij provincie en/of andere partijen?*

Nog nader in te vullen

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]; 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
Cc: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Tue 5/6/2025 10:51:48 AM
Subject: FW: Themabijeenkomst stikstof PS Zuid-Holland
Received: Tue 5/6/2025 10:51:00 AM

Zoals jullie hebben gezien: bijdrage van 5.1.2e [redacted] bevestigd, nog wel wat inhoudelijke vragen. Pakken jullie het vanaf hier over?

Groeten,
5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@wur.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 11:31
Aan: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
CC: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Themabijeenkomst stikstof PS Zuid-Holland

Beste 5.1.2e [redacted],

Dank voor je mail, zoals gezegd, ik kom graag iets presenteren. Mag ik uitgaan van 15 min presentatie en dan 5 min vragen of doen we alle vragen/discussie later?

Ook goed dat beter bekend is wat de thema's zijn. Als je onze (mijn) verhalen ook specifiek voor Zuid-Holland wilt dan moet ik daar wel wat werk voor verrichten.

Wellicht interessant, ik ben ook door de provincie Overijssel gevraagd om mee te denken, dat gaat op ambtelijk niveau, maar wel deels dezelfde vragen..

groetjes 5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]

Wageningen Environmental Research

5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
Sent: dinsdag 6 mei 2025 10:57
To: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@wur.nl>
Cc: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
Subject: RE: Themabijeenkomst stikstof PS Zuid-Holland

Beste 5.1.2e [redacted],

Excuus voor de wat lange stilte van mijn kant. Eerder gaf je aan bereid te zijn een bijdrage te leveren aan de 323898ijeenkomst stikstof georganiseerd door Provinciale Staten Zuid-Holland op woensdagavond 4 juni. We hebbe0344

wat verschuivingen in de organisatie gehad en daarnaast heb ik zelf wat vrije dagen genoten. Inmiddels heb ik wat meer details over de bijeenkomst.

Het idee is vooral een focus op oplossingen, uit verschillende invalshoeken. Het uitgangspunt zijn de volgende drie vragen:

- Stikstofprobleem in het algemeen, toegespitst op Zuid-Holland. Hoe groot is het probleem?
- Landelijke aanpak: wat zijn daarvan de effecten voor Zuid-Holland?
- Provinciale aanpak, helpt dat? En in welke mate helpt dat? Staan de kosten van deze aanpak in verhouding met de opbrengsten? Hoe kijkt u aan tegen de voorgestelde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie?

<https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/april-2025/provincie-komt-met-aanpak-stikstofreductie/>

Het gaat dus vooral om discussie vanuit onderzoeksperspectief, niet zozeer politiek of sector gemotiveerde meningen. Voornaamste doelgroep zijn leden van Provinciale Staten Zuid-Holland. De andere sprekers zijn (onder voorbehoud):

5.1.2e en 5.1.2e. Voor elk van deze drie sprekers is 20 minuten beschikbaar voor een introductie (van 19.00 tot 20.00). Daarna (van 20.30 tot 21.30) veel ruimte voor discussie. Logischerwijs is jouw invalshoek de ecologische, maar leg vooral de link naar oplossingen/mogelijkheden.

Het beoogde tijdstip is 19.00 uur (18.30 inloop) tot 21.30, gevolgd door een korte borrel/napraat. De bijeenkomst vindt plaats in het Provinciehuis Zuid-Holland. Mijn collega's 5.1.2e en 5.1.2e (cc) nemen het voortouw in de organisatie en zullen over praktische details contact opnemen. Voor nu hoop ik dat je nog steeds bereid en beschikbaar bent om een bijdrage te leveren op 4 juni. Mocht je nu al vragen hebben, laat het mij of mijn collega's vooral weten.

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

To: 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 9:20:44 AM
Subject: invullen drukfactoren/maatregelen
Received: Tue 5/6/2025 9:20:00 AM

Hoi 5.1.2e,
Ik heb geprobeerd de sheet voor Nieuwkoopse Plassen en Lingegebied in te vullen, maar weet niet zeker of ik het goed heb gedaan (presentatie en notulen waren daar niet heel helder over). Ik heb dit bestand gebruikt: [Nadere uitwerking maatregelen SANE en OER.pptx](#)
Kun jij even checken?
Dank!
Groeten 5.1.2e

5.1.2e
Strategisch adviseur Natura 2000 en stikstof
Domein Water, Klimaat en Natuur

M 5.1.2e
E 5.1.2e [5.1.2e@pzh.nl]
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen 5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland.

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via <https://www.zuid-holland.nl/contact/contactinformatie/>

To: 5.1.2e 5.1.2e @wur.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 8:56:45 AM
Subject: RE: Themabijeenkomst stikstof PS Zuid-Holland
Received: Tue 5/6/2025 8:56:00 AM

Beste 5.1.2e,

Excuus voor de wat lange stilte van mijn kant. Eerder gaf je aan bereid te zijn een bijdrage te leveren aan de themabijeenkomst stikstof georganiseerd door Provinciale Staten Zuid-Holland op woensdagavond 4 juni. We hebben wat verschuivingen in de organisatie gehad en daarnaast heb ik zelf wat vrije dagen genoten. Inmiddels heb ik wat meer details over de bijeenkomst.

Het idee is vooral een focus op oplossingen, uit verschillende invalshoeken. Het uitgangspunt zijn de volgende drie vragen:

- Stikstofprobleem in het algemeen, toegespitst op Zuid-Holland. Hoe groot is het probleem?
- Landelijke aanpak: wat zijn daarvan de effecten voor Zuid-Holland?
- Provinciale aanpak, helpt dat? En in welke mate helpt dat? Staan de kosten van deze aanpak in verhouding met de opbrengsten? Hoe kijkt u aan tegen de voorgestelde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie?

<https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/april-2025/provincie-komt-met-aanpak-stikstofreductie/>

Het gaat dus vooral om discussie vanuit onderzoeksperspectief, niet zozeer politiek of sector gemotiveerde meningen. Voornaamste doelgroep zijn leden van Provinciale Staten Zuid-Holland. De andere sprekers zijn (onder voorbehoud): 5.1.2e en 5.1.2e. Voor elk van deze drie sprekers is 20 minuten beschikbaar voor een introductie (van 19.00 tot 20.00). Daarna (van 20.30 tot 21.30) veel ruimte voor discussie. Logischerwijs is jouw invalshoek de ecologische, maar leg vooral de link naar oplossingen/mogelijkheden.

Het beoogde tijdstip is 19.00 uur (18.30 inloop) tot 21.30, gevolgd door een korte borrel/napraat. De bijeenkomst vindt plaats in het Provinciehuis Zuid-Holland. Mijn collega's 5.1.2e en 5.1.2e (cc) nemen het voortouw in de organisatie en zullen over praktische details contact opnemen. Voor nu hoop ik dat je nog steeds bereid en beschikbaar bent om een bijdrage te leveren op 4 juni. Mocht je nu al vragen hebben, laat het mij of mijn collega's vooral weten.

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

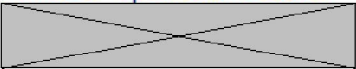
To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 8:21:25 AM
Subject: RE: Kennismaking 5.1.2e
Received: Tue 5/6/2025 8:21:39 AM

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2e @berenschot.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Hi 5.1.2e,

Helemaal goed! Dan wordt het later deze week via Teams. Dat stem ik zelf wel even met 5.1.2e af.
5.1.2e heb ik gemaaild *

Hartelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e
5.1.2e
<https://www.linkedin.com/in/5.1.2e>
Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 10:05
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @berenschot.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Kennismaking 5.1.2e

Ja zoiets dacht ik al, mail jij 5.1.2e ?

5.1.2e @pzh.nl
5.1.2e is in cc. Ik denk niet dat het woensdag ochtend lukt i.v.m. programma team stikstof maar dat mag hij natuurlijk zelf bepalen.
Hij heeft vandaag (6/5)verlof vandaar dat ik reageer.
Groet 5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @berenschot.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:58
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Kennismaking 5.1.2e

Oh goed dat je het zegt!! Deze 5.1.2e kwam ik tegen toen ik '5.1.2e PZH' in mijn outlook zocht.
Ik bedoel inderdaad 5.1.2e. Heb je voor mij zijn mail?

Hartelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e
5.1.2e
<https://www.linkedin.com/in/5.1.2e>
327779enterlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:58
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@berenschot.nl>
Onderwerp: RE: Kennismaking 5.1.2e

Dag 5.1.2e, is dit goede 5.1.2e, ik ken hem niet, maar ok hoor...
Of bedoel je 5.1.2e.

5.1.2e
Met vriendelijke groet,
5.1.2e

Ondersteunend medewerker beleid, MfN Mediator
Team ZH-PLG & Team Stikstof
Domein Water, Klimaat & Natuur
T: 5.1.2e
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2e <5.1.2e@berenschot.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:51
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: Kennismaking 5.1.2e

Ha 5.1.2e,

Vanaf deze week ga ik het SANE team van de PZH versterken en daar kijk ik erg naar uit! Ik start als rechterhand van 5.1.2e in de procesvoering en zal later ook mee gaan werken op (een van) de maatregelen.
Het lijkt me goed en leuk om eens kennis te maken. Dit kan voor mij bijvoorbeeld morgen tussen 10:00 en 11:00 op het Provinciehuis, maar weet niet of dat past voor jou?
Anders wordt het later deze week digitaal.

Morgen ben ik in ieder geval ook al bij het kernteam. Tot dan!

Hartelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e
5.1.2e
<https://www.linkedin.com/in/5.1.2e>
Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information.

If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others.

If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 8:09:54 AM
Subject: RE: Drukfactoren/overgangszones Westland
Received: Tue 5/6/2025 8:09:00 AM

Hoi 5.1.2e,

Volgens mij moet dit met de kanttekening dat het niet is vastgesteld en dat er af en toe nog een kleine update op kan komen wel kunnen!

Die laatste tabel is inderdaad niet nodig, daar was ik in aan het werken als experiment. Daarnaast mogen de gearceerde kleuren op de drukfactoren ook weg, dat heb ik laatst gedaan om ze goed te kunnen tellen. Ik zal dit even wijzigen en dan kan je de tabel delen met de kanttekeningen erbij en ook het verzoek dat ze hier zorgvuldig mee omgaan, omdat er nog een definitieve uitwerking van komt (dit najaar hopen we die te hebben).

Groet!

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 08:24
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Drukfactoren/overgangszones Westland

5.1.2e,

Hier was ik alsnog met een vraag: kan (alleen) hoofdstuk 2 uit dit document gedeeld worden? In het kader van het Novex-Haven traject (spoor 4) wordt hierover ook (terecht) informatie gevraagd. Ik zou hen het liefst iets geven wat er ligt met daarbij de kanttekening dat het nog niet vastgesteld o.i.d. is. De rest van het document is dus ook niet wat ik nu moet en wil delen, vooral de verkenning en de benoeming van de drukfactoren per N2000-gebied. Dus bijgevoegd wat ik dan zou willen delen. Is die laatste tabel nog nodig? Want nog niet ingevuld of herhaling, dus die kan ik er nog even uit halen.

Ik hoor het wel!

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: woensdag 16 april 2025 13:07
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: Drukfactoren/overgangszones Westland

Hoi 5.1.2e,

Hierbij het laatste document, met de meeste updates: [Drukfactoren buiten N2000-gebieden - update maart 2025.docx](#)
Op pagina 3 staat inderdaad dat exoten ook een drukfactor is bij S&K en W&W.

Succes! En stel gerust nog vragen *

5.1.2e

Beleidsadviseur
Natuur en Coördinatie IPO Landelijk Gebied
Domein Water, Klimaat & Natuur

E: 5.1.2e@pzh.nl

Werkdagen: ma t/m vr

www.zuid-holland.nl/contact

To: 5.1.2e | 5.1.2e @berenschot.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 8:04:56 AM
Subject: RE: Kennismaking 5.1.2e - SANE
Received: Tue 5/6/2025 8:05:07 AM

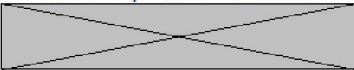
Ja zoiets dacht ik al, mail jij 5.1.2e ?

5.1.2e @pzh.nl
5.1.2e is in cc. Ik denk niet dat het woensdag ochtend lukt i.v.m. programma team stikstof maar dat mag hij natuurlijk zelf bepalen.
Hij heeft vandaag (6/5)verlof vandaar dat ik reageer.
Groet 5.1.2e

Van: 5.1.2e < 5.1.2e @berenschot.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:58
Aan: 5.1.2e < 5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Kennismaking 5.1.2e - SANE

Oh goed dat je het zegt!! Deze 5.1.2e kwam ik tegen toen ik '5.1.2e PZH' in mijn outlook zocht.
Ik bedoel inderdaad 5.1.2e . Heb je voor mij zijn mail?

Hartelijke groet,

5.1.2e
Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e
Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Van: 5.1.2e < 5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:58
Aan: 5.1.2e < 5.1.2e @berenschot.nl>
Onderwerp: RE: Kennismaking 5.1.2e - SANE

Dag 5.1.2e , is dit goede 5.1.2e , ik ken hem niet, maar ok hoor...
Of bedoel je 5.1.2e .
5.1.2e

Met vriendelijke groet,
5.1.2e

Ondersteunend medewerker beleid, MfN Mediator
Team ZH-PLG & Team Stikstof
Domein Water, Klimaat & Natuur
T: 5.1.2e
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2e <5.1.2e@berenschot.nl>

Verzonden: dinsdag 6 mei 2025 09:51

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>

Onderwerp: Kennismaking 5.1.2e - SANE

Ha 5.1.2e,

Vanaf deze week ga ik het SANE team van de PZH versterken en daar kijk ik erg naar uit! Ik start als rechterhand van 5.1.2e in de procesvoering en zal later ook mee gaan werken op (een van) de maatregelen.
Het lijkt me goed en leuk om eens kennis te maken. Dit kan voor mij bijvoorbeeld morgen tussen 10:00 en 11:00 op het Provinciehuis, maar weet niet of dat past voor jou?
Anders wordt het later deze week digitaal.

Morgen ben ik in ieder geval ook al bij het kernteam. Tot dan!

Hartelijke groet,

5.1.2e

Adviseur Openbaar Bestuur

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Wil je weten hoe het is om te werken bij Berenschot? [Bekijk onze video!](#)

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information.
If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others.
If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

To: 5.1.2e 5.1.2e @ipo.nl; CdK@brabant.nl[CdK@brabant.nl]; 'jelle.beemsterboer@noord-holland.nl'[jelle.beemsterboer@noord-holland.nl]; Berend Potjer[bk.potjer@pzh.nl]; eg.grijsen@overijssel.nl[eg.grijsen@overijssel.nl]; mirjam.sterk[mirjam.sterk@provincie-utrecht.nl]; wdirken@brabant.nl[wdirken@brabant.nl]; j.de.bat@zeeland.nl[j.de.bat@zeeland.nl]; m.a.c.devries@fryslan.frl[m.a.c.devries@fryslan.frl]
Cc: secretariaatsterk <5.1.2e@provincie-utrecht.nl>; 5.1.2e@provincie-utrecht.nl; iradema@brabant.nl[IRadema@brabant.nl]; 5.1.2e 5.1.2e@fryslan.frl; 5.1.2e 5.1.2e@overijssel.nl
From: 5.1.2e
Sent: Tue 5/6/2025 7:55:43 AM
Subject: RE: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper
Received: Tue 5/6/2025 7:55:53 AM

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2e@gelderland.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Beste 5.1.2e
GS van Gelderland is akkoord met de position paper.
Met vriendelijke groet

5.1.2e
Van: 5.1.2e

Verzonden: woensdag 30 april 2025 16:26

Aan: CdK@brabant.nl; 'jelle.beemsterboer@noord-holland.nl' ; 'bk.potjer@pzh.nl' ; eg.grijsen@overijssel.nl; 5.1.2e 5.1.2e ; mirjam.sterk@provincie-utrecht.nl; wdirken@brabant.nl; j.de.bat@zeeland.nl; m.a.c.devries@fryslan.frl

CC: secretariaatsterk ; iradema@brabant.nl; 5.1.2e)

Onderwerp: Voorzet inbreng stikstofdebat - concept position paper

Beste leden van de bestuurlijke kopgroep,
In de bijlage vinden jullie het voorstel voor het position paper dat in afstemming met de lobbyisten is voorbereid.
Ik ontvang graag jullie reactie **uiterlijk einde dag dinsdag 6 mei** zodat we deze daarna kunnen afronden en zodat het gebruikt kan worden bij de gesprekken met Kamerleden.

5.1.2e

Interprovinciaal
Overleg

Programmasecretaris
IPLG

Tel: 5.1.2e

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]; 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]; 5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Tue 5/6/2025 7:26:09 AM
Subject: FW: Uitnodiging tweede Stakeholdergesprek Gemeentesecretarissen SANE - 23 mei
Received: Tue 5/6/2025 7:25:00 AM

FYI

En natuurlijk om gemeentelijke collega's op te attenderen.
Gr,

5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted]
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted] @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 24 april 2025 10:50
Aan: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
CC: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl>
Onderwerp: Uitnodiging tweede Stakeholdergesprek Gemeentesecretarissen SANE - 23 mei

Goedemorgen 5.1.2e [redacted] en 5.1.2e [redacted],

Gistermiddag is de uitnodiging uitgegaan voor de tweede stakeholderbijeenkomst met gemeenten (zie hieronder). Dat zal zijn op **23 mei van 9.00 tot 10.00 uur**. De colleges van B en W zijn gewezen op de mogelijkheid om in te spreken tijdens de PS-vergadering op 11 juni. Tijdens de vorige bijeenkomst was afgesproken dat 5.1.2e [redacted] namens jullie aanwezig zou zijn om te luisteren. Dat kunnen we nu weer doen.

Zouden jullie deze informatie willen delen met de deelgebiedsmanagers?
Groeten,

5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted] <5.1.2e [redacted]@pzh.nl> Namens Mariëtte van Leeuwen
Verzonden: woensdag 23 april 2025 14:36
CC: Stikstof <5.1.2i [redacted]>
Onderwerp: Uitnodiging Stakeholdergesprek Gemeentesecretarissen SANE

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Het college van Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland heeft op 3 april de Samenhangende Aanpak voor Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gestuurd.

Besluitvorming hierover verloopt via de commissie Landelijk Gebied (28 mei) en daarna in Provinciale Staten (11 juni). Tijdens de Provinciale Staten vergadering op 11 juni is er gelegenheid om in te spreken. Aanmelden hiervoor kan bij stataanvraag@pzh.nl.
326035

Omdat we begrijpen dat er vragen zijn over de aanpak en wat dit voor de gemeentelijke opgaven betekent, lichten we dit plan graag aan u toe en wisselen we met u van gedachten.

Dit doen we tijdens een hybride bijeenkomst op **vrijdag 23 mei van 9.00 tot 10.00 uur**. Gedeputeerde Anne Koning en ik hebben alle Zuid-Hollandse gemeenten hiervoor uitgenodigd.

Onder hoge tijdsdruk is deze aanpak tot stand gekomen. Tijdens de eerste bijeenkomst met gemeenten op 11 april constateerden we dat een tweede bijeenkomst nodig is.

We willen alle gemeentebesturen in Zuid-Holland in de gelegenheid te stellen om dit plan met ons te bespreken.

Zoals u weet hebben recente juridische uitspraken in het stikstofdossier ervoor gezorgd dat economische ontwikkelingen stil komen te liggen. Het Kabinet heeft de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel ingericht, met als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen en perspectief te bieden aan sectoren die zijn geraakt door de rechterlijke uitspraken.

De provincie Zuid-Holland maakt zich grote zorgen om de gevolgen van de stikstofproblematiek voor de natuur en economie, waaronder niet in de laatste plaats de haven en industrie, agrarische sector, woningbouwopgave, infrastructuur en andere maatschappelijke vraagstukken. Als motor van de Nederlandse economie voelt de provincie het belang van en de verantwoordelijkheid voor een bijdrage aan een oplossing voor Nederland. Deze aanpak is een eerste stap voorwaarts.

In het geplande gesprek nemen we u mee in de afwegingen die Gedeputeerde Staten hebben gemaakt en is ruimte voor het verkennen van het gezamenlijk optrekken naar het Rijk.

Met elkaar kunnen wij een stevige lobby voeren richting het Rijk om de uitstoot van stikstof te reduceren en daarmee natuurherstel te realiseren en een kansrijk perspectief te ontwikkelen.

We vernemen graag welk collegelid we namens uw college welkom kunnen heten op vrijdag 23 mei van 9.00 tot 10.00 uur.

Aanmelden kan via onderstaande knop.

Gespreksagenda:

1. Wat kunnen we als provincie doen?
2. Wat vragen we van het Rijk?
3. Gezamenlijke lobby afstemmen

Aan- of Afmelden

Met vriendelijke groet,

Portefeuille: Financiën, Coördinatie ZH-PLG, EU-Internationaal, Gezond & Welzijn en Communicatie & Participatie en Public Affairs

T. 5.1.2e

E. 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

W. www.zuid-holland.nl/contact

Krachtig Zuid-Holland

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Fri 5/2/2025 12:40:17 PM
Subject: RE: Vraag PO: zonering stikstof vs VSS
Received: Fri 5/2/2025 12:40:00 PM

Hoi 5.1.2e,

Wil jij even meelezen? Ik heb in rood een stukje extra getypt bij de overgangszones om de dikgedrukte vraag te beantwoorden. In de handreikingen die door het Rijk/adviesbureaus zijn gepubliceerd over overgangsgebieden wordt namelijk altijd benoemd dat overgangszones **buiten** NNN-gebieden liggen en dat een overgangszone echt iets anders is dan een NNN-gebied. Wat mij betreft klinkt dat logisch omdat ik ervanuit ga dat we binnen NNN-gebieden geen extra maatregelen hoeven te nemen om drukfactoren op N2000 weg te nemen, of zie ik dit verkeerd? Zijn er bijvoorbeeld NNN-gebieden waarbinnen ook agrarisch gebied valt wat een drukfactor kan vormen op de N2000-gebieden? Of is het zo (waar ik vanuit ga) dat als een agrarische ondernemer binnen NNN-gebied zit dat deze dan al bepaalde restricties kan krijgen vanuit de natuurdoelen van dat NNN-gebied?

Hartelijke groet,
5.1.2e

Verstrekt onder: 321480

5.1.2e

Pagina's zijn geweigerd

2 - 3

Verstrekt onder: 321480

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]; 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]; 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]; 5.1.2e [redacted]
Cc: 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
From: Floor de Vries[fc.de.vries@pzh.nl]
Sent: 5.1.2e [redacted]
Subject: Fri 5/2/2025 10:42:30 AM
Received: FW: Vraag PO: zonering stikstof vs VSS
Fri 5/2/2025 10:42:35 AM

Beste allemaal,

Hierbij een concept reactie voor Mariette nav de vraag over zonering stikstof vs VSS. Graag jullie kritische blik en aanvulling en specifiek voor de vet gedrukte teksten.
In de bijlage wordt ook de PAS genoemd, maar deze is nog niet aangevuld. Zou iemand -die daar wel verstand van heeft – die kunnen aanvulling (of kan regel weg)?
Ook is de 'catalogus groen blauwe diensten' toegevoegd met een vraagteken. Deze is nog niet inhoudelijk uitgewerkt. Hierbij ook de vraag of iemand deze kan aanvullen of is deze niet relevant in dit kader?

Link bijlage

 [Beeindigingsregelingen landelijk overzicht.xlsx](#)

Beste Mariette,

Hierbij een aanvulling nav jouw eerdere vraag tav het besluit VSS en het eerdere antwoord van 5.1.2e [redacted] van 10 maart.
Jouw vraag: zijn er inmiddels alternatieve instrumenten beschikbaar, waardoor VSS-besluit kan worden heroverwogen?

Context

Ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vorig jaar het besluit volledige schadeloosstelling (VSS) genomen, omdat de ontwikkeling van deze gebieden als 'cruciaal en niet-herlokaliseerbaar' zijn bestempeld.
Met het VSS is besluit kunnen we als PZH financieel meer bieden dan de marktwaarde. Echter om te voorkomen dat dit als ongeoorloofde staatssteun kan worden geoormerkt, is een onteigeningstitel noodzakelijk.
In de gesprekken met grondeigenaren over NNN zetten we maximaal in op zelfrealisatie, ruilgronden en koop.

Analyse alternatieve instrumenten

Op dit moment zijn er geen alternatieve instrumenten beschikbaar, die tot hetzelfde resultaat kunnen leiden als het VSS-besluit zonder dat hiervoor een onteigeningstitel nodig is.

We hebben hiervoor alle huidige bekende regelingen op een rijtje gezet en toegelicht. Dit overzicht is bijgevoegd in de bijlage

- Doel NNN is realisatie natuur, binnen de grenzen van NNN zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening
- De gebieden van het VSS-besluit liggen niet allemaal nabij stikstofgevoelige N2000. **Dit geldt alleen voor gebieden Goeree-Overflakkee en Schapengors nabij Voornes Duin.**
- De regelingen rondom stikstof bevatten maatregelen die gericht op bedrijfsbeëindiging. Daarmee wordt nog geen natuur gerealiseerd. Om de doelen voor NNN te halen moet eigenaar -mits zijn gronden binnen de NNN-begrenzing ligt - bereid zijn over te gaan tot zelfrealisatie danwel bereid zijn de grond te verkopen. Pas dan kunnen de beoogde natuurdoelen worden behaald. De subsidie-instrumenten hiervoor (SKNL en SNL) zijn alleen beschikbaar voor percelen binnen NNN-begrenzing.
- De overgangszones zijn bedoeld om drukfactoren op N2000 weg te nemen en kennen geen eigen natuurdoelen, die wel voor de NNN gebieden gelden **VRAAG: LIGGEN DE OVERGANGSZONES PER DEFINITIE BUITEN NNN?**

Het bieden van VSS is daarmee op dit moment het best mogelijke instrument waarmee we eigenaren, binnen de geldende kaders, de meest maximale vergoeding kunnen bieden.

Met vriendelijke groet,
321480

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 1 mei 2025 16:16
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: FW: Vraag PO: zonering stikstof vs VSS

Vragen mariette,

Bijgevoegd overzicht van alle beschikbare instrumenten en waar deze voor kunnen worden ingezet.
Analyse

- Destijds waren de regelingen er nog niet, nu wel een aantal?
- Doel NNN is realisatie natuur
- Niet allemaal nabij stikstofgevoelige N2000
- Stikstofmaatregelen zijn gericht op bedrijfsbeëindiging en daarmee wordt nog geen natuur gerealiseerd, dus nog steeds de grond verwerven of zelf realisatie
- Overgangszones zijn bedoeld om drukfactoren op N2000 weg te nemen en kennen geen eigen natuurdoelen, die er wel voor de NNN gebieden gelden

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>
Verzonden: woensdag 2 april 2025 08:49
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; Maureen ter Steege <mb.ter.steege@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: Vraag PO: zonering stikstof vs VSS

Dag allemaal,

Onderstaande is even blijven liggen, maar is wat Mariëtte betreft nog niet afgerond.
Gister lag in GS een stuk voor over SANE, waarin overgangszones ook genoemd worden. Mariëtte zou hier graag meer over willen weten met het oog op de uitwerking van SANE of voor de heroverweging VSS.

Is het een idee dat we hier binnenkort eens de koppen voor bij elkaar steken? Vanuit stikstof, VSS, Maureen en ik?
Groet,
Floor

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: maandag 10 maart 2025 16:10
Aan: Mariëtte van Leeuwen <me.van.leeuwen@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Onderwerp: Vraag PO: zonering stikstof vs VSS

Beste Mariëtte,

In het PO ZH-PLG stelde je de vraag of de mogelijkheid om in kader van zonering stikstofgebieden 25% meer te kunnen betalen voor grond, al een optie was ten tijde van het VSS-besluit?

In de voorbereiding op het VSS-besluit is uitgebreid met collega's van Stikstof gesproken. De zonering in het kader van stikstof was ten tijde van het VSS besluit nog onvoldoende uitgewerkt en betrof grotendeels andere gebieden dan de VSS-gebieden. Alleen de Binnenduintrand Goeree viel binnen een mogelijke zonering. De overige zones betroffen toen Nieuwkoop en Leerdam.

Concrete maatregelen waren in deze periode nog niet in beeld, en ook was er geen duidelijkheid over de termijn waarop er concrete mogelijkheden zouden zijn. VSS was daarmee het enige beschikbare instrument.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
M 5.1.2e
5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

Krachtig Zuid-Holland

From: 5.1.2e
Location: C0.12A - Hofwijck
Importance: Normal
Subject: Geaccepteerd: Bespreken wijziging teksten omgevingsbeleid irt emissieplafond ammoniak
Start Date/Time: Wed 5/7/2025 7:00:00 AM
End Date/Time: Wed 5/7/2025 7:30:00 AM

20250422 vervolg technische vragen v3 - VVD SANE.docx

U hebt een opmerking geplaatst

wat je zegt klopt alleen als je overall een generiek absoluut getal los laat. maar 30% met een onzekerheid van 10% op dat percentage van 30% is natuurlijk wel een optie.

Berend Potjer heeft een opmerking geplaatst

Eens. Volgens mij kan je die zin beter weglaten, want roept discussie op. omgekeerd kan je namelijk ook niet zeggen dat een onzekerheidsmarge niet functioneert, wanneer daaruit volgt dat de beoogde reductie mogelijk niet optreedt. Als dat onzeker is functioneert die onzekerheidsmarge immers prima als dat daar ook uit volgt

5.1.2e heeft een opmerking geplaatst

zin eruit.

Berend Potjer heeft geantwoord

akkoord

...t een onzekerheidsmarge, voor innovaties met zeer hoge reductiepercentages kan dit een oplossing zijn omdat zelfs inclusief marge de reductie substantieel zal zijn. Voor technische innovaties met een klein (<30%) reductiepotentieel zal zo'n onzekerheidsmarge niet functioneren, omdat dan (bijna) de volledige winst wordt tenietgedaan.

Naast het bepalen van emissiefactoren voor technische innovaties wordt er ook gewerkt aan doelvoorschriftvergunningen. Dit zijn vergunningen waarbij er een maximale...

[Ga naar opmerking](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

To: 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl | 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl | 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl |
5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl | 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl | 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl | 5.1.2e |
5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl |
From: 5.1.2e
Sent: Thur 5/1/2025 10:27:37 AM
Subject: Vakberaad Grondzaken
Received: Thur 5/1/2025 10:28:27 AM
[bijlage 3 20250422 concept-update Leidraad Nationale Grondbank.docx](#)
[bijlage 2 Presentatie casus 6 tbv COG.pdf](#)

Ha Allen,

Vanmorgen was er weer een vakberaad grondzaken. Hieronder volgt mijn korte verslag.

De volgende zaken kwamen aan de orde:

1. Stand van zaken MGB (Rpgeb); er liep/loopt een discussie over ophogen budget. Dat zou uit de VJN komen, maar uit de stikstofbrief blijkt dat dit bedrag alleen ingezet gaat worden voor de Veluwe en de Peel. Ook de PAS-middelen inzetten is een gedachte, maar daar loopt nu een hoogoplopende discussie tussen LVVN en juristen. De laatsten stellen dat dit staatsteun zou zijn (PAS-melders zijn illegaal) terwijl LVVN stelt dat met goede motivatie afgeweken kan worden en bovendien zijn de PAS-melders obv de Unieregels niet illegaal. Volgende week spreekt men hier verder over.
2. Herwaardering; wordt vanuit Bij 12 getrokken. Planning is om voor de zomer een modelregeling gereed te hebben die naar de prénotificatie in kan gaan. Dat wordt begeleid door Simmons&Simmons advocaten. Planning is nog steeds om einde jaar een goedgekeurde regeling te hebben
3. 5.1.2e is bezig om een bijeenkomst voor te bereiden over strategisch grondbeleid. Bedoeling is dat het een soort masterclass wordt waarin echt een verdiepingsslag wordt gemaakt.
4. Kort gesprek over de brief die aan VGG moet worden verzonden. Bij ons was 5.1.2e daar mee bezig, zal nog even navraag doen of hij dat heeft overgedragen.
5. Bij de stukken zat ook het zo goed als definitieve concept handelingskader Nationale Grondbank , NGB, (zie bijlage). Gesprek ging over een toevoeging die door Vakgroep in is gekomen, nl dat in geval van opheffen NGB de gronden niet rechtstreeks de reallocatieprocedure in moeten gaan. Nu is er een stukje toegevoegd waarin meen ik is opgenomen dat men dan toch eerst te rade gaat bij de provincies.
6. We kregen een presentatie van het RijksUitvoeringsNetwerk (RUN, voorheen RUO). Zij hebben een kaartlaag laten maken waarin de gebruikslaag (liberale pacht en reguliere pacht) van deze organisaties openbaar beschikbaar is (zie ook bijlage met presentatie tijdens de community of practice). Nu zijn beschikbaar de gegevens van rijksorganisaties en ze willen daar die van provincies, gemeenten, waterschappen, stichtingen, landschappen en NM ook aan toe voegen. In de vakgroep ontstond de discussie of wij hier wel profijt van zullen hebben? Besluit of we wel of niet data aan gaan leveren is vooruitgeschoven om eerst nog onder elkaar van gedachten over te wisselen.

Groeten,

5.1.2e

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: Berend Potjer
Sent: Thur 5/1/2025 10:10:43 AM
Subject: Berend Potjer heeft een opmerking in 20250422 vervolg technische vragen v3 - VVD SANE beantwoord
Received: Thur 5/1/2025 10:10:43 AM

20250422 vervolg technische vragen v3 - VVD SANE.docx

5.1.2e

U hebt een opmerking geplaatst

Zou dit niet toevoegen. we hebben geprobeerd het antwoord op hoofdlijnen te houden en iets meer mee te geven, gerelateerd aan het rapport waar ze ook naar verwijzen. We zouden hier ook nog veel uitgebreider op kunnen reageren, maar dat is de vraag niet.

Berend Potjer heeft geantwoord

helder, je kan er ook van maken, dat de stofeigenschappen verschillen, zo komt bijvoorbeeld de stikstof uit NOx?

onze eigen provincie komt maar voor een (zeer) klein deel neer in onze eigen natuurgebieden, zoals het rapport "Het gedrag van stikstofverbindingen in de atmosfeer" beschrijft. ~~Bovendien reageren verschillende stikstofverbindingen ook verschillend, waardoor de impact op water, bodem en natuur ook niet exact hetzelfde is.~~

•“Het kabinet vindt dat alle sectoren een evenredige en evenwichtige bijdrage moeten leveren aan de oplossing van het stikstofvraagstuk. Het is belangrijk dat hier op vergelijk...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

[Instellingen voor meldingen](#)

**provincie
Zuid-Holland**

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 5/1/2025 10:01:27 AM
Subject: RE: SANE
Received: Thur 5/1/2025 10:01:30 AM

5.1.2e,
Dank je wel, heb het nog een keer gelezen, mooi stukje werk!

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Concerncontroller

T 5.1.2e
M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma t/m vr

Krachtig Zuid Holland.

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: woensdag 16 april 2025 12:57
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: SANE

Hoi 5.1.2e,

5.1.2e vroeg mij het SANE stuk met jou te delen, bij deze:
https://pzh.notubiz.nl/document/15363172/2?connection_type=16&connection_id=1032879

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2e
E: 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

To: Berend Potjer[bk.potjer@pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 5/1/2025 8:36:37 AM
Subject: 5.1.2e heeft een opmerking in 20250422 vervolg technische vragen v3 - VVD SANE beantwoord
Received: Thur 5/1/2025 8:36:40 AM

20250422 vervolg technische vragen v3 - VVD SANE.docx

Frank Rijkaart heeft een opmerking geplaatst

Nee, dat kan niet zondermeer gesteld worden. Wel draagteen geborgd maatregelen pakket bij aan...

U hebt een opmerking geplaatst

Het hangt van het pakket af of/hoeveel wij er mee kunnen, maar zonder blijf je vast zitten. Ik zou zeggen "is randvoorwaardelijk" om vergunningverlening op gang te brengen

5.1.2e heeft geantwoord

Verwerkt

...eborgd maatregelenpakket waarmee dalende stikstofdepositie kan worden aangetoond?

Antwoord:

Ja, het klopt dat het Het gebruik van stikstofruimte voor intern en extern salderen is op dit moment slechts zeer beperkt mogelijk is. Een geborgd maatregelenpakket is randvoorwaardelijk draagt er aan bij dat er meer ruimte komt om om de vergunningverlening weer op gang te brengen,gen te verlenen.

•Wanneer is sprake van een maatregelenpakket dat *geborgd* is? Wat zijn (voor de rechter) de voorwaar...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 5/1/2025 7:27:41 AM
Subject: RE: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd
Received: Thur 5/1/2025 7:27:00 AM

Ha,

Dat lijkt mij meer een algemene vraag dan alleen voor mobiliteit. Maar die vraag zal in ieder geval worden afgestemd met ODH.

Daarnaast is het niet mogelijk om projecten op te knippen. De beoordeling gaat altijd om één en hetzelfde project, daar zijn geen tussenvarianten voor beschikbaar.

Groetjes

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: donderdag 1 mei 2025 08:36
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd

Goedemorgen 5.1.2e,
Ik zag je bericht pas einde van de dag gisteren. Fijn dat je meeleeft/schrijft.
Ik heb nog wat kleine aanvullingen gedaan.
Wat betreft de onduidelijkheid van waar nu wel of geen vergunning gegeven kan worden: is dat een vraag aan het rijk of aan de ODH (bijv. wanneer kan intern salderen nu nog wel?), mag je projecten opknippen in kleinere projecten? Etc.)

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e >
Verzonden: woensdag 30 april 2025 14:30
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd

Ha,

Ik ben aan het meelezen en zal ook het eea meeschrijven. Als je op kantoor bent kunnen we wel even samen ernaar kijken. Ik zit op B4 even

Groetjes

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: woensdag 30 april 2025 12:25
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: FW: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd

Hebben jullie hier ook al aan bijgedragen/lezen jullie mee?
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: zaterdag 26 april 2025 22:50
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd

Hoi 5.1.2e,
Ik heb een voorzet ingevuld. Aangezien het mobiliteit en bouw is, graag jouw aanvullingen.

Mvg 5.1.2e

5.1.2e

T: 5.1.2e

E: 5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl**Krachtig Zuid-Holland**

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: woensdag 23 april 2025 16:16

Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @berenschot.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>;

<5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @berenschot.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>;

5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>;

<5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>;

<5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>;

<5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: Analyse stikstofplannen Rijk, input gevraagd**Urgentie:** Hoog

Beste collega's,

Aanstaande vrijdag verwachten we de plannen van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel. Belangrijke plannen, omdat wij voor ruim 90% voor het oplossen van de problematiek in onze provincie afhankelijk zijn van het Rijk.

Vandaar dat we willen werken aan een analyse van deze plannen, en daarvoor hebben we jullie hulp nodig! De analyse van deze plannen staan geagendeerd op de GS-vergadering van dinsdag 13 mei en gaan ook naar Provinciale Staten toe met de uitnodiging voor een technische sessie op 21 mei.

We pakken de analyse als volgt aan:

- In deze [link](#) vinden jullie de kaders die we hebben neergezet voor de analyse. We zijn zo vrij geweest jullie namen te plakken achter het betreffende onderwerp; geef s.v.p. aan als dit niet klopt.
- In verband met de agendering van de GS stukken willen we jullie vragen **voor donderdag 1 mei om 10:00 uur** de analyse af te ronden. Dan hebben wij de tijd om de stukken integraal door te nemen en nog eventueel op de lijn te komen voor een volgende slag, voordat het ter akkoord naar Mariëtte gaat.
- Naast de analyse wordt er gewerkt aan een lobbyparagraaf: deze wordt in een apart D-memo geagendeerd in de GS vergadering van 13 mei. Daarvoor ligt de verantwoordelijkheid bij team Public Affairs.

Bij vragen neem (deze week) svp contact op met 5.1.2e en (na deze week) met 5.1.2e.

Alvast dank voor jullie medewerking! Namens het kernteam SANE,

5.1.2e

Programmadirecteur

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Fri 4/11/2025 11:38:02 AM
Subject: FW: stakeholderbijeenkomst gemeenten - 11 april - presentatie en aangemelde gemeenten
Received: Fri 4/11/2025 11:39:34 AM
[GS brief aan PS - GS brief ammoniak uit zee - DOS-2019-0005750.pdf](#)
[202503 Presentatie stakeholdergesprekken stikstofaanpak zuid-holland.pptx](#)

Hoi 5.1.2e ,

Heeft Mariëtte al toestemming gegeven dat jij, 5.1.2e vanmiddag meeluistert met de stakeholderbijeenkomst met gemeenten?

Voor alle zekerheid bijgaand de mail die ook ter informatie is gestuurd aan 5.1.2e en 5.1.2e
geven de informatie.
Groeten,

5.1.2e

stakeholderbijeenkomst gemeenten - 11 april - presentatie en aangemelde gemeenten

Een conversatie met 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>

Bericht door 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl> op 10-4-2025 14:05

Dag 5.1.2e en 5.1.2e ,

Morgen is van 15.00 – 16.00 uur de stakeholderbijeenkomst/gesprek met de gemeenten. Er zijn 12 aanmeldingen; waarvan er 8 online en 4 fysiek aanwezig zijn.

Bijgevoegd de presentatie, zoals jullie die tijdens eerdere stakeholdergesprekken hebben gegeven. De volgorde van besprekpunten op sheet 2 en 3 zijn omgewisseld, maar inhoudelijk hetzelfde gebleven.

Verder weten we dat een aantal kustgemeenten deze bijeenkomst willen aangrijpen om het RIVM rapport Ammoniak aan Zee te bespreken. Bijgevoegd is de GS-brief aan PS hierover met een duidelijke(re) toelichting op wat er in het rapport staat.

5.2.1

De uitkomsten die in de rapportage worden besproken veranderen echter niets aan de stikstofreductieopgave.

Hierbij de gemeenten die zich hebben aangemeld voor morgen:

Gemeente	Kaag en Braassem	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @kaagenbraasse
0361						

Gemeente Papendrecht	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@papendrecht
Gemeente Schiedam	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@schiedam
Gemeente Sliedrecht	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@sliedrecht
Gemeente Molenlanden	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@jouwgemeente
Gemeente Lansingerland	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@lansingerland
Gemeente Katwijk	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@katwijk.nl
Gemeente Zwijndrecht	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@zwinjdrecht
Gemeente Den Haag	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@denhaag.nl
Gemeente Sliedrecht	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@sliedrecht.nl
Gemeente Zuidplas	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@zuidplas.nl
Gemeente Papendrecht	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@papendrecht

Groeten,

5.1.2e

 Veilig verstuurd via Zivver - [Bekijk in de Zivver-app](#)

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

<https://www.linkedin.com/in/5.1.2e>

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, vr

Secretariaat

5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do

Opbrengst uit de stakeholdergesprekken Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

In de week van 17 tot en met 21 maart hebben vier gesprekken plaatsgevonden met stakeholders uit de volgende sectoren: Economie en Energie, Agrarische sector, Mobiliteit en Wonen, Water en Natuur.

Algemene impressie

Ondanks de korte termijn waarop deze gesprekken zijn georganiseerd, was er bij de aanwezige partijen veel waardering voor dit initiatief. Men waardeerde het feit dat men in deze fase van gedachtenvorming in GS al betrokken wordt. Ook de stap naar voren die de provincie met de maatregelen wil zetten werd over het algemeen positief gewaardeerd. Er waren ook kritische reflecties, zoals op het mogelijk geringe effect van de provinciale maatregelen en de termijn waarop effecten merkbaar kunnen worden in termen van het weer kunnen verlenen van vergunningen. Hieronder volgt een weergave van de opbrengsten per gesprek.

Haven, industrie, energie en glastuinbouw (dinsdag 18 maart)

Aanwezig: vertegenwoordigers van Economic Board Zuid-Holland, VNO NCW, Havenbedrijf, Deltalinqs, Glastuinbouw Nederland, Shell, BP, Gunvor Energy, Glastuinbouw Nederland, HVC, Air Products, GATE

Algemene opmerkingen/aandachtspunten

- Grote zorgen. Stikstofprobleem zorgt samen met netcongestie en klimaat voor uitdagingen die het bedrijven heel moeilijk maakt. Dit zorgt voor een verslechterd investeringsklimaat. Internationale investeerders haken af en komen ook niet meer terug. De druk is hoog. We raken klanten kwijt. Werkgelegenheid komt in het geding.
- Vele projecten staan stil door gebrek aan stikstofruimte. Feit dat bestaande vergunningen nu ter discussie staan doet heel veel m.b.t. rechtszekerheid en bereidheid tot investeren.
- Maatregelenpakket (nationaal en provinciaal) is keihard nodig. Dit moet leiden voldoende stikstofreductie zodat additionaliteit geen rol meer speelt, er stikstofruimte ontstaat en er weer vergunningen kunnen worden verleend.
- Niet de indruk wekken dat het stikstofprobleem op provinciaal niveau kan worden opgelost, het rijk moet hier op schakelen.

Suggesties voor aanvullende maatregelen

- Suggestie om indien mogelijk voorrang te geven aan projecten die bijdragen aan de energietransitie (CO₂-reductie). Veel projecten in de haven dragen bij aan de energietransitie
- Opmerking: scheiding NO_x en NH₃ niet praktisch en niet nodig, economisch gaat dit niet werken
- EU biedt mogelijkheden met RED III, net zero industry act. Is specifiek voor energietransitie. Elektrolyzers passen hier goed in, is vergunbaar als de lidstaat de noodzakelijke mitigatie (stikstofreductie) als verantwoordelijkheid overneemt.

Agrarische sector (woensdag 19 maart)

Aanwezig: Vertegenwoordigers van Agractie, LTO-Noord, Fieldlab Groene Hart, Boeren met perspectief, Boerennatuur, Rabobank, Nederlandse Melkveehouders Bond

Algemene opmerkingen/aandachtspunten

Er worden zorgen gedeeld/aandachtspunten genoemd over:

- Geldende wet – en regelgeving (KDW , vergunningruimte verdwijnt door additionaliteitsbeginsel)
- KDW 2030 50% en 2035 74% kan niet
- Basis voor vergunningverlening (NDA's en Aeries)
- De effectiviteit van zonering ('nauwelijks meetbaar effect van emissie NH3 na 500 meter')
- De rol van de TBO's bij natuurbeheer ('zij hebben maar 40% van de middelen, dus niet voldoende effectief; dat werkt verslechtering in de hand')
- Beperkte mogelijkheid voor financiering extensivering door hoge grondprijzen

Er wordt ook gewezen op:

- Er is veel bereidheid om maatregelen te nemen
- Er is ook veel reductie al gerealiseerd, maar dat is niet in alle gevallen in beeld
- Er is reductie mogelijk, bijvoorbeeld doordat gemiddeld 3% van de veehouders per jaar stopt

Suggesties voor aanvullende maatregelen

- Wettelijk verankerde significantiestroken opnemen rondom stikstofgevoelige natuur
- Aanpassen van de wet: KDW uit de wet; bedrijfsspecifieke emissiedoelen in plaats van reductiedoelen
- NDA's actualiseren
- Zone van 250 meter rond Natura2000 gebieden gemeten vanaf de overbelaste Hexagoon, niet vanaf de buitenrand
- Binnen die 250m trappetje van Remkes toepassen (innoveren, verplaatsen, stoppen).
- Rekening houden met de emissiereductie die sommige veehouders al hebben bereikt
- Ontheffing van vergunning voor slopen stallen bij beëindigingsregeling
- Extra rijksfinanciering om landbouwtransitie te ondersteunen
- Investeringszekerheid bieden op de lange termijn
- Bevorderen dat innovaties worden geborgd

Mobiliteit en Wonen (vrijdag 21 maart)

Aanwezig: vertegenwoordigers van Aedes, Transport en Logistiek Nederland, Bouwend Nederland, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, MKB-Nederland, MKB-infra, Neprom, Rijkswaterstaat

Algemene opmerkingen / aandachtspunten

- Opmerking over Brussel: idee vanuit de bouwsector is dat dingen bespreekbaar zijn mits er landelijke reductiestappen worden gezet.
- NOx NH3 uit elkaar trekken moeizaam
- Hou vergunningloket open.
- Als de reductie gerealiseerd wordt hoe kan dan een deel van de productie gereserveerd worden voor legalisatie?
- Lastig te beoordelen of de stap die jullie vooruit zetten voldoende is. Compliment, maar is dit wat jullie kunnen doen?
- Er zijn bezuinigingen en dat raakt het OV, terwijl dat een deel van de oplossing is.
- Extra verplichtingen in het kader van weerbaarheid / defensie- hoe zit dat in ZH? Kunnen we dat buiten de deur houden.
- De landelijke reductie van stikstof moet eerst bij andere sectoren liggen.
- Precisie in de mogelijkheden die er wel zijn om vergunningen te verlenen (Via15, ADC)

Suggesties voor aanvullende maatregelen

- Zero-emissie bouwen opnemen in voorwaarden bij aanbesteding bij alle overheidslagen
- Bevorderen dat bedrijven investeren in zero-emissie materieel, bijvoorbeeld via fiscale voordelen
- Goed om informatie te delen en schroom niet om contact te leggen als we samen kunnen optrekken

Natuur en Water (vrijdag 21 maart)

Aanwezig: vertegenwoordigers van Natuurmonumenten, ANWB, Nationaal Park Hollandse Biesbosch, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, drinkwaterbedrijf Oasen, drinkwaterbedrijf Dunea, Hoogheemraadschap Delfland, Hoogheemraadschap Hollandse Delta, Hoogheemraadschap Rivierenland

Algemene opmerkingen / aandachtspunten

- Waardering voor de stap vooruit van de provincie. Concreet, of het meer kan zijn moet nog blijken, maar fijn dat dit zo gaat.
- Dit pakket leidt er vermoedelijk niet toe, dat er op zeer korte termijn weer vergunningen kunnen worden verleend.
- In de gebiedsprocessen zit veel energie, maar juridisch is er zeer weinig mogelijk, en dat gaat ten koste van de energie. Is het mogelijk om een meer kwalitatieve benadering te verkennen?
- Mbt OER en internetconsultatie - Geen harde doelstellingen, geen prestatieverplichting, geen aanscherping in de verordening. Om vraagstuk op te lossen, is daar meer scherpheid nodig.
- Vraagtekens bij reduceren drukfactoren buiten N2000 gebieden (zoals recreatie)
- Goed om in te zetten met zonering rond N2000 gebieden
- Hoop dat er ook gekozen gaat worden voor 0-emissie binnen begrenzing N2000
- Pak door bij de kwetsbare gebieden, zoals bij Nieuwkoop. Daarmee ontstaat ook stikstofruimte voor andere activiteiten;
- Belangrijk dat bij de volgende stap de opgave ook wordt vertaald naar andere partijen
- Zero-emissie bouwen levert een relatief kleine bijdrage op aan de oplossing van het probleem; vooral bij het rijk blijven inzetten op een geborgd maatregelenpakket.

Suggesties voor aanvullende maatregelen

- Neem op in besluit dat alle aanbestedingen nu energieneutraal zijn (inkoop- en aanbestedingsbeleid aanpassen)
- Maatregelen in scheepvaart (rijk)
- Voorstel wat de provincie kan doen: 80 km/u op alle provinciale wegen.
- Neem emissieplafond op in de provinciale verordening
- Stoppersregeling aantrekkelijk maken door vaker VSS aan te bieden
- Uitbreiding van natuur positiever framen, om het beeld bij te stellen dat je er last van krijgt als je meer natuur realiseert; meer natuur helpt juist om van het stikstofslot af te komen.
- Kan er kwaliteit aan de natuur worden toegevoegd en dat er daarmee stikstofruimte wordt gemaakt.
- Partijen willen graag deze stap naar voren van de provincie ondersteunen

To: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 3/27/2025 10:37:56 AM
Subject: FW: GS-voorstel SANE 1 april 2025
Received: Thur 3/27/2025 10:38:00 AM

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 26 maart 2025 20:04
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e @berenschot.nl>; 5.1.2e 1 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: GS-voorstel SANE 1 april 2025

Hoi 5.1.2e,

Zie de opmerking van 5.1.2e hieronder t.a.v. het opnemen van een lijst van ontvangers van de stakeholderbrief. Ik denk dat we dat lijstje per organisatie (en dus niet per naam/individu) kunnen aanleveren (afkomstig uit de Excel sheet met aan- en afmeldingen). Zou jij morgen bij GSO willen checken of dat lijstje per se bij het GS-besluit moet of dat we het op een andere, praktische manier kunnen oplossen?

Als het niet praktisch kan, dan inderdaad:

- Toevoegen als bijlage bij GS-voorstel
- Onder de adviespunten een 'nb' regel opnemen over het niet-actief openbaar maken van die bijlage. Zou afgestemd moeten worden met Woo-team. Er zijn standaard formuleringen voor, maar het Woo-team kan aangeven op basis van welke grond dit dan kan.
- Onder het juridisch kader van het GS-voorstel daar ook een standaard zin over opnemen. Die zinnen veranderen nog wel eens qua formulering. GSO zou over de juiste versie moeten beschikken

Als je er niet uitkomt, dan kan ik morgen ook met je meekijken.
Dank je wel!

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: woensdag 26 maart 2025 19:46
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: 5.1.2e heeft een opmerking in GS-voorstel SANE 1 april 2025 beantwoord

[GS-voorstel SANE 1 april 2025.docx](#)

5.1.2e U hebt een opmerking geplaatst

Ik denk dat GSO graag ziet naar wie we precies deze brief sturen. Kunnen we een lijstje aanleveren? En even met GSO afstemmen hoe ze dit willen ontvangen?

Eens, wellicht kan dat lijstje dan als bijlage bij dit besluit worden gehecht.

@ 5.1.2e : Ik heb het even niet meer helemaal helder, maar het was duidelijk de bedoeling om niet alle stakeholders met naam en toenaam in dit stuk te benoemen. Als dat zo is, dan zul je nog even met het WOO-team moeten afstemmen op welke manier je dit lijstje dan het beste geheim kunt houden.

...uurherstel en Economie (SANE)

Advies

Vast te stellen de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

- Vast te stellen het Statenvoorstel over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).
- Vast te stellen de brief aan de stakeholders over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
- Vast te stellen de publiekssamenvatting over de vaststelling door Gedeputeerde Staten van de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

Besluit GS

Wordt na de GS-vergad...

Ga naar opmerking

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

To: Maureen ter Steege[5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2i 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 3/24/2025 2:07:25 PM
Subject: Akkoord Berend - Agenderen GS-besluit BO Landelijk Gebied
Received: Mon 3/24/2025 2:07:00 PM
[GS voorstel - Annotatie en stukken Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied 27 maart 2025 - DOS-2024-0005689.docx](#)
[Bijlage 10. Voortgangsrapportage bronmaatregelen 2024.pdf](#)
[Bijlage 9. BO-notitie voortgangsrapportage bronmaatregelen.pdf](#)
[Bijlage 8. BO-notitie agrarisch natuurbeheer.pdf](#)
buiten verzoek
buiten verzoek
buiten verzoek
[Bijlage 4. Verslag Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied 28 november 2024.pdf](#)
[Bijlage 3. Ter info Adviesaanvraag inzake gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen in het bijzonder geitenhouderijen.pdf](#)
[Bijlage 2. Ter info Kamerbrief Onderzoeksrapport "Veehouderij en gezondheid omwonenden \(VGO-III\)".pdf](#)
[Bijlage 1. BO-notitie VGO III.pdf](#)
[Geannoteerde agenda Formeel Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied 27 maart 2025.pdf](#)
[Agenda Formeel Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied 27 maart 2025.pdf](#)

Hi Maureen,

Zou je voor 15.30 uur kunnen laten weten aan GSO of Berend akkoord gaat met het agenderen van deze stukken op de GS-vergadering morgen?

Groet,

5.1.2e

Voortgangsrapportage implementatie bronmaatregelen

Ter informatie

Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied 27 maart 2025

Aanleiding

Ter informatie ligt de dertiende voortgangsrapportage over de implementatie van de bronmaatregelen. De rapportage is een regulier onderdeel van de structurele aanpak voor het realiseren van stikstofreductie. De rapportage wordt twee keer per jaar met de Tweede Kamer gedeeld en biedt een overzicht van het geheel aan bronmaatregelen. In de rapportage worden de ontwikkelingen ten opzichte van de vastgelegde politieke-, bestuurlijke- en samenwerkingsafspraken toegelicht. Het biedt een feitelijke weergave van de stand van zaken rondom het doelbereik, risico's en planning van de individuele bronmaatregelen en het structurele pakket als geheel. De voortgangsrapportage heeft als ijkmoment de Miljoenennota (17 september 2024).

Advies

Kennis te nemen van de voortgang van de implementatie van de bronmaatregelen.

Kernpunten

- Er zijn 18 bronmaatregelen uit het structurele pakket en twee maatregelen die later zijn toegevoegd: RPAV en Walstroom Rijksligplaatsen
- Een korte uitleg over de inhoud van de bronmaatregelen is te vinden in bijlage C.
- Maatregelen krijgen een status. Dit kan zijn groen (de maatregel heeft geen extra aandacht), oranje (er is extra aandacht vereist) en rood (er is bijsturing vereist).
- Acht maatregelen hebben de status groen, drie de status oranje en twee de status rood.
- Zes maatregelen, effect subsidiestop ISDE en de VEKI-regeling, BBT, Srv, Pilots verduurzaming Bouw en de RPAV, zijn afgerond. De maatregel mestverdunding is in Q4 2023 stopgezet na tegenvallend resultaat.
- De maatregelen die van status zijn veranderd zijn de MGA (van oranje naar groen), verlagen ruw eiwitgehalte in veevoer (van groen naar oranje) en Adblue (van rood naar oranje).
- De maatregelen met de status rood zijn: stalmaatregelen en vergroten aantal uren weidegang. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:
 - Complexiteit bij de uitwerking van de kaders dan wel het ontwerp van de regeling.
 - Onduidelijkheid over de effectiviteit van de maatregel.
 - Onduidelijkheid over de juridische houdbaarheid van de maatregel.
 - Verschuiving van de planning (en mogelijk daarmee het moment waarop reductie wordt gerealiseerd).
- De maatregelen met de status rood vereisen bijsturing. Per maatregel wordt er gezocht naar mogelijkheden tot bijsturing. Zo wordt gekeken naar alternatieven, wordt gekeken naar de juridische houdbaarheid of wordt er een gesprek georganiseerd met de sector.
- De maatregelen met de status oranje zijn: Verlagen ruw eiwitgehalte veevoer, elektrisch taxiën en gerichte handhaving adblue.
- Bij een maatregel staat de planning momenteel op on hold: dit is Adblue.
- Het structurele pakket bronmaatregelen levert minder stikstofreductie op dan in eerste instantie was doorgerekend. Om hierop bij te sturen zijn er intussen diverse programma's bij gekomen om de doelen te bereiken.

Toelichting

De stikstofbelasting door ammoniak en stikstofoxiden op de (beschermde) natuur in Nederland is al decennia te groot, met negatieve effecten voor de natuurkwaliteit en biodiversiteit als gevolg. De uitstoot van stikstof moet omlaag. Om een daling van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige natuur te realiseren presenteerde het kabinet op 24 april 2020 het pakket bronmaatregelen, als onderdeel van de structurele aanpak. Dit pakket is gericht op het behalen van de wettelijke omgevingswaarden voor 2030.

Op 1 juli 2021 trad de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (Wsn) in werking, en op 16 juli 2021 werd de Contourennota van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering gepresenteerd. Dit programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (het programma PSN) is de

motor in de structurele stikstofaanpak: het voorziet in een uitvoeringsplicht voor maatregelen die opgenomen zijn in het structurele pakket maatregelen en versterkt de samenhang. Het programma SN is de plek waarin alle onderdelen van de structurele stikstofaanpak van het vorige kabinet samenkomen. Het Rijk is verantwoordelijk voor generiek beleid om aan de landelijke en Europese doelen te voldoen. De provincies leveren daar een bijdrage aan in een gebiedsgerichte aanpak. Landelijk beleid én een gebiedsgerichte aanpak versterken elkaar.

Het kabinet heeft als doel geformuleerd om minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden onder de zogenoemde kritische depositiewaarde (KDW) te brengen. Om deze te realiseren, is een vermindering van de stikstofneerslag van gemiddeld 255 mol per hectare nodig. Een flink deel daarvan (120 mol per ha/jr) volgt via eerder vastgesteld beleid, voor minder emissies in onder meer verkeer, landbouw en industrie. Ook de maatregelen uit het Klimaatakkoord (25 mol per ha/jr) helpen voor de opgave, waarna dus nog circa 110 mol (per ha/jr) resteert. Voor de resterende opgave zijn de doorgerekende (bron)maatregelen nodig die in 2020 optelden tot 103-180 mol per ha/jr in 2030.

Op basis van een analyse van een aantal bronmaatregelen door het consortium van PBL, TNO, CE-Delft en RIVM (Van den Born et al. 2020) werd de potentiële stikstofreductie van het pakket bronmaatregelen uit 2020 door LVVN ingeschat op 103-180 mol/ha/jaar in 2030 ten opzichte van 2018. Daarmee zou de reductieopgave van 110 mol/ha/jaar binnen de bandbreedte van deze inschatting vallen.

Het consortium van PBL, RIVM en WUR¹ is in februari 2024 met een nieuwe doorrekening gekomen. Daaruit blijkt dat er in 2030 een depositiereductie mogelijk is van circa 25-31 mol per hectare per jaar, ten opzichte van een situatie waarin deze maatregelen niet genomen worden. De verwachte totale afname in depositie bedraagt tussen 2021 en 2030 jaarlijks ongeveer 210 mol per hectare; dit is inclusief ontwikkelingen in binnen- en buitenland, bronmaatregelen uit het Programma SN en het aanpalende beleid.

¹ Consortium PBL-RIVM-WUR, VOORTGANG STIKSTOFBRONMAATREGELEN EN VERWACHTE EFFECTEN IN 2030, feb 2024

Samenwerking Agrarisch natuurbeheer

Ter besluitvorming

Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied d.d.27 maart 2025.

Aanleiding

Langjarig bedrijfsperspectief voor agrarische ondernemers én het realiseren van natuur-, water- en klimaatdoelen gaan voor dit kabinet hand in hand. In het regeerakkoord is voor agrarisch natuurbeheer (ANB) vanaf 2026 structureel €500 mln per jaar gereserveerd. Voor 2025 is daarvan €50 mln beschikbaar gesteld om te starten met de opbouw naar een structurele uitbreiding (amendement Grinwis, 36600XIV, nr 4). Het reeds bestaande Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), waarvan provincies regelingseigenaar zijn, is het belangrijkste instrument van het ANB.

De provincies steunen de versterkte inzet op agrarisch natuurbeheer. Tijdens het BO van 28 november 2024 is besloten dat Rijk en provincies gezamenlijk de inzet van het agrarisch natuurbeheer verder uitwerken. Dit doen zij in overleg met mede overheden, in het bijzonder de waterschappen. In 2025 verbeteren we tevens de huidige werkorganisatie en versterken we de uitvoering bij de overheid, agrarische collectieven en andere betrokkenen voor de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer. LVVN neemt het initiatief voor de gezamenlijke inzet.

Deze notitie gaat in op afspraken tussen partijen om invulling te geven aan de uitbreiding van het ANB, in het bijzonder voor de jaren 2025 en 2026, met een doorkijk voor de langere termijn.

Samenhang beleid

Op dit moment wordt ook gewerkt aan de uitwerking van beleid voor Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN) en aan uitwerking van de opgaven van de Ministeriele Commissie Economie en Natuur (MCEN). Het ANB heeft een relatie met RLN en de MCEN wat betreft het effectief werken aan doelbereik voor natuur, water en klimaat. Daarnaast levert het ANB op landbouwgrond een grote bijdrage aan het realiseren van de opgave volgend uit de Natuurherstelverordening (NHV). Binnen het ANB worden nieuwe subsidie instrumenten ontwikkeld en bestaande uitgebreid en geactualiseerd. Deelname aan het ANB is op vrijwillige basis.

Het ANB is een aanpak waarbij agrariërs kunnen bijdragen aan het behalen van doelen voor natuur, klimaat en water. Het ANB kan niet de volledige opgaven realiseren. De benodigde inzet voor aanvullend te realiseren doelbereik voor klimaat of natuur wordt uitgewerkt in het Klimaatplan en het Natuurherstelplan. Het ANB levert instrumenten en een kader voor deze instrumenten om te sturen op doelbereik, inclusief de inzet voor gebiedsgerichte differentiatie in prioritaire gebieden. Daarmee levert ANB een belangrijke inbreng voor het doelbereik bij de RLN. Vanuit RLN wordt aanvullend instrumentarium ontwikkeld als dat nodig is voor doelbereik in prioritaire gebieden. De MCEN ontwikkelt een voortvarende aanpak voor reductie van stikstofemissies en natuurherstel. Het ANB levert het belangrijkste instrumentarium voor de natuurherstelopgave in het agrarisch gebied. We maken tempo om reeds in 2026 een uitbreiding van het ANLb mogelijk te maken. Met uitbreiding van het ANB worden agrariërs in staat gesteld om een grotere bijdrage te leveren aan de doelen. Het is een groeiproces waarbij wordt uitgegaan van de kracht van een gebied en het aanpassingsvermogen van de landbouw. Een stapsgewijze aanpak geeft ruimte voor bijsturing als dat nodig zou zijn vanwege beleidsontwikkelingen.

De hier gepresenteerde voorstellen worden gefinancierd vanuit de ANB-middelen zoals toegekend door het Kabinet, onder voorbehoud van besluitvorming bij Voorjaarsnota en MCEN.

Advies

Instemmen met:

- a. Snel aan de slag gaan met uitbreiding van het ANB met de huidige beschikbare middelen.
- b. In 2025 de werkorganisaties optimaliseren en de basis op orde brengen.
- c. Gezamenlijk voorbereiden van een stapsgewijze groei in ANLb per 2026. Dit doen we in 2026 binnen bestaande regelingen en kaders.
- d. Uitwerken van een afwegingskader ANB inclusief langjarige contracten vanwege bedrijfsperspectief voor ondernemers in relatie tot doelbereik voor natuur, water en klimaat, gerelateerd aan opgaven voor inrichting en beheer van prioritaire gebieden.

- e. Invoeren van grotere veranderingen per 2027/2028; deze voorbereiden per heden onder voorbehoud van besluitvorming bij Voorjaarsnota en MCEN.
- f. In het najaar 2025 besluiten over een programmaplan, instrumenten, geactualiseerd doelenkader ANLb en afwegingskader voor het totaal aan instrumenten en inzet in gebieden. Rijk en provincies zullen dit in samenwerking voorbereiden, en daarbij de waterschappen, BoerenNatuur en andere relevante stakeholders betrekken.

Aandachtspunten zijn:

- Governance, sturing op doelen en de samenhang met RLN, MCEN en NHV;
- De uitwerking voor langjarige contracten;
- Afspraken over financiën, inclusief langjarige zekerstelling van de financiële dekking;
- Monitoring, evaluatie en (bij)sturing;
- Tijdtabel.

Kernpunten

1. Tijdens het BO LG van 28 november 2024 is afgesproken dat:

- Rijk en provincies gezamenlijk de inzet van het agrarisch natuurbeheer verder uitwerken.
- Om op de korte termijn te starten met het optimaliseren van de bestaande sturing voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en Agrarisch natuurbeheer (ANB). Hierbij wordt samenhang gezocht bij de ruimtelijke keuzes die worden ontwikkeld in het kader van de Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN).
- Om 2025 te gebruiken om de huidige werkorganisatie te verbeteren, om de overheid, collectieven en andere begunstigden geschikt te maken voor de inzet van agrarisch natuurbeheer. LVVN zal daartoe het initiatief nemen, en daar zowel provincies, de UvW als VNG bij betrekken.

Met deze BO-notitie word nader invulling gegeven aan de bovenstaande afspraken.

2. In 2025 en 2026 kunnen in het ANLb geen grotere wijzigingen worden doorgevoerd. De doelstelling is daarom om binnen bestaande kaders in 2025 en 2026 'no regret' stappen te zetten en een grotere wijziging van het ANLb vanaf 2027 en 2028 voor te bereiden.

3. Invulling voor 2025:

De middelen uit het amendement Grinwis worden ingezet om de basis op orde te maken en voor het inspelen op kansen die snel gerealiseerd kunnen worden en doelmatig zijn middels een uitbreiding van areaal en/of zwaardere beheer. Hieraan werken we door huidige vraagstukken op te pakken en door organisaties voor te bereiden op de komende uitbreiding:

- Een extra financiële impuls voor het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb), waarmee het tekort bij uitbetaling voor 2025 wordt gedekt (dit betreft het herijkingstekort 2025; herijking na 2025 wordt beschreven onder 2026).
 - Een extra impuls aan het ANLb, die ervoor zorgt dat provincies voldoende middelen hebben om invulling te geven aan betalingsverplichtingen.
- Het versterken van de uitvoerende organisaties (BoerenNatuur, collectieven en overheden) voor de voorbereiding op de implementatie en uitbreiding van het ANB, met name de uitbreiding van het ANLb, inclusief het oplossen van bestaande omissies binnen en tussen instrumenten,:
 - Versterken van de huidige instrumenten, inclusief afstemming tussen instrumenten en ICT, zodat binnen de kaders van de GLB-regelgeving bestaande omissies worden aangepakt (huis op orde).
 - Starten met het versterken van BoerenNatuur en collectieven zodat deze een uitbreiding en verzwaring van ANLb-beheer aankunnen.
 - Starten met het versterken van overheidsorganisaties, zoals de RVO en BIJ12, zodat deze het vernieuwde stelsel doelmatig en effectief kunnen uitvoeren.
- Starten met pilots en kennisontwikkeling voor de doorontwikkeling van het ANB-stelsel voor de toekomst, zoals bijvoorbeeld pilots ter bevordering van predatiebeheer.
- Vormgeven van een gezamenlijke programma organisatie en uitwerken van een implementatieprogramma 2026-2030.

- LVVN zal daartoe het initiatief nemen, en daar zowel provincies, de UvW als VNG bij betrekken.
- Voor het bijdragen aan de werkprocessen binnen het programma leveren provincies m.i.v. Q2 2025 een nader te bepalen aantal medewerkers.

4. Invulling voor 2026 (onder voorbehoud van voorjaarsbesluitvorming):

- Uitbreiden/starten met investeringsregelingen voor de start door ondernemers met (zwaarder) agrarisch natuur- en landschapsbeheer en het versterken van de grondfaciliteit.
- Starten met het uitbreiden van het ANLb, binnen de huidige kaders vastgelegd in de regelgeving en de huidige verdeelsleutel tussen provincies.
- Bij het uitbreiden van het ANLb streven partijen naar een toename van zwaarder beheer ten behoeve van weide- en akkervogels (bijvoorbeeld gruttokerngebieden) en naar het versterken van beheer in prioritaire gebieden.
- De vergoedingen voor het ANLb worden geactualiseerd (inclusief herijkingstekort 2026 en verder). Dit geldt voor zowel de hectares die nu in beheer zijn als voor de uitbreiding.
- Versterken van de beleids- en beheermonitoring.

5. Invulling doorkijk ANB vanaf 2027, uitwerking najaar 2025 (onder voorbehoud van voorjaarsbesluitvorming):

- Afspraken maken over governance, sturen op doelen¹ en de relatie met de infractieprocedure grutto, prioritair natuurherstel (procedure Greenpeace), RLN, MCEN en NHV op landbouwgrond. De middelen voor ANB zijn een onderdeel van de gewenste inzet voor prioritaire gebieden, maar geven geen dekking voor de totale aanpak.
- De resultaten van de ecologische evaluatie ANLb en het advies van het PBL over effectief doelbereik in relatie tot de besteding van ANB-middelen zijn zwaarwegend voor de aanpak vanaf 2027. Dit is in lijn met de motie van lid-Van Campen (36600 XIV, nr 42), die de Regering verzoekt ervoor zorg te dragen dat de middelen voor ANLb worden ingezet in het landelijk gebied en direct bijdragen aan doelbereik op de verplichtingen ten aanzien van natuur, klimaat en water.
- Zoals in de Contourenbrief beschreven wil het Rijk een langere looptijd van ANLb-contracten mogelijk maken, een gebiedsspecifieke vergoeding instellen en met de combinatie van instrumenten beter sturen op doelbereik voor natuur, water en klimaat. Dit wordt in afstemming tussen LVVN, provincies, waterschappen en andere relevante stakeholders verder uitgewerkt.
- Voor een onderbouwde afweging over de inzet van middelen en instrumenten wordt een afwegingskader opgesteld. De vergoedingen voor ANB moeten bijdragen aan perspectief voor agrarische bedrijven. Rijk en provincies zullen in samenwerking aan deze opgaven werken.
- Bij de uitwerking van het ANB zal evenwicht gevonden moeten worden tussen het bieden van langjarige financieel perspectief voor ondernemers enerzijds en flexibiliteit om bij te kunnen sturen anderzijds. Hierbij horen tevens afspraken over langjarige zekerstelling van de financiële dekking.

Voortgang proces

- 27 maart 2025, BO LG, besluitvorming huidige notitie
- April 2025, besluitvorming voorjaarsnota (Kabinet)
- Mei 2025, BO GLB, besluitvorming wijzigingsvoorstel naar Europese commissie voor 2026, met
 - Uitbreiden en vastleggen financiering per instrument voor de resterende GLB-periode (en contractperiode) voor de regelingen die gebruik maken van het GLB. (Dit kan elk jaar worden aangepast)
 - Actualisatie van vergoedingen (unit amount) aan het actuele prijspeil voor alle hectares ANLb en uitbreiding hectares.
- Oktober 2025 Opleveren programmaplan.

¹ Het gaat hierbij om de Europese doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), de Natuurherstelverordening (NHV), de Kaderrichtlijn water (KRW) en de (Europese) Klimaatverplichtingen voor de landbouw.

- November 2025, besluitvorming over kaders voor aanpassing en uitbreiding agrarisch natuurbeheer in 2027 en verder.

Toelichting

Het doel van de aanpak voor agrarisch natuurbeheer is:

1. Het verbeteren van het langjarig bedrijfs perspectief voor agrarische ondernemers die meedoen aan agrarisch natuurbeheer;
2. Bijdragen leveren aan de doelen voor natuur, water en klimaat. Het gaat hierbij om de Europese doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), de Natuurherstelverordening (NHV), de Kaderrichtlijn water (KRW) en de (Europese) Klimaatverplichtingen.

Het doel van de aanpak is om te komen tot effectieve en doelmatige besteding van de structurele middelen voor bovengenoemde doelen. Randvoorwaarden om deze uitbreiding te kunnen realiseren zijn verbetering van de uitvoeringsproblemen in het huidige stelsel en versterking van de uitvoering. Ook BoerenNatuur zal zich met de agrarische collectieven moeten voorbereiden om de uitbreiding te kunnen realiseren.

Rijk en provincies werken gezamenlijk de inzet van het agrarisch natuurbeheer verder uit. De in dit BO opgenomen besluitvorming geeft kaders aan voor de uitwerking van het agrarisch natuurbeheer, die tevens worden gebruikt voor communicatie met belanghebbenden. Op korte termijn kan er al gestart worden met de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer. Dat gebeurt eerst (2026) binnen bestaande kaders. Hiervoor is bij het BO-GLB in mei 2025 specifieke besluitvorming nodig zodat de uitbreiding tijdig kan worden gemeld aan de Europese commissie en afspraken kunnen worden gemaakt over de implementatie van regelingen. Dan kunnen collectieven met boeren in de gebieden afspraken maken en een aanvraag indienen bij de provincies voor het jaar 2026. Bestaande kaders en afspraken tussen LVVN en provincies zijn geschikt om in 2026 een eerste stap te maken met de groei van ANLb beheer.

Op termijn is het voor verzwaring van het beheer nodig om de randvoorwaarden rond concurrerende tarieven en langjarige zekerheid door te voeren. Daarnaast zijn investeringen bij agrarische ondernemers nodig om het beheer te optimaliseren. Dit wordt ambtelijk door LVVN en provincies samen met andere belanghebbenden nader vormgegeven.

Op korte termijn kan tevens gestart worden met kennisontwikkeling en pilots om in de praktijk te testen hoe de uitbreiding het beste vorm gegeven kan worden. LVVN zal hiertoe het initiatief nemen.

Voortgangsrapportage

Implementatie bronmaatregelen

Onderdeel van de structurele aanpak voor het realiseren van stikstofreductie

Rapportage 2024, 2

Concept

Datum: 16 januari 2025

Inhoudsopgave

_Toc187663297	Inleiding	3
1.	Ontwikkelingen op programmaniveau	4
1.1	Voortgang	4
1.2	Tussendoelen programma stikstofreductie en natuurverbetering (PSN)	4
2.	Implementatie Bronmaatregelen	5
3.	Voortgang bronmaatregelen	8
3.1	Maatregelen Industrie	8
3.2	Maatregelen Landbouw	8
3.3	Maatregelen Mobiliteit en bouw	10
4.	Raakvlakdossiers	12
4.1	Monitoring	12
4.2	AERIUS Register – SSRS-bank	12
4.3	Natuurdoelanalyses	12
5.	Beheersaspecten	13
5.1	Voortgang bronmaatregelen	13
5.2	Prognose stikstofreductie bronmaatregelen structurele pakket	14
5.3	Budgettaire overzicht	15
	Bijlage A. Risico's en aandachtspunten	16
	Bijlage B. Omschrijving bronmaatregelen	18
	Bijlage C. Doorrekening cijfers Consortium	21

Inleiding

Voor u ligt de dertiende voortgangsrapportage implementatie bronmaatregelen¹. De rapportage heeft als peildatum de datum waarop de miljoenennota aan de Tweede Kamer is aangeboden (17 september 2024) en richt zich op de periode tussen de voorjaarsnota en de miljoenennota van 2024. In de rapportage worden de ontwikkelingen ten opzichte van de vastgelegde politieke-, bestuurlijke- en samenwerkingsafspraken toegelicht. De voortgangsrapportage heeft tot doel het directeurenoverleg (DO) en het DG-overleg te informeren over de voortgang en wordt ingezet om diverse gremia en stakeholders binnen het Rijk en medeoverheden te informeren.

In de rapportage worden de voortgang en de aandachtspunten op programmaniveau, en de maatregelen op het niveau van de domeinen toegelicht. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de prognose voor het verwachte reductie effect en de mijlpalenplanning. De rapportage is opgesteld door Directoraat-Generaal Landelijk Gebied en Stikstof (DG LG&S) op basis van de ontvangen informatie van de bronmaatregeligeigenaren en van de beleidsverantwoordelijken binnen DG LG&S voor de verschillende raakvlakdossiers.

Leeswijzer

Deze voortgangsrapportage bestaat uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen op programmaniveau.

Het tweede hoofdstuk is gewijd aan de implementatie van de bronmaatregelen. Dit hoofdstuk begint met een dashboard waarin de basisinformatie overzichtelijk wordt weergegeven. Het dashboard wordt opgevolgd met informatie over de implementatie van de bronmaatregelen.

Vervolgens worden de ontwikkelingen over de industrie-, landbouw-, mobiliteits-, bouw- en overige maatregelen één voor één en in detail toegelicht met behulp van *visuals* in hoofdstuk 3.

Het vierde hoofdstuk bevat de actuele informatie over de raakvlakdossiers die invloed (kunnen) hebben op, of een directe relatie hebben met de uitvoering van de bronmaatregelen. Dit zijn de onderdelen: monitoring, SSRS-bank, en toestemmingsverlening.

Het laatste hoofdstuk gaat over de beheersaspecten. Het geeft een overzicht van de mijlpalen per bronmaatregel en bevat informatie over de prognose stikstofreductie en budgettaire zaken.

Deze voortgangsrapportage bevat drie bijlagen. In deze bijlagen is informatie te vinden over de algemene risico's en aandachtspunten, als ook een omschrijving van de bronmaatregelen en de doorrekening van het consortium.

¹ Voorheen kwartaalrapportage implementatie bronmaatregelen.

1. Ontwikkelingen op programmaniveau

De implementatie van het bronmaatregelenpakket, als onderdeel van de structurele aanpak voor het realiseren van stikstof reductie voor de omgevingswaarden, is in volle gang. Zeven maatregelen zijn afgerond en de meeste maatregelen bevinden zich in de uitvoeringsfase. Hieronder worden de belangrijkste aandachtspunten op programmaniveau weergegeven over de ontwikkelingen sinds de najaarsnota.

1.1 Voortgang

Sinds 2020 wordt er invulling gegeven aan het Programma Stikstof en Natuurverbetering³ (Psn), met als doel bij te dragen aan het realiseren van een gunstige staat van instandhouding (Svl) van de stikstofgevoelige habitats en soorten onder de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Onderdeel daarvan zijn de bronmaatregelen binnen de sectoren mobiliteit, industrie, landbouw en bouw, alsmede de natuurherstelmaatregelen via het Programma Natuur. Het kabinet acht het van belang dat alle sectoren evenwichtig bijdragen aan de reductie van stikstof. Dit gebeurt onder andere via de uitvoering van de bronmaatregelen uit het Psn. Ook werkt het kabinet aan de aanpak piekbelasting.

Conform het Regeerprogramma heeft het kabinet aangekondigd dat het verschillende concrete aanvullende maatregelen gaat treffen om een structurele daling van de stikstofuitstoot te realiseren. Voor landbouw en natuur is voor de jaren 2026-2030 een budget van €5 miljard gereserveerd om maatregelen te financieren met als kabinetsinzet om bij te dragen aan het in balans brengen van natuur en de landbouw en stikstofreductie². Dit nieuwe beleid van het huidige kabinet valt niet onder de scope van deze rapportage.

1.2 Tussendoelen programma stikstofreductie en natuurverbetering (PSN)

Bronmaatregelen in uitvoering 2023 en 2024

Een tussendoel voor het bronmaatregelenpakket was het gehele bronmaatregelenpakket in uitvoering hebben voor eind 2023. Dit doel is niet behaald door vertraging bij de maatregel AdBlue en het vervallen van de maatregel mestverdunding, waardoor niet het volledige maatregelenpakket eind 2023 in uitvoering kon gaan. De maatregel mestverdunding is in Q4 2023 stopgezet na tegenvallend resultaat. De verwachting is dat het gehele bronmaatregelenpakket in uiterlijk 2026 in uitvoering is.

- AdBlue: Tijdens de voorbereiding van de uitvoering van deze maatregel is in het eerste kwartaal van 2023 geconstateerd dat er geen adequate wettelijke grondslag is op basis waarvan de ILT het toezicht op het juiste gebruik van AdBlue in vrachtwagens op de weg kan uitvoeren. IenW werkt aan een haalbare juridische oplossing hiervoor en stemt deze af met de politie en ILT.

Effecten van de bronmaatregelen

Door de stikstofbronmaatregelen uit het Programma SN is circa 4 mol³ per hectare per jaar depositiereductie bereikt, vooral door de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv). Naast het Programma SN leverde een snelheidsverlaging uit de Spoedwet aanpak stikstof een depositiereductie van circa 2 mol per hectare per jaar.^{4&5}

Vooruitkijkend is er, op basis van de vastgestelde of voorgenomen maatregelen uit het Programma SN, in 2030 een depositiereductie mogelijk van circa 25-31 mol per hectare per jaar, ten opzichte van een situatie waarin deze maatregelen niet genomen worden.

² Kamerstuk: 35334-323

³ Let wel: de meest recente historische gegevens op het moment van de berekening (1e helft 2023) waren die van het jaar 2021.

⁴ Consortium PBL-RIVM-WUR, VOORTGANG STIKSTOFBRONMAATREGELEN EN VERWACHTE EFFECTEN IN 2030, feb 2024

⁵ De reductie in stikstofdepositie als gevolg van deze maatregel op de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden is in 2030 geraamd tussen de 0,6 en 1,3 mol/ha/jaar.

2. Implementatie Bronmaatregelen

Dashboard bronmaatregelen

Status en planning bronmaatregelen																										
Sector	Eigenaar	Status				Bronmaatregel	Fase / Planning																			
		22	23	24	24		2021				2022				2023				2024				2025			
		R1	R2	R1	R2		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
	EZK	A	A	A	A	Effect subsidiestop ISDE	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G								
		G	A	A	A	VEKI regeling	I	I	I	I	I	U	U	U	U	U	U	G								
		O	G	A	A	BBT	O	O	O	O	O	G														
		G	G	A	A	Srv	U	E	U	U	U	U	U	U	U	U	E		G							
	LNV	R	O	O	G	MGA	U	U	U	E	U	U	E	O	O	O	O	O	U	U	U	U	U	U	U	U
		G	G	G	G	Lbv/Lbv+	O	O							O	O	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
		R	R	A	A	Verdunnen mest	O	O	O	E	O	O	O	O	U	U	H	H	G							
		R	R	R	R	Stalmaatregelen	I	I	I	I	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	U	U	U	U
		G	G	G	O	Verlagen ruw eiwitgehalt in veevoer	O	O	O	U	U	U	U	U	E	U	U	E	U	U	O	E	U	U	U	U
		R	R	R	R	Vergroten aantal uren weidegang	O	O	O	O	U	U	U	O	O	O	O	E	O	U	U	E	U	U	U	U
		R	G	G	G	Omschakel programma	O	O	U	E	U	U	U	E	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
		G	G	G	G	Mestverwerking	O	O	O	O	O				U	U			U	U						
	IenW	O	G	G	G	Verduurzaming binnenvaart	U	U	U	U	U	U	E	U	U	U	E	O	U	U	E	U	U	U	U	U
		O		O	O	Elektrisch taxiën	I	I	I	I	U	U	U	I	I	O	O	O	O	O	O	O	U	U	U	U
		O	R	R	O	Gerichte handhaving Adblue	I	I	O	O	O	O	O	O	O	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
						Walstroom rijksligplaatsen													I	I	O	O	O	U	U	U
	IenW/BZK	G	G	G	G	Walstroom zeevaart	I	I	O	O	U	U	O	E	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
	IenW/BZK/EZK	G	G	A	A	Pilots verduurzaming Bouw								E	U	U	U	U	U	G						
	Overig					Maatregelen Bouw								O	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
	LNV	G	G	G	A	RPAV								O	O	U	U	U	G							

Legenda:

R	Bijsturing vereist
O	Extra aandacht vereist
G	Geen extra aandacht nodig
	Niet gerapporteerd
A	Afgerond

Aanpassingen:

1 De maatregel walstroom rijksligplaatsen is toegevoegd.

I	Initiatie
U	Uitvoering
E	Evaluatie
O	Ontwerp

Rood	Aangepast
H	On hold

Figuur 1. Dashboard implementatie bronmaatregelen: status en planning maatregelen.

Status

De implementatie van het bronmaatregelenpakket, als onderdeel van de structurele aanpak voor het realiseren van stikstof reductie voor de omgevingswaarden, is in volle gang. De meeste maatregelen zitten in de uitvoeringsfase en een aantal maatregelen zijn al afgerond of stopgezet. Naast Adblue zit Walstroom rijksligplaatsen in de ontwerpfase. Deze maatregel is later toegevoegd. De bronmaatregelen zijn verdeeld over vier domeinen, te weten industrie, landbouw, mobiliteit en bouw.

Van de achttien bronmaatregelen uit het structurele pakket en de twee maatregelen die later zijn toegevoegd: RPAV en Walstroom Rijksligplaatsen hebben acht de status⁶ groen, drie de status oranje (extra aandacht vereist) en twee de status rood (bijsturing vereist). De maatregelen met de status rood zijn: stalmaatregelen en weidegang. Zes maatregelen zijn afgerond. De maatregel mestverdunding is niet uitgevoerd. De statussen van de bronmaatregelen zijn in Hoofdstuk 3. Voortgang bronmaatregelen terug te vinden⁷.

De status van de maatregelen zijn afhankelijk van de criteria doelbereik, risico's en planning. De belangrijkste oorzaken voor het toekennen van de status "bijsturing vereist" zijn:

- Een verlaagd doelbereik en verhoogd risico dat de maatregel minder reductie oplevert dan verwacht.
- Onduidelijkheid over het vervolg van de maatregel.

⁶ Bij de weergave van de status van de implementatie van de bronmaatregelen wordt een onderscheid gemaakt in drie categorieën: groen (geen extra aandacht) oranje (extra aandacht vereist) en rood (bijsturing vereist).

⁷ Deze status is bepaald door de bronmaatregelen, met als referentiekader de in januari 2021 gemaakte samenwerkingsafspraken en op basis van de criteria doelbereik, risico's, planning en budget.

Van de negentien maatregelen zijn er zes afgerond: ISDE subsidie - pellet kachels en biomassaketels, de VEKI-regeling, Verkenning aanpassing BBT, Verhogen subsidieregeling sanering varkenshouderijen, SPUK-regeling provinciale maatregelen melderders en pilots bouw. Daarnaast is de maatregel verdunnen mest niet tot uitvoering gebracht. Er zijn tien maatregelen in uitvoering. De tien maatregelen in uitvoering zijn de MGA, het Omschakelprogramma, Verduurzaming Binnenvaart, Weidegang, Walstroom Zeevaart, Verlagen ruw eiwitgehalte, Subsidieregeling hoogwaardige mestverwerking (HNV), Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (plus), elektrische taxiën en de Maatregelen bouw. De maatregel Walstroom Rijksligplaatsen bevindt zich in de ontwerpfase. Een maatregel staat op dit moment (tijdelijk) *on hold*, dat gaat om gerichte handhaving AdBlue.

Nieuwe maatregelen

In het kader van stikstofmaatregelen voor zeescheepvaart en zeehavens worden er drie pilots uitgevoerd waarvoor in totaal € 46 mln. beschikbaar is. Naast stikstofuitstoot wordt hierdoor ook broeikasgas- en geluidemissies teruggedrongen. Twee van de drie pilots zijn gericht op zeeschepen (pilots zeeschepen): het betreft een stimuleringsregeling voor batterij-elektrisch varen in havengebieden en een regeling voor waterstof aangedreven offshore bevoorradingsschepen. De derde (pilot zeehavens): is de pilot elektrificatie van havenmateriaal. In de volgende rapportage zullen de pilot zeeschepen en zeehavens worden opgenomen.

Prognose doelbereik

Op basis van een analyse van een aantal bronmaatregelen door het consortium van PBL, TNO, CE-Delft en RIVM (Van den Born et al. 2020) werd de potentiële stikstofreductie van het pakket bronmaatregelen uit 2020 door LVVN ingeschat op 103-180 mol/ha/jaar in 2030 ten opzichte van 2018. Daarmee zou de reductieopgave van 110 mol/ha/jaar binnen de bandbreedte van deze inschatting vallen.

Het consortium van PBL, RIVM en WUR⁸ is in februari 2024 met een nieuwe doorrekening gekomen. Daaruit blijkt dat er in 2030 een depositiereductie mogelijk is van circa 25-31 mol per hectare per jaar, ten opzichte van een situatie waarin deze maatregelen niet genomen worden.

De verwachte totale afname in depositie bedraagt tussen 2021 en 2030 jaarlijks ongeveer 210 mol per hectare; dit is inclusief ontwikkelingen in binnen- en buitenland, bronmaatregelen uit het Programma SN en het aanpalende beleid.

De verwachte depositiereductie van het pakket bronmaatregelen is minder dan de nagestreefde 110 mol per hectare per jaar en ook lager dan ambtelijk eerder was geprognostiseerd. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te wijzen. Een aantal maatregelen is vertraagd of bevond zich nog in de pilotfase ten tijde van de doorrekening en is daarom niet meegenomen in de berekening. Het gaat dan om bijvoorbeeld managementmaatregelen in de landbouw, zoals meer weidegang en een verlaging van het ruw-eiwitgehalte in veevoer. Daarnaast is de maatregel Verdunnen mest met water bij zodenbemester in zandgebieden vervallen, omdat er sterke twijfels zijn over de effectiviteit van deze maatregel. Ook zijn van sommige maatregelen de beschikbare budgetten verhoogd of verlaagd en/of de kosten hoger geworden, zoals bij bijvoorbeeld de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties.

Financieel inzicht

Afgelopen voorjaar zijn alle budgetten van de Rutte-3 middelen die voor LVVN bestemd zijn van de AP naar de LVVN-begroting overgeheveld⁹. De speciale status die deze middelen genoten wordt hiermee afgebouwd. Daarmee komt de noodzaak van het ministerie van Financiën om deze middelen bij te houden te vervallen. Het verantwoordelijke ministerie is daarmee zelf verantwoordelijk voor de middelen en kasreeks van de maatregel waardoor in de voortgangsrapportage geen financieel inzicht wordt gegeven.

⁸ Consortium PBL-RIVM-WUR, VOORTGANG STIKSTOFBRONMAATREGELEN EN VERWACHTE EFFECTEN IN 2030, feb 2024

⁹ De nog beschikbare middelen voor de lenW maatregelen: handhaving AdBlue en stimuleren elektrisch taxiën staan nog op de AP bij het ministerie van financiën, en zullen door lenW opgevraagd worden via een bestedingsplan.

Aandachtspunten en risico's

Een belangrijk risico voor het pakket bronmaatregelen is het niet behalen van de benodigde opbrengst van stikstofdepositiereductie. Er wordt waar mogelijk gewerkt aan bijsturing van diverse maatregelen. Hieronder worden de belangrijkste, dan wel eventueel de nieuwe risico's benoemd. Het volledige overzicht van risico's en aandachtspunten is te vinden in bijlage B. Risico's en aandachtspunten.

- Er is één maatregel waarvan de planning op dit moment 'on hold' staat:
 - AdBlue (oorspronkelijk geraamde reductie 2 mol/ha/jaar, reductie volgens recente monitoringsrapportage in 2030 tussen 0,8 en 1,9 mol/ha/jaar¹⁰): tijdens de voorbereiding van deze maatregel is gebleken dat er geen adequate juridische grondslag lijkt te zijn op basis waarvan de ILT het toezicht op de weg voor een niet correcte werking van AdBlue-systemen in vrachtwagens kan uitvoeren. IenW werkt aan een haalbare juridische oplossing hiervoor en stemt hierover af met de politie en ILT.
- Onderdeel van de bronmaatregel stalmaatregelen is het aanscherpen van de emissiegrenswaarden voor ammoniak uit nieuwe en bestaande stallen. Zoals eerder benoemd in voortgangsrapportages doet zich bij de uitwerking van deze maatregel een aantal knelpunten voor, waaronder de problematiek rond de natuurvergunningverlening. De planning voor aanscherping van deze emissiegrenswaarden schuift hierdoor verder op in de tijd.
- De maatregel Mestverdunding is komen te vervallen. De maatregel heeft tot voor kort op on hold gestaan. Echter gaat deze maatregel in de toekomst niet meer worden voortgezet.
- De doelgroep van de Lbv-plus overlapt deels met de doelgroep van de Lbv. Daardoor zal de opbrengst van de Lbv kunnen achterblijven bij de eerdere prognose, omdat potentiële deelnemers aan de Lbv nu ook in aanmerking komen voor de Lbv-plus.
- Sectorpartijen geven aan dat het wegvallen van derogatie ertoe kan leiden dat melkveehouders minder weidegang toepassen.

¹⁰ Bron: [Achtergrondrapporten bij het syntheserapport Monitoring en Evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering | Planbureau voor de Leefomgeving](#)

3. Voortgang bronmaatregelen

3.1 Maatregelen Industrie

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is verantwoordelijk voor de implementatie van de twee maatregelen binnen het domein Industrie en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) voor de derde maatregel (zie tabel 1).

Maatregelen industrie	Status	Fase	Datum openstelling	Reductiepotentieel	
				Min	Max
<i>EZK</i>					
Effect subsidiestop ISDE (pellet kachels en biomassaketels)		Gereed		0,0	0,1
Veki-regeling		Gereed	Q2 2022	0,0	0,0
<i>IenW</i>					
Verkenning aanpassing BBT		Gereed	Q1 2024	0,6	1,6

Tabel 1. Bronmaatregelen voor het domein industrie

De maatregelen binnen de industriector zijn afgerond. Conform het advies van Remkes heeft het kabinet inmiddels onder meer een Aanpak piekbelasting industrie gepresenteerd. In de voortgangsbrief verduurzaming industrie geeft de minister van Klimaat en Groene Groei een update over de laatste stand van zaken over de stikstofaanpak binnen de sector industrie¹¹.

3.2 Maatregelen Landbouw

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) is verantwoordelijk voor de implementatie van de negen maatregelen binnen het domein landbouw. De maatregelen zijn ingedeeld in drie groepen; Beëindigings-, management- en innovatiemaatregelen.

Maatregelen landbouw	Status	Fase	Datum openstelling	Reductiepotentieel	
				Min	Max
<i>Beëindigingsmaatregelen</i>					
Verhogen budget Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) ¹²		Gereed	2019	5,3	5,3
Maatregel Gerichte Aankoop (MGA) en Maatregel Gerichte Beëindiging (MGB)	😊↑	Uitvoering	Q4 2020 & Q4 2024	11,6	11,6
Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties plus (Lbv+)	😊↑	Uitvoering	Q3 2023	8,8 & 24,8	8,8 & 34,8
<i>Managementmaatregelen</i>					
Verdunnen mest		Geannuleerd	NVT	2,3	9,2
Verlagen ruw eiwitgehalte (RE) in veevoer	😞↓	Uitvoering	Q1 2022	18	53,5
Vergroten aantal uren weidegang	😞	Ontwerp	Q1 2023	0,8	3,7
<i>Innovatiemaatregelen</i>					
Stalmaatregelen	😞	Ontwerp	Q4 2022	29	41
Omschakelprogramma	😊	Uitvoering	Q3 2023	3,5	3,5
Mestverwerking	😊	Ontwerp	Q4 2022	NTB	NTB

Tabel 2. Bronmaatregelen voor het domein landbouw (Pijl: mutatie ten opzichte van laatste rapportage)

¹¹ Kamerstuk 29826-214

¹² De reductie van de Srv zal naar verwachting volledig worden ingezet om aan het SSRS te vullen.

Maatregel Gerichte Aankoop en Maatregel Gerichte Beëindiging

Voor de MGA is in de stuurgroep aandacht gevraagd bij de provincies om te reageren op het verzoek van RVO om informatie aan te leveren voor een volgende rapportage over de voortgang van de uitvoering. Het is ook de bedoeling om op basis van deze informatie de stikstofopbrengst ten behoeve van opname in AERIUS Register te berekenen. De Europese commissie heeft de staatssteun voor de MGB goedgekeurd. De planning is om de maatregel snel te publiceren, zodat deze voor het eind van het jaar kan worden opengesteld.

Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (plus)

Afgelopen periode is er gewerkt aan de beoordeling van en besluitvorming over ingediende aanvragen en de behandeling van vraagstukken die betrekking hebben op individuele casussen en de gehele doelgroep. De regeling is aangepast waarmee de termijn waar binnen veehouders aan de vergunningsvereisten moeten voldoen is verplaatst naar het moment van de subsidievaststelling. Daarnaast zal de Lbv kleine sectoren binnenkort worden gepubliceerd. De regeling stond open van 18 november en sloot 20 december 2024.

Stand van zaken 2 okt 2024 ¹³	LBV	LBV+
Aanvragen	668	779
Toegekend	578	670
Afgewezen	77	40
Ingetrokken door de ondernemer	1	40
Ondertekende overeenkomsten	138	355

Verlagen Ruw Eiwitgehalte

Het bestuurlijk overleg in het voorjaar van 2024 heeft niet geleid tot een nieuw streefdoel en/of sectorafpraak richting 2030. Vanuit de aanpak mestmarkt¹⁴ wordt ook gekeken naar het voerspoor, o.a. private borging van het Ruw Eiwitgehalte in het melkveerantsoen. Het is de inzet dat er richting de toekomst meer boeren aan de slag zullen gaan met deze maatregel, met emissiereductie tot gevolg. Voor de pilot Koe & Eiwit is een tussentijdse rapportage gepubliceerd. Als onderdeel van de aanpak mestmarkt komt er een landelijke uitrol van de kennis & tools uit de pilot. Deze landelijke uitrol vindt uiterlijk 2026 plaats.

Weidegang

Het aantal uren weidegang de afgelopen jaren blijft dalen. De cijfers van het CBS van 26 september 2024¹⁵ wijzen opnieuw op een lichte daling van het gemiddeld aantal uren weidegang. Dit komt met name vanwege de slechtere weersomstandigheden van 2023 waardoor het aantal weidedagen voor dat jaar is afgenomen. Het bestuurlijk overleg in het voorjaar van 2024 heeft niet geleid tot nieuwe voorstellen voor het stimuleren van weidegang.

Stalmaatregelen

De aanscherping van de stalnormering – een belangrijk onderdeel van de maatregel – loopt niet. Dit is het gevolg van de mindere werking van emissiearme stalsystemen in de praktijk en het nagenoeg stil komen te liggen van de natuurvergunningverlening mede als gevolg hiervan. Daarnaast is een groot deel van de middelen op de AP voor stalmaatregelen ingezet voor dekking van andere stikstofkosten en deze middelen zijn daarmee dus niet meer beschikbaar voor ondersteuning bij het doen van de benodigde stalaanpassingen. Wel zijn voorbereidingen gaande voor openstelling van de Sbv in het kader van de aanpak piekbelasting. De verdere voortgang hangt met name af van de middelen die beschikbaar worden gesteld uit de envelop van € 5 mln. voor stikstofreductie, het verloop van de gesprekken met de sector en de uitvoering van de benodigde toetsen voor aanpassing van de emissiegrenswaarden in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

¹³ Stand van zaken 2 oktober 2024 - <https://www.rvo.nl/onderwerpen/lbv-plus-actueel>

¹⁴ Kamerbrief 33037, nr. 559

¹⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/39/biologische-melkkoe-staat-ruim-40-dagen-per-jaar-langer-in-de-wei>

Omschakelprogramma

In de pilotfase die tot en met december 2023 was opengesteld, is aan ruim 100 bedrijven een lening toegekend. Een flink deel van die bedrijven schakelt om naar biologische landbouw, maar ook andere verduurzamingsplannen worden ingediend en goedgekeurd. Het definitieve fonds heeft een revolverend budget van € 130,8 mln. Met de IDL-lening komt ook private cofinanciering beschikbaar, waardoor een vermenigvuldigingseffect gerealiseerd wordt. In juni 2024 is het definitieve IDL opengesteld. Het Nationaal Groenfonds voert deze regeling uit, nu voorzien tot en met 2034. De 100e lening is begin oktober verstrekt.

Mestverwerking

Kunstmestvervanging is al langere tijd een onderwerp dat met de Europese Commissie wordt besproken. Inmiddels heeft de Commissie een conceptbesluit voor Renure ter inzage gelegd. De subsidieregeling sluit aan op deze criteria. De subsidieregeling is tweemaal opengesteld (in 2022 en 2023). Vrijwel het gehele budget is bij beide openstellingen beschikt. De derde openstelling liep van 2 september tot 14 oktober 2024. Er lopen gesprekken met het PBL en RIVM over de mogelijkheden voor het doorrekenen van effecten van deze regeling. Zij gaven aan dat ze de regeling op dit moment niet kunnen doorrekenen. De regeling is ook nog niet opgenomen in de Klimaat en Energieverkenning van het PBL. Dit wordt nu verder onderzocht.

3.3 Maatregelen Mobiliteit en bouw

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn verantwoordelijk voor de implementatie van de maatregelen binnen het domein mobiliteit en bouw (zie tabel 3).

Structurele maatregelen

In het kader van de structurele aanpak stikstof is IenW verantwoordelijk voor implementatie van vijf bronmaatregelen binnen het domein mobiliteit.

Maatregelen mobiliteit en bouw	Status	Fase	Datum openstelling	Reductiepotentieel ¹⁶	
<i>IenW</i>				Min	Max
Verduurzaming binnenvaart	😊	Uitvoering	Loopt	0,2	1,5
Elektrisch taxiën	😞	Ontwerp	2025	0,3	0,4
Gerichte handhaving AdBlue systemen	😞↑	Ontwerp	On hold	0,8	1,9
Walstroom zeevaart	😊	Uitvoering	Q1 2022	1,2	1,9
Walstroom rijksligplaatsen	😊	Ontwerp	2025		
<i>IenW en BZK</i>					
Maatregelen Bouw	😊	Uitvoering	Q2 2022	0,2	0,8
Pilots verduurzaming Bouw		Gereed	Loopt	NVT	NVT

Tabel 3. Bronmaatregelen voor het domein mobiliteit en bouw

Verduurzaming binnenvaart

De subsidieregeling verduurzaming binnenvaart is in 2024 voor de vierde keer geopend. Er konden aanvragen worden gedaan voor zowel motorvervanging als voor retrofit. De middelen voor beide regelingen zijn samengevoegd, waardoor de aanvragen van het totale bedrag worden beschikt. In 2024 was er een budget van € 24 mln. beschikbaar. Er is voor € 37 mln. aan aanvragen ingediend. In januari 2025 gaat de regeling opnieuw open. TNO evalueert nog in 2024 de maatregel. Aan de hand daarvan wordt er gekeken hoe de maatregel vanaf 2026 ingericht gaat worden.

¹⁶ Aanvulling op het reductiepotentieel: het genoemde reductiepotentieel volgt uit de monitoringsrapportage 2024 van het Consortium waarin nog niet voor alle maatregelen rekening is gehouden met aanvullende budgetten. Van de "maatregelen bouw" is alleen de subsidieregeling SSEB doorgerekend, nog niet het complete maatregelenpakket. Op basis van inschattingen van TNO is het reductiepotentieel van de het totaal van de maatregelen bouw: 13,6 - 15,1 Kton NOx (<https://open.overheid.nl/documenten/dpc-ab1d6f0c0cbc9349f0a6f988ec326d6f52296106/pdf>).

Elektrisch Taxiën

De sector is gevraagd om met een concreet plan te komen voor de besteding van het beschikbare stikstofbudget vanuit de overheid voor het verder stimuleren en inzetten van "Taxitowvoertuigen" op Schiphol met inzicht in de kosten en behoeften. Begin september is het eerste concept opgeleverd. Het voorstel wordt (juridisch) beoordeeld en op verzoek van lenW verder aangescherpt. Begin 2025 zal lenW met LVVN een besluit nemen over de methode om de middelen in te zetten. In Q2 2025 kunnen de noodzakelijke stappen worden gezet zodat de voorziening in 2025 toegekend kan worden.

Handhaving AdBlue

lenW heeft onderzoek gedaan naar een juridisch kader dat het correct gebruik van AdBlue door voertuigbezitters kan afdwingen en zo effectieve handhaving mogelijk maakt. Hiervoor zijn onder meer inzichten verzameld uit gesprekken met verschillende partijen om te leren van hun aanpak en uitdagingen. lenW werkt verder aan een haalbare juridische oplossing en stemt deze af met de politie en ILT. Verschillende opties zijn uitgewerkt. Gezien de complexiteit bereidt lenW een startnota voor die de problematiek en mogelijke oplossingen verder in kaart brengt. Met als doel de implementatie van deze maatregel voor elkaar te krijgen. Deze nota zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan de bewindspersonen van lenW, terwijl andere betrokken partijen, zoals LVVN, politie en ILT, op de hoogte worden gehouden van de voortgang en invulling.

Walstroom zeevaart

De nieuwe (verlengde) subsidieregeling is deze zomer voor voorhang voorgelegd aan de Tweede Kamer. Op 17 september is de voorhangprocedure afgelopen en daarmee kan de regeling voor publicatie aan de minister van lenW worden voorgelegd. De eerste tender loopt van 19 november 2024 tot 18 februari 2025. Inhoudelijk is de regeling vrijwel ongewijzigd ten opzichte van de afgelopen regeling.

Walstroom Rijksligplaatsen

Om de realisatie van walstroom-voorzieningen te stimuleren is in 2020 toegezegd om Rijksligplaatsen te voorzien van walstroom. Op basis van het bijsturingsplan voor walstroom zeevaart is in maart 2024 besloten dat de resterende middelen voor 50% worden ingezet voor verlenging van de regeling Walstroom zeescheepvaart en de andere 50% voor walstroom Rijksligplaatsen voor binnenvaart. Belangrijke randvoorwaarde voor realisatie is de beschikbare capaciteit bij Rijkswaterstaat. Deze is beperkt, waardoor een gefaseerde realisatie wordt opgestart. Een verkennend onderzoek is afgerond. RWS heeft een analyse en een kaart met de ligplaatsen gemaakt en bekeken op welke ligplaatsen het meest effectief reductie behaald kan worden. De realisatie gaat vanaf 2025 van start.

Maatregelen in de bouw: Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen

De maatregel loopt goed. Er is een tweede ondertekenmoment geweest waarmee inmiddels 110 partijen het convenant schoon en emissieloos bouwen hebben ondertekend. Nieuwe partijen kunnen nog steeds aansluiten. De publieke opdrachtgevers die op 30 oktober 2023 als eerst het convenant hebben ondertekend, hebben inmiddels de emissie-eisen die bij SEB horen doorgevoerd in de bedrijfsvoering. De komende periode worden nieuwe partijen geworven en ondersteund, en worden de instrumenten zoals de subsidieregelingen en zet het kennis-, opschalings- en praktijkervaringsprogramma zich in 2025 voort, waarbij toenemende aandacht komt voor concrete procesmaatregelen en het slimmer inrichten van bouwlogistiek. Ook vindt in 2025 de eerste evaluatie van het convenant SEB plaats.

4. Raakvlakdossiers

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de onderdelen die van invloed zijn op - of een directe relatie hebben met de implementatie van de bronmaatregelen. In deze rapportage is opgenomen de voortgang van de implementatie van de monitoring van bronmaatregelen, AERIUS Register en de SSRS-bank en de natuurdoelanalyses.

4.1 Monitoring

In oktober 2023 en februari 2024 zijn de rapportages van het consortium van kennisinstellingen (PBL, RIVM en WUR) gepubliceerd over de ontwikkeling van stikstofdepositie op N2000-gebieden (Kamerstuk 33576; 35334, nr. 358) en over de voortgang en (verwachte) effecten van het Programma stikstofreductie en natuurverbetering (Psn) (Kamerstuk 35334; 33576, nr. 291). In oktober 2024 is daar de jaarlijkse rapportage over de ontwikkeling van stikstofdepositie bijgekomen (Kamerstuk 35334, nr. 317). Alle rapportages geven hetzelfde beeld, namelijk dat de emissies en depositie naar verwachting wel afnemen, maar niet voldoende om de wettelijke doelen te halen.

Op grond van de wet dient het Psn geactualiseerd te worden, nu het waarschijnlijk is dat de doelen niet worden gehaald. N.a.v. de laatste rapportage heeft de minister van LNV in de Kamerbrief aangegeven, dat de maatregelen die al in gang zijn gezet om stikstof verder te reduceren, worden voortgezet. Tegelijkertijd wordt een nieuwe koers ingezet: sturing op emissie in plaats van depositie, doelsturing i.p.v. middelsturing en vervanging van de KDW door een alternatief. De minister van LNV informeert de Kamer in het vierde kwartaal van 2024 en 2025 over de verdere uitwerking van deze punten.

4.2 AERIUS Register – SSRS-bank

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen sinds de laatste voortgangsrapportage.

4.3 Natuurdoelanalyses

In de natuurdoelanalyses (NDA's) wordt per (stikstofgevoelig) Natura 2000-gebied per habitatype en/of soort waarvoor het gebied is aangewezen een ecologisch oordeel gegeven dat de staat van de natuur beschrijft, inclusief de verwachte effecten van vastgestelde maatregelen. Dat betekent dat bronmaatregelen pas bij het oordeel betrokken kunnen worden als zeker is tot welke depositiedaling deze op een specifieke locatie leiden. Een aanzienlijk deel van de bronmaatregelen uit het structurele pakket is op dit moment nog niet betrokken bij de oordelen uit de natuurdoelanalyses.

De natuurdoelanalyses laten zien dat de stikstofgevoelige natuur er over het algemeen niet goed voor staat: in veel gebieden kan verslechtering niet worden uitgesloten of is er verslechtering geconstateerd. Verschillende drukfactoren zijn hier de oorzaak van, waarvan stikstof een van de belangrijkste is. Om verslechtering van de natuur uit te kunnen sluiten, zullen aanvullende maatregelen voor reductie van stikstofdepositie nodig zijn.

5. Beheersaspecten

5.1 Voortgang bronmaatregelen

Bij het opstellen van de voortgangsrapportage wordt de voortgang van de bronmaatregelen gemonitord. In onderstaand tabel is een overzicht weergegeven van de behaalde mijlpalen. In tabel 5. en 6. zijn de belangrijkste mijlpalen voor aankomend jaar opgenomen.

Maatregel	Mijlpaal	Toelichting
MGB	Staatssteun	De maatregel is door de staatssteun toets heen en kan voor het eind van het jaar worden opengesteld.
Mestverwerking	Openstelling	De subsidieregeling is voor de derde keer opengesteld.
Verduurzaming binnenvaart	Openstelling	De subsidieregeling is voor de vierde keer opengesteld.
Omschakelprogramma	Openstelling	In juni 2024 is het definitieve IDL opengesteld. Het Nationaal Groenfonds voert deze regeling uit, nu voorzien tot en met 2034. De 100e lening is begin oktober verstrekt.

Tabel 5. Behaalde mijlpalen

Bronmaatregelen	Q2 2024			Q3 2024			Q4 2024			Q1 2025			Q2 2025		
	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
MGA-1 en MGB							Openstelling MGB/ Aanvragen deelname provincies								
Lbv en LBV+	afgifte beschikkingen			Ondertekenen overeenkomst			Beëindiging productiecapaciteit			Evaluatie en landelijke uitrol van pilot					
Verlagen ruw eiwitgehalte (RE) in veevoer										Evaluatie					
Vergroten aantal uren weidegang										Evaluatie					
Stalmaatregelen										Vaststelling aanscherping normen / openstelling regeling			Wijzigings-AMvB / Vaststellen subsidiebeschikkingen 1ste tranche		
Mestverwerking				Beoordeling aanvragen			Toekennen subsidie			Evaluatie					
Omschakelprogramma	Definitiefonds opengesteld														
Verduurzaming binnenvaart	Openstelling 4de subsidieregeling									Openstelling 5de subsidieregeling					
Elektrisch taxiën															
Walstroom zeevaart							Openstelling regeling 1e tender en uitwerken 2e tender						Openstellen 2e tender		
Walstroom Rijksligplaatsen				Middelen op MF geplaatst									Gefaseerde uitrol ligplaatsen		
Handhaving AdBlue															
Maatregelen bouw															

Tabel 6. Planning belangrijkste mijlpalen implementatie bronmaatregelen in 2024 lopende maatregelen

Wijzigingen voortgang

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke maatregelen een wijziging in de planning hebben.

Onderdeel	Betreft	Verschuiving		Toelichting
Gehele maatregel	Walstroom Rijksligplaatsen	Nvt	Nvt.	De maatregel walstroom Rijksligplaatsen is deze rapportage toegevoegd.
Openstelling regelingen	MGB	Q3 2024	Q4 2024	De MGB gaat in Q4 2024 open.
Concept regeling/bestedingsplan	Elektrisch taxiën	Q3 2024	Q4 2024	Het opstellen van het bestedingsplan en ontwerp van de regeling volgt in Q4 2024.
Concept regeling	Handhaving AdBlue	Q3 2024	NTB	Een nota t.b.v. verdere invulling van de deze maatregelen wordt opgesteld.

Tabel 7. Overzicht aangepaste mijlpalen

Overzicht geplande mijlpalen

De komende periode zijn de volgende mijlpalen voorzien:

Onderdeel	Mijlpaal
Programmaniveau	
Openstelling regelingen	Nieuwe tenders van Verduurzaming binnenvaart en walstroom Zeescheepvaart, MGB, Lbv kleine sectoren
Concept regelingen	Walstroom rijksligplaatsen (nb: is geen regeling, uitvoering door RWS)
Bestedingsplannen	Elektrisch taxiën
Bijstelling regelingen	
Evaluaties	Verduurzaming binnenvaart

Tabel 8. Overzicht van de geplande mijlpalen

5.2 Prognose stikstofreductie bronmaatregelen structurele pakket

Wijzigingen en aandachtspunten prognose reductie

Het PBL heeft in samenwerking met het RIVM, het TNO en CE Delft op verzoek van het kabinet geanalyseerd wat de te verwachten effecten zijn ten aanzien van o.a. de stikstofreductie van de bronmaatregelen binnen het structurele pakket. Het kabinet heeft op basis hiervan het doelbereik gepresenteerd in de brief van 24 april 2020 voor het doeljaar 2030 (Kamerstuk 35334, nr. 82).

In 2024 heeft het kennisconsortium een nieuwe doorrekening gemaakt van het doelbereik in 2030. In tabel 9. is het actuele beeld van de potentie stikstofreductie van de bronmaatregelen binnen het structurele pakket weergegeven. De verwachte effecten in 2030 zijn gebaseerd op de rapportage van het PBL uit 2024 voor wat betreft de prognoses voor het zichtjaar 2030. Indien een maatregel in 2024 niet opnieuw is doorgerekend, worden de cijfers uit 2020 gebruikt. Het groeipad betreft een ambtelijke inschatting op basis van de voortgang van de implementatie. In de laatste twee kolommen worden de doorrekeningen van zowel 2020 als van 2024 weergegeven.

In bijlage C. vindt u meer informatie over de doorrekeningen van zowel 2020 als 2024 vanuit het consortium.

Gemiddeld generiek effect N mol/ha/jaar																						Structurele aanpak stikstof 24 april 2020	Structurele aanpak stikstof 28 feb. 2024
	Potentie stikstofreductie + ambtelijke inschatting groeipad																				2030	2030	
Voortgangsrapportage	2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030		2030	2030	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	
Totaal bronmaatregelen	4	4	4	4	19	24	27	35	44	55	52	70	58	82	64	105	71	118	80	136	103	180	
Industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	2	1	2	0	5	
Effect subsidiestop ISDE		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	
VEKI-Regeling																			0,0	0,0	0,0	0,0	
Verkenning aanpassing BBT							0,0	0,3	0,0	0,6	0,0	0,9	0,0	1,2	0,0	1,6	0,0	1,6	0,6	1,6	0,0	5,0	
Agro	4	4	4	4	18	24	26	33	43	51	50	64	56	76	62	98	69	111	77	127	96	167	
Verhoging subsidieregeling sanering varkenshouderijen	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	2,1	2,1	
Gerichte opkoop piekbelasters rond N2000 gebieden (MGA en MGB)			0,0	0,0	3,0	3,0	5,0	5,0	7,0	7,0	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6	9,1	9,1	
Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (Lbv)					0,0	0,0	0,0	0,0	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	31,7	31,7	
Verdunnen mest			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3	9,2	
Stalmaatregelen					0,0	0,0	5,0	5,0	8,0	8,0	10,0	10,0	15,0	15,0	20,0	30,0	25,0	36,0	29,0	41,0	29,0	41,0	
Verlagen ruw eiwitgehalte (RE) in veevoer			0,0	0,0	11,0	14,0	12,0	16,0	13,0	18,0	14,0	25,0	15,0	32,0	16,0	39,0	18,0	46,0	18,0	53,5	18,0	67,0	
Vergroten aantal uren weidegang	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	2,8	0,6	3,3	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8	3,7	
Omschakelprogramma																			3,5	3,5	3,5	3,5	
Mestverwerking																			NTB				
Lbv-plus																			24,8	34,8			
Mobiliteit & bouw	0	0	0	1	0	1	0	1	1	4	1	4	2	5	2	5	2	5	3	7	7	7	
Verduurzaming binnenvaart	0,0	0,0	0,2	0,5	0,2	0,7	0,2	1,0	0,2	1,5	0,2	1,5	0,2	1,5	0,2	1,5	0,2	1,5	0,2	1,5	4,2	4,2	
Elektrisch taxiën																			0,3	0,4	0,3	0,4	
Gerichte handhaving AdBlue systemen	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,5	0,8	1,6	0,8	1,7	0,8	1,8	0,8	1,9	0,8	1,9	2,0	2,0	
Walstroom zeevaart			0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,9	0,4	1,1	0,5	1,3	0,8	1,5	1,0	1,7	1,2	1,9	0,3	0,3	
Walstroom Rijksligplaatsen																			NTB				
Pilots verduurzaming Bouw																			0,0	0,0			
Maatregelen Bouw																			0,2	0,8			
																						0,2	

Tabel 9. Geprognosticeerde reductie van de bronmaatregelen voor het structurele pakket (exclusief woningbouw en MIRT).¹⁷

5.3 Budgettaire overzicht

Voor de uitvoering van de bronmaatregelen is binnen de structurele aanpak € 3,1 mld. gereserveerd. Dit is inclusief de toegevoegde gelden naar aanleiding van besluitvorming over de partiële bouwvrijstelling. De MGA is gefinancierd vanuit de begrotingsreserve en wordt separaat verantwoord. Afgelopen voorjaar zijn alle budgetten van de Rutte-3 middelen die voor LVVN bestemd zijn van de AP naar de LVVN-begroting overgeheveld. De speciale status die deze middelen genoten wordt hiermee afgebouwd. Daarmee komt de noodzaak van het ministerie van Financiën om deze middelen bij te houden te vervallen.

Aandachtspunten budgettaire beeld

De aandachtspunten ten aanzien van het budgettaire beeld worden hieronder kort toegelicht.

Onderdeel	Toelichting
Stalmaatregelen	Voor ondersteuning van boeren bij het doorvoeren van de benodigde aanpassingen in stallen is in totaal € 280 mln. gereserveerd in een ritme van € 35 mln. per jaar vanaf 2023. De bronmaatregelenaar geeft aan dat er afgelopen periode onduidelijkheid is geweest over het budget, een belangrijk deel van de middelen is gebruik voor andere stikstofmaatregelen.
Walstroom rijksligplaatsen	€ 18 mln. van het budget voor de subsidieregeling walstroom zeevaart, gaat worden gebruikt voor het aanleggen van walstroompunten op rijksligplaatsen.
Adblue	€ 4 mln. van het budget bestemd voor de maatregel Adblue kan door het vertragen van de maatregel niet meer worden ingezet. Voor het nog beschikbare budget zal IenW een bestedingsplan opstellen.
Elektrisch taxiën	IenW werkt aan een bestedingsplan om de middelen voor elektrisch taxiën te besteden.

Tabel 10. Aandachtspunten budgettaire beeld

¹⁷ Kleuren van cijfers in tabel: blauw: prognose ambtelijk bijgesteld in afgelopen periode. oranje: signalen dat prognose bijgesteld dient te worden. rood: prognose effect van de maatregel is bijgesteld. De kolom 'struct. aanpak. 24 april 2020' geeft de prognose cijfers zoals weergegeven in Kamerbrief 35334, nr. 82. De groepaden zijn ambtelijke inschattingen. De totalen voor de landbouwmaatregelen zijn los berekend, omdat de maatregelleffecten elkaar beïnvloeden is het totale effect geen som van de delen.

Bijlage A. Risico's en aandachtspunten

Nr.	Risico	Omschrijving	Schikking
<i>De prognose van de reductie versus de behoefte</i>			
1	Vertraging	Het merendeel van de maatregelen kent een vorm van vertraging op de initiële planning. Vertragingen in het begin kunnen leiden tot vertragingen in de latere fasen. Inmiddels zijn de meeste maatregelen in uitvoering. Redenen hiervoor zijn verschillend van aard, maar hebben over het algemeen te maken met complexiteit bij de uitwerking van de maatregel (samenloop met en afhankelijkheid van andere maatregelen, draagvlak, sectorafspraken, Covid-19, EU consultatie, onzekerheid over de juridische houdbaarheid en de samenloop met andere wetgeving zoals de omgevingswet).	De mogelijkheden tot het inlopen van deze vertragingen zijn beperkt. Daarnaast wordt de voortgang van het huidige maatregelenpakket continue gemonitord. Wanneer een maatregel de status rood krijgt komt er een bijsturingproces. Momenteel zijn er nog twee maatregelen die op rood staan, en daarmee bijsturen vereisen. De meeste maatregelen zijn inmiddels in uitvoering. Begin 2024 is er een nieuwe doorrekening van het doelbereik van de maatregelen gepubliceerd door middel van de tweejaarlijkse monitoringsrapportage.
2	Complexiteit	Door de complexiteit van de maatregelen is het moment wanneer maatregelen stikstofreductie gaan opleveren moeilijk in te schatten. De implementatie van maatregelen en de bewerkstelling van daadwerkelijke stikstofreductie kunnen door de complexiteit worden vertraagd.	Door de planning van de implementatie van de maatregelen te actualiseren wordt de voortgang, inclusief het moment dat deze reductie gaat opleveren inzichtelijk gemaakt en kan besluitvorming over bijsturing tijdig plaatsvinden.
3	Interferentie	De interferentie van de effecten van de verschillende maatregelen is nog niet met voldoende zekerheid in beeld te brengen. Voor de prognose van de stikstofreductie van zowel het pakket als geheel, als de individuele maatregelen is het van belang deze interferentie nader te onderzoeken en te kwantificeren.	De maatregelen zijn door PBL niet als pakket geanalyseerd waardoor er o.a. voorbij wordt gegaan aan de wisselwerking tussen de verschillende beleidsmaatregelen. Het kennisconsortium heeft begin 2024 een doorrekening van het gehele pakket gepubliceerd, waarbij ook naar de samenhang is gekeken. Echter zijn er een aantal maatregelen niet doorberekend, omdat ze niet voldoende in uitvoering waren.
4	Prognose	Een aantal bronmaatregelen kent een bijgestelde prognose naar beneden. Deze bijgestelde prognoses verhogen de onzekerheid over het behalen van de doelstellingen en het wordt steeds waarschijnlijker dat de prognoses bij de minimale bandbreedte gaan uitkomen.	Begin 2024 is er een nieuwe doorrekening van het doelbereik van de maatregelen gepubliceerd door middel van de tweejaarlijkse monitoringsrapportage. Daaruit is gebleken dat de prognoses naar beneden moeten worden bijgesteld. Met het nieuwe kabinet wordt gewerkt aan nieuw beleid voor het behalen van de doelstellingen.
<i>De samenwerking bij de implementatie</i>			
5	Financiën	Bij de uitvoering van de bronmaatregelen blijft het noodzakelijk om continu scherp te blijven op het budget en de verwachte uitputting. Ook moet worden gelet op het behoud van middelen en dat deze niet worden ingezet voor andere doelen.	De departementen wordt verzocht in de reguliere overleggen met FIN FEZ blijvend aandacht aan te besteden aan het juiste kasritme. Afgelopen voorjaar zijn alle budgetten van de Rutte-3 middelen die voor LVVN bestemd zijn van de AP naar de LVVN-begroting overgeheveld. De speciale status die deze middelen genoten wordt hiermee afgebouwd. Daarmee komt de noodzaak

Nr.	Risico	Omschrijving	Schikking
			van het ministerie van Financiën om deze middelen bij te houden te vervallen, het overzicht wordt dus niet meer door ons geüpdatet. Concreet voor deze rapportage betekent dit dat er niet mogelijk is om de correctheid van de financiële cijfers van de verschillende bronmaatregelen te controleren.

Tabel 11. Algemene aandachtspunten en risico's

Bijlage B. Omschrijving bronmaatregelen

Voor een gedetailleerde omschrijving van de Bronmaatregelen wordt verwezen naar [Maatregelen | Aanpak Stikstof](#).

Maatregelen Bouw: Om de stikstofuitstoot in de bouw aan te pakken is de ambitie gesteld om de stikstofuitstoot van deze sector met 60% te reduceren in 2030. Om dit mogelijk te maken is € 900 mln. vrijgemaakt uit de stikstofmiddelen, voor een pakket aan maatregelen waarmee de emissies als gevolg van werk-, voer- en vaartuigen in de bouw worden gereduceerd. De maatregelen bouw bestaan uit: 1. de routekaart SEB met bijbehorend convenant. 2. een subsidieregeling. 3. middelen voor de rijksdiensten om steeds schoner en emissie-lozer aan te besteden. 4. een kennis- en innovatieprogramma. 5. een Specifieke Uitkering (SPUK) en ondersteuningsprogramma voor medeoverheden.

Pilot bouw: Deze maatregel is afgerond en zag toe op pilots in 2020-2023 op het gebied van emissieloze mobiele werktuigen. De pilots worden ingezet bij bouwprojecten, waaronder woningbouw, utiliteitsbouw en GWW-projecten. Voor deze maatregel werkten IenW, RWS, ProRail, BZK en het Rijksvastgoedbedrijf samen aan de opzet voor een gebiedsgerichte pilotregeling.

VEKI: De Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI) maatregel (voorheen: Maatregel Piekbelasters) richt zich indirect op het reduceren van de emissie van stikstofoxiden (NOx) door energiebesparende en CO₂-uitstoot reducerende maatregelen aantrekkelijker te maken door de terugverdientijd te verkorten tot vijf jaar waar deze zonder subsidie langer dan vijf jaar zou zijn.

AdBlue: Moderne vrachtwagens zijn voorzien van een AdBlue systeem met SCR-katalysator om de uitstoot van stikstofoxiden in de uitlaatgassen terug te dringen. Er zijn aanwijzingen dat bij 5% tot mogelijk 10% van de moderne vrachtwagens het AdBlue systeem niet meer goed werkt of is gemanipuleerd.

Manipulatie wordt gedaan om de kosten voor AdBlue en vooral ook van onderhoud en reparatie van het AdBlue systeem uit te sparen en/of stilvallen van voertuigen als gevolg van uitval van het AdBlue-systeem te voorkomen. Manipulatie van AdBlue systemen door voertuigeigenaren en garagebedrijven is in Europees kader verboden.

BBT: De wettelijk verplichte BBT aanpak is de afgelopen decennia de basis geweest voor de emissiereducties in de industrie en draagt ook tot 2030 (en daarna) substantieel bij aan stikstofemissiereductie. Deze maatregel is afgerond. Er is gekeken naar mogelijkheden tot aanscherping van zowel de algemeen geldende regels voor o.a. vergunningverlening als binnen de vergunningverlening door de bevoegde gezagen zelf om tot nog verdere reductie te komen.

Elektrische taxiën: Vliegtuigen gebruiken de eigen motoren voor de verplaatsing van de gate naar de startbaan en van de landingsbaan naar de gate. Als gebruik wordt gemaakt van elektrisch taxiën, bijvoorbeeld door een extern voertuig "Taxitowvoertuigen", dat het vliegtuig verplaatst tussen de gate en de banen, hoeven de vliegtuigen de eigen motoren niet te gebruiken voor de voortstuwing en wordt er dus geen kerosine gebruikt voor die verplaatsingen. Hierdoor wordt er minder stikstof uitgestoten. Om deze innovatie te stimuleren is € 10 miljoen gereserveerd voor het vormgeven van een innovatiesubsidie.

Verduurzaming binnenvaart: De maatregel Verduurzaming Binnenvaart (voorheen: Retrofit) bestaat uit 2 onderdelen. Het eerste onderdeel is de oorspronkelijke stikstofbronmaatregel; Retrofit, dit gaat om het plaatsen van SCR-katalysatoren op bestaande motoren van binnenvaartschepen om de stikstofuitstoot van de motor terug te brengen. Per schip kan hiermee een stikstofreductie van ruim 80% worden bereikt. Hiertoe is de subsidieregeling die werd opgesteld in het kader van de Green Deal Zeevaart Binnenvaart en Havens uitgebreid. De verwachte kosten voor het Rijk bedragen € 79 miljoen (periode 2021-2030). De subsidieregeling is in Q1 2021 voor de eerste keer opengesteld voor de periode 2021-2025 met mogelijk een verlenging tot en met 2030.

Het tweede onderdeel is Motorvervanging. De sector staat voor een integrale opgave (klimaat en luchtverontreiniging), waardoor motorvervanging met een nieuw minimaal stage V motor vaak aantrekkelijk blijkt. Deze voldoet aan de internationale (CCR) eisen. Vanuit de Green Deal was hier eerder

budget voor beschikbaar, dat is uitgeput. Hiervoor is € 26 mln. beschikbaar vanuit de Hordijk middelen, waarvan € 10 miljoen euro in 2022 beschikbaar is gesteld, in 2023 € 8 mln. en in 2024 € 8 mln. Inmiddels is ook het budget voor retrofit inzetbaar voor motorvervanging.

Walstroom zeevaart: Walstroom is elektriciteit die afkomstig is van het elektriciteitsnetwerk aan land en die wordt geleverd aan schepen. Deze voorziening maakt het mogelijk dat hulpmotoren aan boord van het schip na het aanleggen kunnen worden uitgezet. Hiermee wordt een aantoonbare bijdrage geleverd aan het verbeteren van de leefomgeving (minder luchtvervuilende emissies, minder geluidsoverlast) en het streven naar een meer efficiënt energiegebruik. Op deze manier kan walstroom een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen voor de scheepvaart en een bijdrage leveren aan de structurele stikstofaanpak. Om de realisatie van walstroom-voorzieningen te stimuleren is het oorspronkelijke budget van 12 miljoen inmiddels opgehoogd tot 64 miljoen euro vanuit stikstofmiddelen. Op basis van een bijsturingsplan is besloten dat de resterende middelen voor 50% worden ingezet voor verlenging van de regeling en voor 50% voor walstroom voor rijksligplaatsen. De regeling heeft een looptijd van eind 2024-2027 met 4 tenders met een budget van € 4,7 mln. per tender.

Walstroom rijksligplaatsen: Om de realisatie van walstroom-voorzieningen te stimuleren is toegezegd om alle Rijksligplaatsen (waar relevant) te voorzien van walstroom. Daarvoor is het oorspronkelijke IenW budget op het Mobiliteitsfonds van 16 miljoen opgehoogd met ca. 19 miljoen euro vanuit stikstofmiddelen. Zo kan gestart worden met de aanpak van die ligplaatsen waar de meeste stikstofreductie op nabij gelegen natuur wordt bereikt. Deze middelen komen vanuit de resterende middelen van de bronmaatregel walstroom zeevaart. Op basis van een bijsturingsplan is besloten dat de hier resterende middelen voor 50% worden ingezet voor verlenging van de regeling en voor 50% (=ca. 19mln) voor walstroom rijksligplaatsen voor binnenvaart

Lbv en Lbv+: De Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties heeft als doel het verminderen van depositie van stikstof op overbelaste Natura2000-gebieden door een subsidie te verlenen voor het definitief en onherroepelijk sluiten van veehouderijlocaties. De Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) heeft als doel het verminderen van depositie van stikstof op overbelaste Natura 2000-gebieden door een subsidie te verlenen voor het definitief en onherroepelijk sluiten van veehouderijlocaties. De Lbv-plus heeft hogere vergoedingen dan de Lbv. Dat komt doordat de Lbv-plus is ingericht voor piekbelasters. Dit zijn de circa 2.800 melkvee-, varkens-, pluimvee- en vleeskalverhouderijlocaties uit de doelgroep van circa 3.000 piekbelasters (waaronder ook industrie en andere dia categorieën) die de meeste stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden veroorzaken.

Mestverduunning: Het toedienen van drijfmest aan grasland op zandgrond vindt voor het grootste deel plaats met de zodenbemester. Hiermee wordt, vergeleken met oppervlakkige toediening, al een belangrijke reductie van de ammoniakemissie bereikt. De verwachting was dat verdere reductie mogelijk was door de mest beperkt te verdunnen in de verhouding van 1 deel water op 2 delen mest. Inmiddels is gebleken dat deze maatregel niet de gewenste effecten beoogt en er is daarom besloten deze maatregel voortijdig af te ronden.

Ervaring met mestverduunning is al opgedaan op grasland op klei- en veengronden, waar drijfmest via de sleepvoet verplicht verdund wordt aangewend. Op met name zandgronden wordt verduunning van mest nog maar beperkt toegepast, mede als gevolg van de onvoldoende beschikbaarheid van (oppervlakte)water. Het kabinet heeft daarom het voornemen om bedrijven te stimuleren regenwater op te vangen van staldaken en erf om daarmee mest te kunnen verdunnen.

Mestverwerking: Centrale mestverwerking kan een route zijn om ammoniakemissie naar de lucht te beperken. Mest wordt op een centrale locatie, waar emissies worden afgevangen, verwerkt tot hoogwaardige meststoffen. Deze meststoffen kunnen lokaal als kunstmestvervanger dienen en worden dan emissiearm toegediend, of worden geëxporteerd en afgezet in Noordwest Europese (akkerbouw)gebieden. Hiermee zal de emissie van ammoniak uit dierlijke mest in Nederland worden beperkt. Daarnaast is mestverwerking noodzakelijk als de primaire sector toe wil naar

veehouderijsystemen waar de mest snel van het primaire bedrijf wordt afgevoerd, waardoor minder ammoniak kan ontstaan.

MGA: Het doel van de MGAB is om via een gebiedsgerichte aanpak doelstellingen te realiseren op het gebied van:

- Reductie stikstof; en/of
- Realisatie van de waterdoelstellingen uit de NPLG; en/of
- Realisatie van de klimaatdoelstellingen uit de NPLG.

Omschakelprogramma: Het Omschakelprogramma (voorheen Omschakelfonds) richt zich op agrarische ondernemers die aan de bron een systeemverandering willen doorvoeren die leidt tot stikstofarmere, meer extensieve en meer duurzame bedrijfsvoering waardoor de stikstofuitstoot vermindert. Het Omschakelprogramma bestaat uit vier instrumenten:

- Investeringsfonds Duurzame Landbouw (NGF) (pilot)
- Subsidieregeling Bedrijfsplan voor omschakeling
- Regeling Demonstratiebedrijven
- Werkkapitaalregeling

Ruw eiwit: Stikstofreductie door aanpassing van het veevoer. Voor de jaren na 2020 zal worden ingezet op een met de sector overeen te komen afsprakenkader, gericht op voermanagementmaatregelen ter verdunning van de stikstofdeken. Voor de implementatie van veevoermaatregelen is de komende jaren € 73 miljoen beschikbaar. Een aanzienlijk deel van dat geld zal worden ingezet voor coaches. Deze coaches werken integraal en zullen naast veevoer ook ondersteuning bieden bij implementatie van andere bronmaatregelen.

Srv: Het doel van de subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv) is primair gericht is op het op korte termijn verminderen van de meest urgente situaties van geuroverlast in veedichte gebieden. Dit wordt bereikt door op varkenshouderijlocaties die geuroverlast veroorzaken en die zich aanmelden voor de subsidieregeling, de bestaande productie van varkens en de productiecapaciteit definitief en onherroepelijk te beëindigen.

Met de eerste (vanuit het Urgenda vonnis) en de tweede verhoging (vanuit de structurele aanpak stikstof) van de Srv is deze regeling ook een stikstofmaatregel geworden. De reductie van de stikstofemissie die met deze twee verhogingen van het oorspronkelijke subsidieplafond wordt bewerkstelligd wordt ingezet voor vergunningverlening en de structurele aanpak bronmaatregelen.

Stalmaatregelen: De komende periode zullen de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) ondersteuning bieden aan innovatie en eerste investeringen in nieuwe staltechnieken.

Op basis van een sectoranalyse van de perspectieven van bestaande en nieuwe innovatieve technieken uit de Sbv kunnen dan uiterlijk eind 2023 per diergroep aangescherpte emissienormen voor ammoniak uit nieuwe stallen en geplande renovaties worden gesteld. Deze eisen zullen uiterlijk in 2025 voor alle relevante diergroepen ingaan. Voor bestaande stallen gaat dan een nader te bepalen overgangsperiode gelden, waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van boeren. Boeren worden via subsidie ondersteund bij het doorvoeren van de benodigde aanpassingen.

Weidegang: Het vergroten van weidegang is een brede maatschappelijke wens en levert een bijdrage aan de reductie van ammoniakemissie. Meer weidegang is alleen mogelijk bij een gezamenlijke inzet van bedrijfsleven en overheid. De inzet is gericht op uitbreiding van het gemiddelde aantal uren weidegang per jaar.

Bijlage C. Doorrekening cijfers Consortium

Om een duidelijk beeld te geven van de verschillen tussen de doorrekeningen van zowel 2020 als 2024 volgt hieronder de geraamde depositiereductie van de individuele Programma SN-bronmaatregelen.

Maatregel	Verwacht effect in 2030 volgens Programma SN (mol/ha/jaar)	Gerealiseerd effect in 2021 (mol/ha/jaar)	Verwacht effect in 2030 (mol/ha/jaar)
Industrie			
Aanpassing BBT	0-5	-	0,6-1,6
Maatwerkaanpak industrie	0-0,3	-	0,0
Subsidiestop ISDE	0,1	0,0-0,1	0,0-0,1
Totaal industrie	0 - 5,4	0,0-0,1	0,6-1,7
Landbouw			
Beeindigingsregeling Lbv	31,7	-	8,8
Beeindigingsregeling MGA1	9,1 ¹	-	2,4
Beeindigingsregeling MGAB	9,1 ¹	-	9,2
Beeindigingsregeling Srv	2,1 ²	3,8	5,3
Verlagen ruw-eiwitgehalte in veevoer	18-67	-	-
Meer weidegang	0,8-3,7	-	-
Verdunnen mest in zandgebieden	2,3-9,2	-	-
Omschakelprogramma	3,5	-	-
Versnelde invoering emissiearme stallen	29-41	-	-
Hoogwaardige mestverwerking	-	-	-
Totaal landbouw Programma SN	96,5-167,3	-	22,1
Beeindigingsregeling Lbv-plus	-	-	24,8-34,8
Totaal landbouw	-	3,8	47,3
Mobiliteit en bouw			
Subsidiereregeling binnenvaart	4,2	-	0,2-1,5
Elektrisch taxiën luchtvaart	0,3-0,4	-	-
Handhaving AdBlue vrachtwagens	2	-	0,8-1,9
Walstroom zeevaart	0,3	-	1,2-1,9
Maatregelen bouw	-	-	0,2-0,8
Totaal mobiliteit en bouw Programma SN	6,8-6,9	-	2,4-6,1
Verlaging maximumsnelheid	-	1,3-2,5	0,6-1,3
Totaal mobiliteit	-	1,3-2,5	3,1-7,3
Totaal Programma SN	103,4-176,7	3,8-3,9	25,2-29,9
Totaal	-	5,1-6,3	50,9-56,3

* De tweede kolom laat de geraamde depositievermindering van de bronmaatregelen zien zoals genoemd in het Programma SN en tabel 2.1 van dit rapport. Kolommen 3 en 4 laten de gerealiseerde depositievermindering en de nog te verwachten depositievermindering zien.

¹ Dit was het verwachte effect voor de Gerichte opkoop piekbelasters rond N2000-gebieden die later is opgesplitst in de MGA1 en MGAB.

² Dit was het verwachte effect voor alleen de tweede verhoging van de Srv.

Tabel 12. Geraamde depositiereductie van de individuele Programma SN-bronmaatregelen¹⁸

¹⁸ Maatwerkaanpak industrie is in 2023 gewijzigd naar de Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI), omdat VEKI een betere duiding is van de inhoud van de maatregel en de naam Maatwerkaanpak industrie verwarring creëert met andere maatregelen.

VGO III

Ter bespreking

Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied d.d. 27 maart 2025

Aanleiding

Op 4 februari is het eindrapport van het onderzoek "Veehouderij en Gezondheid Omwonenden"- III gepubliceerd. Dit rapport omvat een actualisatie van de epidemiologische studies naar het verhoogd risico op longontstekingen bij mensen die in de buurt wonen van geitenhouderijen, en verschillende studies naar de mogelijke oorzaak ervan.

Het rapport is op die dag aan de Tweede Kamer aangeboden met een aanbiedingsbrief van de Ministers van VWS en LNV (bijlage bij deze notitie). Ook is op die dag een adviesaanvraag aan de Gezondheidsraad uitgegaan met het verzoek de risico's te duiden en in perspectief te plaatsen en hierover in 2025 te adviseren (bijlage bij deze notitie).

Advies

Het BO wordt gevraagd kennis te nemen van

- de brief aan de Kamer
- de adviesaanvraag aan de Gezondheidsraad
- het appèl van de ministers aan de provincies om de geitenmoratoria vooralsnog te handhaven totdat het Gezondheidsraadadvies gereed is (verwoord in de Kamerbrief)

Het BO wordt gevraagd zich uit te spreken over

- het belang van een goed gezamenlijk bestuurlijk proces (zowel voor, als na publicatie van het Gezondheidsraadadvies)
- of er behoefte is aan een inhoudelijke briefing door de onderzoeksinstituten in het consortium.